

AMMATILLISEN PERUSKOULUTUKSEN
OPETUSSUUNNITELMAN
JA NÄYTTÖTUTKINNON
PERUSTEET

**LAPSI- JA PERHETYÖN
PERUSTUTKINTO**

LAPSI- JA PERHETYÖN KOULUTUSOHJELMA,
LASTENOHJAAJA

OPETUSHALLITUS 2001

© Opetushallitus

Graafinen suunnittelu: Layout Studio Oy/Marke Eteläaho

ISBN 952-13-1087-1



OPETUSHALLITUS
UTBILDINGSSTYRELSEN

Dnro 72 /011/2000

MÄÄRÄYS Velvoittavana
noudatettava

Päivämäärä 13.12.2000

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjät
Alan koulutusta järjestävät oppilaitokset ja
aikuiskoulutuskeskukset
Alan tutkintotoimikunnat

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN JA NÄYTTÖTUTKINNON PERUSTEET

Lapsi- ja perhetyön perustutkinto

Voimassaoloaika: 1.8.2001 alkaen toistaiseksi
Säännökset, joihin toimivalta määräyksen antamiseen
perustuu:

L 630/1998, 13 § 2 mom, 25 § 2 mom

A 811/1998, 4 § 2 mom, 10 § 5 mom (A muutos
1139/99), 12 § 3 mom

L 631/1998, 13 § 2 mom, A 812/1998, 1 § 1 mom

Kumoo määräyksen:

30.6.1999 nro 29/011/99

31.1.1995 nro 28/011/95

19.9.1995 nro 134/011/95

Muuttaa määräystä:

-

Opetushallitus on päättänyt lapsi- ja perhetyön perustutkinnon opetus-
suunnitelman ja näyttötutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.8.2001
lukien.

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä opetusta varten opetus-
suunnitelma noudattaen, mitä näissä opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon
perusteissa on määrätty.

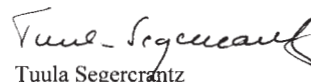
Koulutuksen järjestäjä, tutkinnon järjestäjä ja tutkintotoimikunta eivät voi
jättää noudattamatta tai poiketa opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon
perusteista.

Näyttötutkintojärjestelmässä ammattitaitoa osoittavat näytöt on järjestettävä
osana valmistavaa koulutusta. Näyttötutkintojen osalta todistuksiin
merkittävistä tiedoista ja todistusmalleista sekä henkilökohtaisten opiskelu-
ohjelmien laatimisen perusteista määrätään erikseen.

Pääjohtaja


Jukka Sarjala

Ylitarkastaja


Tuula Segercrantz

LIITE

Informatiivinen liiteosa

SISÄLTÖ

I OSA OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET	7
1. AMMATILLISEN KOULUTUKSEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET	9
1.1 Ammatillinen peruskoulutus ja sen tarkoitus	9
1.2 Yhteiset painotukset ja kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen	10
1.3 Lapsi- ja perhetyön perustutkinnon ja koulutusohjelman tavoitteet	12
2. LAPSI- JA PERHETYÖN PERUSTUTKINNON JA OPINTOJEN MUODOSTUMINEN	15
2.1 Lapsi- ja perhetyön perustutkinnon muodostuminen	15
2.2 Opintojen muodostuminen	15
3. OPINTOJEN TAVOITTEET, KESKEISET SISÄLLÖT JA ARVIOINTI	17
3.1 Yhteisten opintojen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arviointi	17
3.1.A Pakolliset opinnot	17
3.1.1 Äidinkieli	17
3.1.1.1 Äidinkieli, suomi	17
3.1.1.2 Äidinkieli, ruotsi	19
3.1.1.3 Äidinkieli, saame	19
3.1.1.4 Äidinkieli, viittomakieli	21
3.1.1.5 Äidinkieli, oma äidinkieli vieraskielisillä opiskelijoilla	22
3.1.1.6 Äidinkieli, suomi/ruotsi toisena kielenä	23
3.1.2 Toinen kotimainen kieli	26
3.1.2.1 Toinen kotimainen kieli, ruotsi	26
3.1.2.2 Toinen kotimainen kieli, suomi	27
3.1.3 Vieras kieli	29
3.1.3.1 Vieras kieli, A-kieli	29
3.1.3.2 Vieras kieli, B-kieli	31
3.1.4 Matematiikka	32
3.1.5 Fysiikka ja kemia	33
3.1.6 Yhteiskunta-, yritys- ja työelämätieto	35
3.1.7 Liikunta ja terveystieto	36
3.1.8 Taide ja kulttuuri	38
3.1.B Valinnaiset opinnot	40
3.1.9 Pakollisten opintojen valinnaiset lisäopinnot	40
3.1.10 Ympäristötieto	40
3.1.11 Tieto- ja viestintätekniikka	41
3.1.12 Etiikka	42

3.1.13	Kulttuurien tuntemus	43
3.1.14	Psykologia	44
3.1.15	Yritystoiminta	46
3.2	Ammatillisten opintojen ja työssäoppimisen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arviointi	49
3.2.A	Tutkinnon yhteiset ammatilliset opinnot	49
3.2.1	Lapsen kasvun ohjaus ja huolenpito	49
3.2.2	Perhelähtöinen ja yhteisöllinen kasvatustyö	52
3.2.3	Lasten iltapäivä- ja leiritoiminnan ohjaus	55
3.2.B	Koulutusohjelman ammatilliset opinnot	59
3.2.4	Ilmaisutaitojen ohjaus	59
3.2.5	Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja perheiden kohtaaminen ja ohjaus	61
3.2.6	Monikulttuurisessa työympäristössä toimiminen	63
3.2.7	Muut valinnaiset opinnot	65
3.3	Vapaasti valittavien opintojen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arviointi	66
3.4	Opinto-ohjauksen tavoitteet	66
3.5	Opinnäytetyön tavoitteet ja arviointi	66
4.	OPISKELIJAN ARVIOINTI	68
4.1	Arvioinnin tehtävät ja toteuttaminen	68
4.2	Arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit	70
4.3	Arvosana-asteikko ja arvosanojen muuntaminen	72
4.4	Näytöt	72
4.5	Todistukset	72
4.6	Arviointi erityisopetuksessa	74
4.7	Maahanmuuttajien arviointi	74
5.	MUUT MÄÄRÄYKSET	75
5.1	Opinto-ohjauksen järjestäminen	75
5.2	Työssäoppiminen	76
5.3	Ammatillisen erityisopetuksen toteuttaminen	77
5.4	Maahanmuuttajien ja eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetusjärjestelyt	79
5.5	Oppisopimuskoulutus	80
6.	OPETUSSUUNNITELMA	81
II OSA NÄYTTÖTUTKINNON PERUSTEET		83
1.	NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET	85
1.1	Näyttötutkinnot	85
1.2	Näyttötutkintoihin valmistava koulutus	85
1.3	Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintosuoritusten arvioinnin yleiset perusteet	86

2. LAPSI- JA PERHETYÖN PERUSTUTKINNON MUODOSTUMINEN	87
2.1 Tutkinnon osat	87
3. LAPSI- JA PERHETYÖN PERUSTUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET	88
3.1 Ammattitaitovaatimukset ja arviointi	88
LIITEOSA	89
AMMATILLISEN PERUSKOULUTUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEIDEN LAADINNAN LÄHTÖKOHDAT	89
1. Perusteiden laadintaa ohjanneet periaatteet	89
2. Lapsi- ja perhetyön kuvaus ja arvoperusta	94
3. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta	96
4. Jatko-opintomahdollisuudet	97

LAPSI- JA PERHETYÖN PERUSTUTKINNON OPETUSSUUNNITELMAN JA NÄYTTÖTUTKINNON PERUSTEET

Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa ammatillisena peruskoulutuksena opetussuunnitelman perusteiden mukaan tai näyttötutkintona näyttötutkinnon perusteiden mukaan. Osa I sisältää määräyksen opetussuunnitelman perusteista ja osa II määräyksen näyttötutkinnon perusteista. Liiteosa sisältää informaatiota perusteiden laadinnan lähtökohdista.

I OSA

OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET



1

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

1.1 AMMATILLINEN PERUSKOULUTUS JA SEN TARKOITUS

Sen mukaan, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/98 2 §, 5 §) ja valtioneuvoston päätöksessä (VnP 213/1999) on säädetty, ammatillisen peruskoulutuksen tulee antaa opiskelijalle laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin ja erikoistuneemman osaamisen ja työelämän edellyttämän ammattitaidon yhdellä tutkinnon osa-alueella siten, että hän voi tutkinnon suoritettuaan sijoittua työelämään, suoriutua alansa vaihtelevista tehtävistä myös muuttuvissa oloissa sekä kehittää ammattitaitoaan läpi elämän. Yhteistyöllä elinkeinoelämän ja työpaikkojen kanssa tulee varmistaa, että koulutus vastaa työelämän ammattitaitovaatimuksia. Koulutuksen tulee edistää työllistymistä ja mahdollisuuksia ryhtyä itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi.

Näiden perusteiden mukaisesti suoritettu ammatillinen peruskoulutus sijoittuu EY:n luokituksen tasolle 3 Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden päätöksen ammatillisen koulutuksen todistusten vertailtavuudesta (85/368/ETY) ja opetusministeriön suosituksen Suomen ammatillisen koulutuksen sijoittamisesta (25.3.1998 55/330/97) mukaan.

Koulutuksen tulee kannustaa opiskelijaa harrastuksiin ja persoonallisuuden kehittämiseen sekä tukea jatko-opintovalmiuksia tarjoamalla hänelle monipuolisia, vapaasti valittavia opintoja. Koulutuksessa tulee luoda avoin ja myönteinen oppimisympäristö, jossa elämäntaidot vahvistuvat ja opiskelijasta kehittyy vastuuntuntoinen ja velvollisuuksistaan huolehtiva kansalainen ja työyhteisön jäsen.

Opetuksessa tulee kiinnittää huomiota oppimisvalmiuksiltaan ja -tavoitteiltaan erilaisiin opiskelijoihin sekä tarvittaessa kehittää tukitoimia yhteistyössä kotien ja koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa. Opiskelijan myönteistä yksilöllistä kehitystä ja tervettä itsetuntoa tulee tukea.

Koulutuksen tulee edistää demokratiaa, miesten ja naisten tasa-arvoa kaikilla yhteiskunnan aloilla ja yleistä tasa-arvoa työelämässä ja yhteiskunnassa.

1.2

YHTEISET PAINOTUKSET JA KAIKILLE ALOILLE YHTEINEN YDINOSAAMINEN

1 YHTEISET PAINOTUKSET

Koulutuksen tulee tuottaa valmiuksia, jotka lisäävät kaikilla aloilla tarvittavaa ammattisivistystä ja kansalaisvalmiuksia ja joiden avulla opiskelijat pystyvät seuraamaan yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuvia muutoksia ja toimimaan muuttuvissa oloissa. Koulutuksen tulee antaa opiskelijoille valmiuksia

- kansainvälisyyteen
- kestävän kehityksen edistämiseen
- teknologian ja tietotekniikan hyödyntämiseen
- yrittäjyyteen
- laadukkaaseen ja asiakaslähtöiseen toimintaan
- kuluttajaosaamiseen
- työsuojelusta ja terveydestä huolehtimiseen.

Kansainvälisyyteen kasvun tavoitteena tulee olla, että opiskelija tulee toimeen monikulttuurisessa ympäristössä ja on suvaitsevainen ja kieli- taitoinen voidakseen osallistua opiskelijavaihtoon ja sijoittua kansainvälistyville työmarkkinoille.

Kestävän kehityksen edistämisen tavoitteena tulee olla, että opiskelija tuntee kestävän kehityksen periaatteet ja motivoituu toimimaan niiden puolesta opiskelussa, työssä ja kansalaisena. Hän tuntee ympäristömyönteiset työ- ja toimintatavat ja toimii niiden mukaisesti sekä erityisesti tunnistaa tavanomaiset ongelmajätteet ja hallitsee niiden käsittelyn. Hän arvostaa luonnon monimuotoisuutta ja ymmärtää kestävän kehityksen taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia sekä osaa toimia niiden puolesta.

Teknologian ja tietotekniikan hyödyntämisen kehittämiseksi tavoitteena tulee olla, että opiskelijalla on tietoyhteiskunnassa tarvittavat perusvalmiudet sekä edellytykset tieto- ja viestintätekniikan sekä teknologian monipuoliselle hyödyntämiselle työssä ja kansalaisena. Opiskelija ymmärtää teknologian kehityksen vaikutuksia omaan alaansa ja sen tulevaisuuteen ja osaa soveltaa uutta tekniikkaa työssään.

Yrittäjyyden kehittymisen tavoitteena tulee olla, että opiskelijasta kehittyy oma-aloitteinen, tunnollinen, rohkea, kekseliäs ja työtään arvostava työntekijä ja ammatinharjoittaja sekä yrittäjä.

Laadukkaaseen ja asiakaslähtöiseen toimintaan kehittymisen tavoitteena tulee olla, että opiskelija osaa ammattialalla tarvittavat ja yleisimmin käytössä olevat laadunhallinnan menetelmät. Hän osaa ottaa huo-

mioon asiakkaiden odotukset ja yksilölliset tarpeet sekä hallita erilaiset asiakaspalvelutilanteet.

Kuluttajaosaamisen tavoitteena tulee olla, että opiskelija osaa ottaa huomioon kuluttajalainsäädännön velvoitteet ja osaa toimia työssä ja kansalaisena kuluttajien oikeuksien, velvollisuuksien ja vastuun mukaisesti. Opiskelijan tulee osata toimia kuluttajana ja työntekijänä kansantaloutta edistävästi.

Työsuojelusta ja terveydestä huolehtimisen tavoitteena tulee olla, että opiskelija osaa alansa työsuojelumääräykset ja -ohjeet ja noudattaa niitä. Hän osaa arvostaa turvallista, terveellistä ja viihtyisää työympäristöä ja kehittää sitä. Hän osaa tunnistaa työhön ja työympäristöön liittyvät vaarat ja terveyshaitat sekä suojautua niiltä ja torjua niitä. Hän osaa suunnitella itselleen ergonomisesti terveellisen työympäristön. Hän osaa pitää huolta omasta terveydestään ja ylläpitää työ- ja toimintakykyään.

2 KAIKILLE ALOILLE YHTEINEN YDINOSAAMINEN

Koulutuksen tavoitteena tulee olla, että opiskelijalle kehittyy seuraavia kaikilla aloilla tarvittavia valmiuksia:

- oppimistaidot
- ongelmanratkaisutaidot
- vuorovaikutus- ja viestintätaidot
- yhteistyötaidot
- eettiset ja esteettiset taidot.

Oppimistaitojen kehittymiseksi koulutuksen tulee tuottaa opiskelijalle valmiudet elinikäiseen oppimiseen ja halun itsensä kehittämiseen. Opiskelijan on saatava valmiudet arvioida omaa oppimistaan ja osaamistaan sekä suunnitella opiskeluaan. Hänen on saatava valmiudet hankkia, jäsentää ja arvioida tietoa sekä soveltaa aiemmin opittua muuttuvissa tilanteissa.

Ongelmanratkaisutaitojen kehittymiseksi koulutuksen tulee tuottaa opiskelijalle valmiuksia toimia työssään ja ongelmallisissa tilanteissa joustavasti, innovatiivisesti ja uutta luovasti.

Vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseksi koulutuksen tulee tuottaa opiskelijalle valmiuksia selviytyä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa työelämässä. Opiskelijan on saatava valmiudet selvittää neuvottelutilanteista ja käyttää suullista ja kirjallista viestintää sekä tietotekniikkaa erilaisissa vuorovaikutus- ja viestintätilanteissa.

Yhteistyötaitojen kehittymiseksi koulutuksen tulee tuottaa opiskelijalle valmiudet toimia erilaisten ihmisten kanssa ja tiimin jäsenenä sekä olla joustava ihmissuhteissa ja ottaa huomioon toiset ihmiset. Hänen

tulee osata tunnistaa omia ja toisten tunnetiloja ja ottaa niitä rakentavasti huomioon toiminnassaan.

Eettisten ja esteettisten taitojen kehittymiseksi koulutuksen tulee tuottaa opiskelijalle sellaiset valmiudet, että hän osaa käsitellä ja ratkaista eettisiä ongelmia sekä tiedostaa omat arvonsa ja kulttuuriin pohjautuvia kauneusarvoja ja ottaa ne huomioon toiminnassaan. Hän osaa toimia vastuullisesti, oikeudenmukaisesti ja tehtyjen sopimusten mukaisesti. Hän osaa noudattaa työssään ammattietiikkaa, kuten asiakkaita koskevaa vaitiolovelvollisuutta, tietosuojaa ja kuluttajansuojasäädöksiä.

1.3 LAPSI- JA PERHETYÖN PERUSTUTKINNON JA KOULUTUSOHJELMAN TAVOITTEET

Lapsi- ja perhetyön perustutkinnon suorittaneen henkilön on osattava toimia lapsi- ja perhelähtöisessä kasvatus- ja ohjaustehtävässä erilaisissa työympäristöissä, kuten seurakunnan lapsi-, perhe- ja varhaisnuori-otyössä, päivähoitossa, koulussa ja lasten vapaa-ajan toiminnassa kuten leireillä ja iltapäivätoiminnassa. Lisäksi tutkinnon suorittaneen on osattava toimia valintojensa perusteella hankitun työelämän vaatiman eriytyneen ammattitaidon mukaisesti seuraavilla alueilla: ilmaisutaitojen ohjauksessa, erityistä tukea tarvitsevien lasten ja heidän perheidensä kohtaamisessa ja ohjauksessa tai monikulttuurisessa työympäristössä.

Tutkinnon suorittaneen on osattava toimia työssään kristillisen arvopohjan ja ihmiskäsityksen mukaisesti. Hänen on tunnettava kristinuskon keskeinen sisältö osatakseen antaa kirkon lapsityössä kristillistä kasvatusta. Hänen on tunnettava oman työnsä arvot ja eettiset periaatteet sekä osattava toimia niiden edellyttämällä tavalla.

Tutkinnon suorittaneen on osattava kunnioittaa perhettä lapsen ensisijaisena kasvattajana sekä ohjata kannustavasti ja hienotunteisesti vanhempia heidän kasvatus- ja hoitotehtävässään. Hänen on osattava toimia erilaisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien perheiden kanssa. Hänen on osattava omalta osaltaan edistää perheen toimintakykyisyyttä. Hänen on osattava osoittaa lähimmäisenrakkautta kohtaamistilanteissa ja keskusteluissa. Hänen on osattava ohjata perhe tarvittaessa muiden asiantuntijoiden luo. Hänen on osattava toimia vuorovaikutteisessa yhteistyössä perheen ja muiden lasten kasvatukseen osallistuvien tahojen kanssa.

Tutkinnon suorittaneen on osattava toteuttaa kasvatustehtävänsä lapsen persoonallisuuden kasvua ja kehitystä edistävällä tavalla. Hänen on ymmärrettävä lapsuuden merkitys ihmisen elämänkaaren tärkeänä osana. Hänen on osattava toimia lapsilähtöisesti lapsen iän, kehitysvaiheiden ja erityistarpeiden edellyttämällä tavalla. Hänen on osattava

huolehtia lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Hänen on osattava tukea lapsen myönteisen minäkuvan vahvistumista ja terveen itsetunnon kehittymistä sekä turvallisuuden kokemista. Hänen on osattava ottaa huomioon työnsä lähtökohdana eri toimintaympäristöjen määrittelemät kasvatustavoitteet.

Tutkinnon suorittaneen on osattava tukea lapsen fyysistä, kognitiivista, sosioemotionaalista sekä hengellistä kasvua ja kehitystä. Hänen on osattava toimia siten, että hän tarjoaa lapselle mahdollisuuksia myönteisiin oppimiskokemuksiin ja monipuoliseen vuorovaikutukseen. Hänen on osattava suunnitella ja toteuttaa toimintaa, joka johtaa lapsen tunteiden, taitojen ja tietojen tasapuoliseen kehittymiseen. Hänen on osattava käyttää leikkiä kasvatuksen ja oppimisen välineenä. Hänen on osattava rohkaista lasta ilmaisemaan itseään ja tukea lapsen luovuuden kehitystä.

Tutkinnon suorittaneen on osattava järjestää oppimisympäristö, joka tukee monipuolisesti lapsen kasvua ja kehitystä. Hänen on osattava kohdata lapsen tunneilmaisuja ja käsitellä niitä. Hänen on osattava kuunnella lasta ja keskustella hänen asioistaan. Hänen on osattava ohjata lasta empaattisuuteen sekä toisten huomioon ottamiseen. Hänen on osattava huolehtia oppimisympäristöjen asianmukaisuudesta, viihtyisyydestä ja turvallisuudesta

Tutkinnon suorittaneen on osattava ohjata lasta ja lapsiryhmää monipuolisesti erilaisia ilmaisukeinoja ja ohjausmenetelmiä käyttäen. Hänen on osattava ottaa toiminnassaan huomioon erityistä huolenpitoa tarvitsevat lapset. Hänen on osattava ottaa huomioon erilaisten toimintamuotojen keskeiset periaatteet ja toimintaa ohjaavat tekijät.

Tutkinnon suorittaneen on osattava toimia perhelähtöisesti ja tukea perheen hyvinvointia ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Hänen on osattava edistää perheiden välistä vuorovaikutusta, keskinäistä kanssakäymistä sekä yhteisvastuullisuutta kasvatustehtävässä. Hänen on osattava toimia yhteistyössä muiden perhettä tukevien tahojen kanssa.

Tutkinnon suorittaneen on osattava työskennellä monikulttuurisessa toimintaympäristössä ja ottaa huomioon erilaiset arvolähtökohdat kasvatusta ja ohjaustyössään. Hänen on osattava toimia toisesta kulttuurista tulevan ja erilaisen elämäntilanteen omaavan lapsen ja hänen perheensä kanssa. Hänen on osattava tukea omalta osaltaan maahanmuuttajaperheen kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Hänen on osattava edistää toiminnallaan ryhmien välistä vuorovaikutusta, kanssakäymistä ja yhteisymmärrystä.

Tutkinnon suorittaneen on osattava toimia sekä kirkon että yhteiskunnan kasvatustyössä. Hänen on tunnettava suomalainen kasvatustajajärjestelmä. Hänen on osattava toimia aktiivisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla työssään kasvattajaverkostossa. Hänen on osattava osallistua yhteisön toimintaan edistäen eri-ikäisten ja erilaisista lähtökohdista tule-

vien vuorovaikutusta, yhteisyyden tunnetta ja hyvinvointia yhteisössä. Hänen on osattava toimia moniammatillisessa yhteistyössä.

Tutkinnon suorittaneen on osattava havaita ja tunnistaa sekä omia että toisten tunteita vuorovaikutustilanteissa. Hänen on osattava ilmaista tunteitaan. Hänen on osattava tiedostaa tunteiden vaikutus sekä omaan että toisten käyttäytymiseen ja toimintaan.

Tutkinnon suorittaneen on osattava arvioida omia ammatillisia tavoitteitaan ja suuntautua sen perusteella työelämään. Hänen on osattava soveltaa tietojaan, taitojaan ja osaamistaan käytännön työtehtävissä. Hänen on osattava arvioida omaa ammattitaitoaan kehittääkseen persoonallisuuttaan ja ammattialaansa. Hänen on osattava tiedostaa elinikäisen oppimisen, itseohjautuvuuden ja jatkuvan itsensä kehittämisen merkitys oman työkykynsä ylläpitävänä voimana. Hänen on osattava huolehtia omasta jaksamisestaan työssä.

Lapsi- ja perhetyön perustutkinnon suorittaneella on oltava valitsemiansa opintojen perusteella eriytynyt ammattitaito jollakin seuraavista alueista.

Ilmaisutaitojen ohjaus -opintokokonaisuuden valinneen on osattava tukea monipuolisesti lapsen luovuutta ja itseilmaisua. Hänen on osattava hallita, käyttää ja kehittää monipuolisesti ilmaisutaitojaan sekä viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan.

Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja perheiden kohtaaminen ja ohjaus -opintokokonaisuuden valinneen on osattava tunnistaa ja ottaa toiminnassaan huomioon yleisimmät lapsen kasvun ja kehityksen häiriöt. Hänen on osattava tukea lapsen terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan kehittymistä. Hänen on osattava kohdata vaikeassa tilanteessa olevia perheitä ja toimia yhdessä heidän kanssaan. Hänen on osattava osallistua moniammatillisten työryhmien toimintaan ja työskennellä tiimin jäsenenä.

Monikulttuurisessa työympäristössä toimiminen -opintokokonaisuuden valinneen on osattava kunnioittaa erilaisuutta ja edistää monikulttuurista kanssakäymistä. Hänen on osattava tukea maahanmuuttajaperhettä kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Hänen on osattava tiedostaa oma kulttuuriperintönsä ja tuoda sitä esiin toiminnassaan. Hänen on osattava vahvistaa omaa suvaitsevaisuuttaan erilaisuutta kohdatessaan.

Lapsi- ja perhetyön perustutkinnoissa on yksi koulutusohjelma: lapsi- ja perhetyön koulutusohjelma, jonka tavoitteet ovat samat kuin perustutkinnon tavoitteet. Koulutusohjelman ammatilliset opinnot suoritetaan tutkinnon yhteisten ammatillisten opintojen jälkeen.

2

LAPSI- JA PERHETYÖN PERUSTUTKINNON JA OPINTOJEN MUODOSTUMINEN

2.1 LAPSI- JA PERHETYÖN PERUSTUTKINNON MUODOSTUMINEN

Tutkinnon muodostumisesta on määrätty valtioneuvoston päätöksessä (VnP 213/1999), tutkinnon laajuudesta, koulutusohjelmista ja tutkintonimikkeistä opetusministeriön päätöksessä (1/011/2000), opintojen laajuudesta asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/98, 2§) ja opintojen hyväksilukemisesta ja opiskeluajasta laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/98, 30§, 31§).

2.2 OPINTOJEN MUODOSTUMINEN

LAPSI- JA PERHETYÖN PERUSTUTKINTO, LASTENOHJAAJA	120 OV
YHTEISET OPINNOT	20 OV
Pakolliset opintokokonaisuudet 1–8	16 ov
Valinnaiset opintokokonaisuudet 1–15	4 ov
AMMATILLISET OPINNOT	90 OV
Opintoihin sisältyy työssäoppimista vähintään	25 ov
TUTKINNON YHTEISET AMMATILLISET OPINNOT	70 OV
Pakolliset opinnot	
Opintokokonaisuudet 1–3	
KOULUTUSOHJELMAN AMMATILLISET OPINNOT	20 OV
LAPSI- JA PERHETYÖN KOULUTUSOHJELMA	
Valinnaiset opinnot, joista on valittava kaksi opintokokonaisuutta	
Opintokokonaisuudet 4–6	
Muut valinnaiset opinnot 7	
VAPAASTI VALITTAVAT OPINNOT	10 OV

Opintoihin sisältyy opinto-ohjausta vähintään 1,5 ov ja vähintään 2 ov:n oppinäytetyö. Opinto-
viikko on 40 tuntia opiskelijan työtä.

YHTEISTEN OPINTOJEN OPINTOKOKONAISUUDET

	pakolliset	valinnaiset
1. Äidinkieli	4 ov	0–4 ov
2. Toinen kotimainen kieli	1 ov	0–4 ov
3. Vieras kieli	2 ov	0–4 ov
4. Matematiikka	3 ov	0–4 ov
5. Fysiikka ja kemia	2 ov	0–4 ov
6. Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto	1 ov	0–4 ov
7. Liikunta ja terveystieto	2 ov	0–4 ov
8. Taide ja kulttuuri	1 ov	0–4 ov
9. Pakollisten opintojen valinnaiset lisäopinnot, ks. edellä kohdat 1–8		
10. Ympäristötieto		0–4 ov
11. Tieto- ja viestintätekniikka		0–4 ov
12. Etiikka		0–4 ov
13. Kulttuurien tuntemus		0–4 ov
14. Psykologia		0–4 ov
15. Yritystoiminta		0–4 ov
Yhteensä	16 ov	4 ov

Opetuskieleltään ruotsinkielisessä koulutuksessa toisen kotimaisen kielien opintojen laajuus on 2 ov, jolloin pakollisten opintojen laajuus on 17 ov ja valinnaisten 3 ov.

Jos opiskelijan äidinkieli on muu kuin suomen tai ruotsin kieli, koulutuksen järjestäjä voi päättää äidinkielen ja toisen kotimaisen kielien (yht. 5 ov) jakamisesta Valtioneuvoston päätöksestä (VnP 213/99, 2 mom) poikkeavalla tavalla (ks. Luku 5.4).

AMMATILLISET OPINTOKOKONAISUUDET

1. Lapsen kasvun ohjaus ja huolenpito	30 ov
2. Perhelähtöinen ja yhteisöllinen kasvatustyö	25 ov
3. Lasten iltapäivä- ja leiritoiminnan ohjaus	15 ov
4. Ilmaisutaitojen ohjaus	10 ov
5. Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja perheiden kohtaaminen ja ohjaus	10 ov
6. Monikulttuurisessa työympäristössä toimiminen	10 ov
7. Muut valinnaiset opinnot	10 ov

VAPAASTI VALITTAVAT OPINNOT

Ks. luku 3.3

3

OPINTOJEN TAVOITTEET, KESKEISET SISÄLLÖT JA ARVIOINTI

3.1 YHTEISTEN OPINTOJEN TAVOITTEET, KESKEISET SISÄLLÖT JA ARVIOINTI

3.1.A Pakolliset opinnot

3.1.1 ÄIDINKIELI, 4 OV

3.1.1.1 ÄIDINKIELI, SUOMI

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan tulee osata opiskelu- ja työyhteisössä puhua ja toimia tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti yhteistyötilanteissa, kuten ryhmissä ja tiimeissä, sekä asiakaspalvelutilanteissa. Opiskelijan on ymmärrettävä lapsi- ja perhetyöhön liittyvien tekstien keskeiset käsitteet, olennainen sisältö ja tekstien tarkoitus. Lisäksi hänen tulee osata erottaa pää- ja sivuasiat toisistaan, purkaa syy- ja seuraussuhteita ja tehdä johtopäätöksiä lukemastaan. Hänen on osattava hankkia tietoa eri lähteistä nykyaikaista teknologiaa hyödyntäen. Hänen tulee suhtautua tietoon kriittisesti, eli hänen on osattava valikoida, arvioida ja tulkita tietoa eri näkökulmista ja välittää sitä suullisesti ja kirjallisesti. Opiskelijan tulee osata arvioida omaa äidinkielen taitoaan ja kehittää sitä jatkuvasti.

Opiskelu- ja työryhmän jäsenenä opiskelijan on osattava käyttää puheenvuoroja, perustella mielipiteensä ja ehdotuksensa, kuunnella aktiivisesti toisia ja ilmaista ajatuksiaan ymmärrettävästi. Hänen tulee omalta osaltaan vaikuttaa hyvän viestintäilmapiiriin syntymiseen ja yhteisen tavoitteen saavuttamiseen. Hänen tulee kyetä kielellisessä ja sanattomassa viestinnässä kohteliaisuuteen ja joustavuuteen ja muuttamaan omaa kielenkäyttöään tilanteen mukaiseksi. Opiskelijan tulee pystyä tulkitsemaan myös sanatonta viestintää. Erilaisia viestijöitä ja viestintätapoja kohtaan hänen tulee osoittaa suvaitsevuutta ja tasa-arvoa.

- ▲ Keskeinen sisältö on tiedon hallintataidot ja arviointi- sekä vuorovaikutustaidot.

Opiskelijan on osattava käyttää lapsi- ja perhetyön perussanastoa toimiessaan työyhteisössä ja asiakaspalvelussa. Hänen tulee totuttautua suullisiin ja kirjallisiin kielenkäyttötapoihin, niin että hän osaa laatia ammattinsa ja yhteisönsä tavallisimmat kirjalliset työt, kuten asiakaspalvelun edellyttämät asiakirjat, raportit, muistiot, kirjelmät ja oppinnäytetyön kirjallisen osuuden, sekä hallitsee puheviestintätilanteet, kuten puhelinasioimisen, keskustelut, neuvottelut ja kokoukset sekä selostukset ja raportoinnit. Hänen on osattava toimia työnhakutilanteissa ja laatia työpaikanhakuun liittyvät asiakirjat.

Hänen on osattava hyödyntää lapsi- ja perhetyön ammattilehtiä ja muita viestintävälineitä. Hänen on osattava välittää tietoa muille ymmärrettävässä muodossa niin suullisesti kuin kirjallisestikin. Hänen tulee osata kehittää jatkuvasti viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan ja osallistua työpaikkansa viestinnän kehittämiseen.

▲ Keskeinen sisältö on
työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen.

Opiskelijan tulee ymmärtää kielellisiä juuriaan. Hänen on ymmärrettävä kielen ja kulttuurin merkitys oman identiteettinsä kehittymisessä ja henkisessä hyvinvoinnissaan sekä työyhteisön henkilöstön ja sidosryhmien toiminnassa. Hänen tulee osata hankkia itseään rikastuttavia kokemuksia ja elämyksiä kirjallisuuden, teatterin, elokuvan ym. median käyttäjänä. Hänen on osattava analysoida ja tulkita kaunokirjallisiakin tekstejä. Hänen on ymmärrettävä suomalaisen puhekulttuurin ominaispiirteitä sekä äidinkielen ja kaksi- ja monikielisuuden ja monikulttuurisuuden merkitys, niin että hän osaa ottaa nämä huomioon yksityisissä ja työelämän viestintätilanteissa.

▲ Keskeinen sisältö on
kielen ja kulttuurin tunteminen.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on

- ymmärrettävä, että eri tilanteissa puhutaan ja kirjoitetaan eri lailla, ja pystyttävä myös muuntamaan omaa kielenkäyttöään tilanteittain
- ymmärrettävä alaan liittyvien tekstien ydinasiat ja keskeisimmät käsitteet ja osattava käyttää lapsi- ja perhetyön peruskäsitteitä myös omassa kielenkäytössään
- osattava hankkia ohjatusti ja ryhmässä tietoa eri lähteistä, tiedettävä lapsi- ja perhetyön keskeiset aikakauslehdet ja tietokirjat ja

tarvittaessa osattava hyödyntää kirjastopalveluja ja nykyaikaista teknologiaa tiedon hankinnassa ja välittämisessä

- osattava ja uskallettava pyydettyä käyttäen puheenvuoroja opiskelija- ja työryhmien keskusteluissa ja pystyttävä niissä ilmaisemaan omat ajatuksensa ja mielipiteensä
- pystyttävä ottamaan – ainakin jossain määrin – muita keskustelijoita huomioon ja oltava tietoinen myös sanattoman viestinnän vaikutuksesta
- osattava täyttää työssään tarvittavia keskeisiä lomakkeita ja laatia luettava raportti
- osattava esitellä itsensä ja esittää asiansa
- osattava toimia asiallisesti asiakaspalvelutilanteissa
- löydettävä kirjallisuudesta, elokuvasta tai teatterista itseään kiinnostavaa luettavaa ja katsottavaa
- pystyttävä työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa, myös monikulttuurisessa työyhteisössä
- oltava tietoinen omasta tavastaan viestiä ja osattava arvioida omaa äidinkielen taitoaan ja asettaa omia kehittymistavoitteita.

3.1.1.2 ÄIDINKIELI, RUOTSI

Ruotsinkielisessä koulutuksessa äidinkielen kiitettävän tason tavoitteet ja keskeiset sisällöt ovat samat kuin suomenkielisessä. Viimeisiin, kieltä ja kulttuuria koskeviin tavoitteisiin lisätään kuitenkin seuraava:

Opiskelijan on tunnettava ruotsin kielen asema Suomessa ja suomenruotsalaisten murteiden, puhekielen ja ruotsin yleiskielen erot. Hänen tulee ymmärtää ruotsin yleiskielen hallinnan merkitys ja hyöty työelämässä.

Arviointi, tyydyttävä (T1) lisätään vastaavasti:

- Opiskelijan tulee tuntea ruotsin kielen asema Suomessa ja ymmärtää kaksikielisyyden ja pohjoismaisen yhteenkuuluvuuden merkitys.

3.1.1.3 ÄIDINKIELI, SAAME

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan on tunnettava kielen keskeinen merkitys kulttuurin muodostajana, luojana ja välittäjänä. Hänen tulee saavuttaa toimiva kaksikielisyys ja hallita lapsi- ja perhetyön ammattikieltä myös saamen kielellä. Opiskelijan saamelaisen kulttuurisen identiteetin tulee vahvistua sekä kielellisesti että tiedollisesti.

Opiskelijalla tulee olla vahva kielellinen identiteetti, niin että hän voi kehittää saamen kielen taitoaan ja säilyttää yhteydet saamelaiseen kulttuuripiiriin. Hänen on osattava vertailla saamen kulttuurin ja kielen piirteitä vastaaviin suomalaisiin. Opiskelijan on tunnettava saamenkielistä kirjallisuutta ja saamen kulttuuriperinnettä niin, että hän kiinnostuu kirjallisuudesta ja taiteista saamen kielellä.

- ▲ Keskeinen sisältö on saamen kielen ja kulttuuriperinnön erityispiirteiden hallitseminen.

Opiskelijan on hallittava saamen kielen rakenne ja oikeakielisyys ja osattava saamen kielen puheilmaisuuden vivahteita eri viestintätilanteissa. Hänen on osattava verrata saamen kielen perusteita sukulaiskieleen suomeen. Hänen on hallittava saamen kielen oikeinkirjoitus ja osattava kehittää kirjallista ilmaisuaan. Opiskelijan tulee osata laatia saameksi oikeakielisiä asiatekstejä, esimerkiksi tiedotusmateriaalia, projektisuunnitelmia, hakemuksia ja kirjeitä. Hänen tulee kehittää saamen kielen suullisia ja kirjallisia taitojaan ja arvioivaa lukemistaan.

- ▲ Keskeinen sisältö on saamen kielen suullinen ilmaisukyky ja kirjoitustaito eri tarkoituksissa.

Opiskelijan on osattava viestiä saamen kielellä ammattiinsa liittyvistä kysymyksistä. Hänellä on oltava valmiudet toimia lapsi- ja perhetyössä ja kehittää ammatitaitoaan saamen kielellä niin, että hän pystyy toimimaan saamelaiskulttuurin parissa vastaavassa ammatissa. Opiskelijan tulee tuntea saamelaislinkeinojen historiaa ja nykypäivää. Hänen on osattava hankkia tietoja eri välineistä, ja hänellä on oltava kyky kriittiseen ajatteluun.

- ▲ Keskeinen sisältö on lapsi- ja perhetyön keskeisten käsitteiden hallitseminen saamen kielellä.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on

- tunnettava saamen kielen ja kulttuurin merkitys identiteetilleen
- tunnettava saamen kielen ja kulttuurin keskeiset erityispiirteet
- osattava tuottaa työhönsä ja ammattiinsa liittyviä keskeisiä saamenkielisiä asiatekstejä
- osattava käyttää saamen kieltä suullisesti eri tilanteissa

- osattava käyttää omaan ammattiinsa liittyviä keskeisiä saamenkielisiä käsitteitä niin, että hänellä on valmiudet toimia lapsi- ja perhetyön keskeisimmissä työtehtävissä ja kehittää ammatillista osaamistaan omalla kielellään.

3.1.1.4 ÄIDINKIELI, VIITTOMAKIELI

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan on osattava käyttää hyvää viittomakielistä ilmaisua vivahteineen erilaisissa viestintätilanteissa. Hänen on kyettävä vertaamaan viittottujen kielten erityispiirteitä puhuttuihin kieliin. Hänen on ymmärrettävä suomalaisen viittomakielen ominaislaatu muiden maiden kansallisten viittomakielien rinnalla ja osattava toimia vieraskielisten kuu-rojen kanssa.

- ▲ Keskeinen sisältö on hyvä viittomakielinen ilmaisu eri viestintätilanteissa.

Opiskelijan on osattava vahvistaa kielellistä identiteettiään ja kehittää viittomakielen taitoaan säilyttääkseen yhteydet kuurojen ja viittomakielisten kulttuuripiiriin. Hänen on osattava kehittää viittomakielistä kulttuuriperinnettä. Hänen on osattava vertailla kuurojen kulttuurin ja suomalaisen viittomakielen piirteitä suomalaiseen kulttuuriin ja suomen kieleen.

- ▲ Keskeinen sisältö on viittomakielen ja viittomakielisen kulttuuriperinnön erityispiirteiden tunteminen ja kehittäminen.

Opiskelijan on osattava toimia ammatissaan kaksikielisesti jolloin hänen on hallittava opiskelemansa alan ammattikieltä myös viittomakielellä. Hänen on osattava viestiä suomalaisella viittomakielellä ammat-tiinsa liittyvistä asioista. Hänen on osattava kehittää ammatitaitoaan viittomakielellä. Opiskelijan on pystyttävä hankkimaan lisätietoja omasta ammatialastaan omalla kielellään ja vertailemaan kriittisesti samaansa tietoa.

- ▲ Keskeinen sisältö on ammattiin liittyvien asioiden viestintä suomalaisella viittomakielellä ja ammatillisen osaamisen kehittäminen viittomakielellä.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on osattava

- ilmaista itseään viittomakielisessä yhteisössä tavallisimmissa kielenkäyttötilanteissa
- tunnistaa viittomakielen ja viittomakielisen kulttuurin keskeisiä erityispiirteitä
- käyttää omaan ammattiinsa liittyviä keskeisiä käsitteitä niin, että hänellä on valmiudet toimia työssään ja kehittää ammatillista osaamistaan omalla kielellään.

3.1.1.5 ÄIDINKIELI, OMA ÄIDINKIELI VIERASKIELISILLÄ OPISKELIJOILLA

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan on saavutettava toimiva kaksikielisyys ja hallittava opiskelemaan alan ammattikieltä myös omalla äidinkielellään. Tavoitteena on opiskelijan kulttuurisen identiteetin vahvistuminen ja kielellinen ja tiedollinen kehittyminen.

Opiskelijalla tulee olla vahva kielellinen identiteetti, niin että hän voi säilyttää kieli- ja kulttuurisiteensä siihen kulttuuripiiriin, jossa on kasvanut. Hänellä tulee olla tietoa oman kulttuurinsa ja kielensä piirteistä, niin että hän voi verrata niitä vastaaviin suomalaisiin piirteisiin. Opiskelijan tulee tutustua oman kielensä ja kulttuuripiirinsä kirjallisuuden ja kulttuuriperinteeseen, niin että hän voi kiinnostua kirjallisuudesta ja muista taiteista omalla äidinkielellään.

- Keskeinen sisältö on oman kielen ja kulttuuriperinnön erityispiirteiden tunteminen.

Opiskelijan tulee tuntea oman äidinkielen rakennetta ja oikeakielisyyttä ja osata kielensä puheilmaisuuden eri vivahteita. Hänen tulee tottua myös vertaamaan kielensä perusteita suomen/ruotsin kieleen. Hänen on käytettävä suullista ja kirjallista äidinkielen taitoaan aktiivisesti. Opiskelijan on tunnettava äidinkielen käyttömahdollisuuksia ja sen vaihtelua omalla kielialueellaan ja totuttava vertaamaan äidinkielen kielenkäyttötilanteita suomalaisiin.

- ▲ Keskeinen sisältö on oman äidinkielen suullinen ilmaisukyky ja kirjoitustaito mahdollisuuksien mukaan eri tarkoituksissa.

Opiskelijan on osattava viestiä omalla äidinkielellään lapsi- ja perheyöhön liittyvissä kysymyksissä. Hänellä tulee olla valmiudet kehittää tarvittaessa ammattitaitoaan omalla kielellään niin, että hän pystyy toimimaan oman kulttuurinsa parissa vastaavassa ammatissa. Opiskelijan on pystyttävä hankkimaan lisätietoja eri välineistä myös omalla kielellään ja vertailemaan kriittisesti eri lähteitä.

- ▲ Keskeinen sisältö on lapsi- ja perheyön keskeisten käsitteiden tunteminen omalla äidinkielellä.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on

- tunnettava oman kielensä ja kulttuurinsa tärkeimpiä piirteitä ja kulttuurisia juuriaan
- osattava ilmaista itseään suullisesti kulttuuripiirinsä yhteisössä tavallisimmissa kielenkäyttötilanteissa
- osattava käyttää ammattiin liittyviä keskeisiä käsitteitä, niin että hänellä on valmiudet kehittää ammatillista osaamistaan omalla äidinkielellään.

3.1.1.6 ÄIDINKIELI, SUOMI/RUOTSI TOISENA KIELENÄ

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan on ymmärrettävä suomen-/ruotsinkielisen suullisen viestinnän keskeiset sisällöt ja kyettävä seuraamaan vaivattomasti opinnoissa käsiteltävää asiaa sekä kyettävä osallistumaan työskentelyyn. Hänen tulee ymmärtää kirjallisen oppimateriaalin keskeiset sisällöt ja pystyä käyttämään niitä opinnoissa etenemiseen. Hänen tulee tutustua kirjallisuuteen ja erilaisiin tekstilajeihin suomeksi/ruotsiksi ja mahdollisuuksien mukaan äidinkielellään saadakseen niistä virikkeitä ja elämyksiä. Hänen tulee olla selvillä suomalaisen kulttuurin yleisimmistä sanattoman viestinnän keinoista, tunnistaa suomen/ruotsin kielen eri tilanteisiin liittyvää ja sosiaalista vaihtelua sekä osattava käyttää eri viestintätilanteisiin ja tekstilajeihin sopivia kielellisiä keinoja. Hänen on pystyttävä osallistumaan sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä perehdyttävä harrastuksiin ja osattava seurata itseään ja ammattiaan koskevaa yhteiskunnallista keskustelua lehdistöstä ja muista tiedotusvälineistä.

- ▲ Keskeinen sisältö on suullisen ja kirjallisen viestinnän ydinasioiden ymmärtäminen.

Opiskelijan on kyettävä käyttämään kieltä arkielämän tilanteissa suullisesti ja kirjallisesti. Hänen tulee tunnistaa keskeiset, merkitykseen vaikuttavat suomen/ruotsin kielen ääntämisen erityispiirteet ja tuntea suomen/ruotsin kielen intonaatiota. Hänen on totuttava tuottamaan erilaista kirjallista materiaalia ja opittava muotoilemaan ajatuksiaan ymmärrettävästi suomeksi/ruotsiksi myös kirjallisessa muodossa. Hänen on tuotettava rohkeasti erilaisia tekstejä, opittava ammatissaan tarpeellisten tekstien käyttö ja selviydyttävä keskeisestä asiointikirjoituksesta. Opiskelijan on tunnettava suomen/ruotsin kielen keskeisiä rakenteita ja osattava käyttää kieltä rohkeasti suullisesti ja kirjallisesti. Hänen on tunnistettava suomen/ruotsin kielen vaikeampien rakenteiden merkitykset asiayhteydessä. Hänen on tunnettava suomen/ruotsin kielen oikeinkirjoitusjärjestelmän perusteet. Hänen tulee tottua tarkastelemaan äidinkieltänsä ja suomen/ruotsin kielen eroja ja yhtäläisyyksiä.

- ▲ Keskeinen sisältö on suomen/ruotsin kielen perusrakenteiden tunteminen ja käyttö ja ymmärrettävän viestin tuottaminen suullisesti ja kirjallisesti.

Opiskelijan tulee osata puhuttua ja kirjoitettua suomen/ruotsin yleis-kieltä sekä hallita lapsi- ja perhetyön ammattikieltä niin, että hän voi osallistua tasaveroisesti, aktiivisesti ja itsenäisesti koulutukseen, harjoittaa ammatiaan sekä kehittää itseään ja toimia yhteiskunnan jäsenenä.

Opiskelijan on tunnettava lapsi- ja perhetyön ammattisanasto ja sanontatavat. Hänen on ymmärrettävä sekä suullisesti että kirjallisesti lapsi- ja perhetyössä tarvittavia työskentely- ja käyttöohjeita sekä ymmärrettävä alansa työturvamääräykset. Hänen tulee osata ilmaista ammattialansa keskeiset asiat ymmärrettävästi suomen/ruotsin kielellä sekä suullisesti että kirjallisesti ja mahdollisuuksien mukaan myös äidinkielellään. Opiskelijan tulee osata käyttää kieltä viestintätilanteen mukaan työyhteisössään ja asiakaspalvelussa ja tietää, miten suomalaiset ilmaisevat kohteliaisuutta. Hänen on tunnettava suomalaisen työkuulttuurin keskeiset piirteet ja osattava toimia niiden mukaisesti. Hänen tulee voida suomen/ruotsin kielen taitojen avulla syventää ammatti-identiteettiään ja ammattiympeyttään.

- ▲ Keskeinen sisältö on lapsi- ja perhetyön hyvä kielenkäyttö.

Opiskelijan on ymmärrettävä äidinkielen ja kaksikielisuuden merkitys. Hänen tulee tuntea omat juurensa ja arvostaa omaa kulttuuriaan sekä käyttää rohkeasti äidinkieltään ja kehittää näin itsetuntoaan ja identiteettiään. Hänen on tunnettava suomalaisen yhteiskunnan keskeiset toi-

mintatavat ja tutustuttava suomalaiseen kulttuuriin. Hänen on tutustuttava suomen/ruotsin kielellä yhteiskunnallisiin oikeuksiinsa ja velvollisuuksiinsa. Hänen tulee ymmärtää kulttuurien välistä vuorovaikutusta ja kulttuuristen ristiriitojen syitä sekä käsitellä niitä rakentavasti. Hänen tulee suhtautua kunnioittavasti ja suvaitsevaisesti erilaisiin ihmisiin ja näkemyksiin sekä kyetä pohtimaan erilaisia näkökulmia rohkeasti ja kriittisesti.

- ▲ Keskeinen sisältö on kielen ja kulttuurin merkityksen tunteminen ja kulttuurinen vuorovaikutus.

Opiskelijan on osattava työskennellä vastuullisesti sekä yksin että ryhmässä. Hänen on osattava hakea tietoa eri lähteistä, käyttää sanakirjoja ja tehdä muistiinpanoja itsenäisesti sekä käyttää kirjallista ja tietoverkoissa olevaa aineistoa kielitaitonsa kehittämiseksi ja opintojensa edistämiseksi. Hänen tulee harjaantua kriittiseen ajatteluun. Hänen on pystyttävä käyttämään suomen/ruotsin kieltä tarkoituksenmukaisten oppimisstrategioiden omaksumiseen.

- ▲ Keskeinen sisältö on hyvien opiskelutaitojen omaksuminen ja elinikäinen oppiminen.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on

- ymmärrettävä suomen-/ruotsinkielisen suullisen viestinnän keskeisin sisältö niin, että hän selviytyy tavallisissa kielenkäyttötilanteissa opinnoissa ja lapsi- ja perhetyön tehtävissä
- ymmärrettävä opintoihin, työhön ja ammattiin sekä yhteiskunnalliseen elämään liittyvän kirjallisen materiaalin keskeisin sisältö
- osattava käyttää suomen/ruotsin kielen keskeisimpiä rakenteita sekä lapsi- ja perhetyön keskeistä ammattisanastoa, niin että hän osaa ymmärrettävästi ilmaista itseään sekä suullisesti että kirjallisesti työssä ja ammattiin liittyvissä kysymyksissä
- suoriuduttava ohjattuna kirjallisista tehtävistä
- osattava kysyä neuvoa ongelmatilanteissa
- osattava ohjattuna arvioida kielitaitonsa kehittymistä ja asettaa tavoitteita sen kehittymiselle
- tunnettava suomalaisia tapoja ja työkulttuuria ja ymmärrettävä kulttuuristen erojen syitä, niin että hän pystyy toimimaan monikulttuurisissa työryhmissä ja yhteisöissä

- osattava ohjattuna työskennellä itsenäisesti ja hakea ryhmässä tietoa eri tietolähteistä
- osattava kansalaisena toimia ja ilmaista itseään suomen/ruotsin kielellä.

3.1.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI, 1/2 OV

3.1.2.1 TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI, 1 OV

Ammatillisessa peruskoulutuksessa kielitaidon taitotaso ruotsin kielessä on sama kuin yleisen kielitutkinnon asteikolla 1–3. Jos opiskelija on suorittanut yleisen kielitutkinnon vaaditulla tasolla, häneltä edellytetään lisäsuorituksia oman alan ammattikielessä.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan on tunnettava ruotsin kielen ja kulttuurin merkitys monikulttuurisessa Suomessa ja osattava toimia asianmukaisesti pohjoismaisissa yhteyksissä.

Opiskelijan on selviydyttävä rutiininomaisista päivittäiseen elämään, työhön, omaan maahan ja kulttuuriin liittyvistä puhetilanteista, vaikka ei itse pystyisikään ylläpitämään keskustelua. Hänen tulee osata toimia työhön liittyvien käskyjen, kieltojen ja kehotusten mukaan. Hänen on selviydyttävä tavanomaisimmista asiakaspalvelutilanteista sekä kasvotusten että puhelimesta ja osattava tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä. Opiskelijan on pystyttävä lukemaan lyhyitä tekstejä, kuten ruokalistoja, aikatauluja ja mainoksia, sekä työhön liittyviä käyttö-, työ- ja turvaohjeita. Hänen on osattava hakea ammatissa tarvittavaa lisätietoa apuneuvoja käyttäen. Hänen tulee osata kirjoittaa lyhyitä työhön liittyviä muistiinpanoja, ohjeita ja tilauslistoja.

- ▲ Keskeinen sisältö on lapsi- ja perhetyön tehtävissä ja pohjoismaisissa yhteyksissä toimiminen.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on

- ymmärrettävä tuttuja ja yksinkertaisia omaan elämään liittyviä suullisia ja kirjallisia sanoja ja ilmauksia, jotka käsittelevät häntä itseään ja lähiympäristöä
- ymmärrettävä lyhyiden ja yksinkertaisten omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien kirjallisten ja suullisten viestien keskeinen sisältö ja osattava toimia niiden mukaan
- osattava muutamalla sanalla palvella asiakasta ainakin keskeisissä työtilanteissa
- osattava täyttää tavallisimpia työhönsä liittyviä standardin mukaisia lomakkeita.

3.1.2.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI, SUOMI, 2 OV

Peruskoulun 1.–6. vuosiluokilta alkaneen oppimäärän perusteella

Tavoitteet ja keskeinen sisältö, kiitettävä taso

Opiskelijan tulee osata kohdata, ymmärtää ja puhutella rohkeasti suomenkielisiä asiakkaita, esimiehiä ja työtovereita ja osata pyyntöjen, ohjeiden ja keskustelun perusteella toimia tarkoituksenmukaisesti lapsi- ja perhetyön tavallisissa työ- ja kielenkäyttötilanteissa. Hänen on ymmärrettävä varsinkin ammattiasioita käsittelevää puhetta ja tekstiä ja osattava viestiä suullisesti sekä kasvokkain että puhelimitse ja tarvittaessa myös kirjallisesti, esimerkiksi sähköpostitse, telekopioitse tai kirjeitse. Hänen tulee ymmärtää ja osata täyttää alansa lomakkeita, laskuja, tilauslomakkeita ja tarkistusluetteloita sekä pystyä laatimaan lyhyitä selosteita ja raportteja. Hänen on ymmärrettävä asiakkaan toivomus tai tarkoitus ja pystyttävä esittelemään lapsi- ja perhetyön tuotteita tai palveluja, selittämään niiden toiminnot sekä mahdolliset viat tai virheet. Hänen on osattava esittää mielipiteitä ja kohteliaisuuksia sekä ylläpitää keskustelua. Hänen on kyettävä keskustelemaan työtehtävistään ja -käytänteistään myös suomeksi sekä kyettävä lukemaan lapsi- ja perhetyöhön liittyviä esitteitä, määräyksiä, ohjeita ja tiedotteita. Hänen tulee kyetä seuraamaan alansa ja yhteiskunnan tapahtumia myös suomenkielisten esitteiden, tietoverkkojen, joukkotiedotusvälineiden ja ammattijulkaisujen avulla.

- ▲ Keskeinen sisältö on lapsi- ja perhetyön tehtävissä toimiminen ja tiedonhankinta.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on

- ymmärrettävä lyhyiden ja yksinkertaisten omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien kirjallisten ja suullisten viestien sisältö ja osattava toimia niiden mukaan
- ymmärrettävä ja ainakin keskeisissä ammattilanteissa osattava palvella asiakkaita
- osattava täyttää tavallisimpia työhönsä liittyviä lomakkeita
- osattava kirjoittaa tiedote tai laatia apuneuvojen avulla lyhyt ammatillinen selostus suomeksi.

Peruskoulun 7.–9. vuosiluokilta alkaneen oppimäärän perusteella

Tavoitteet ja keskeinen sisältö, kiitettävä taso

Opiskelijan tulee ymmärtää suomen kielen osaamisen tärkeys työelämässä ja kaksikielisessä yhteiskunnassa. Hänen on reagoitava ja osattava toimia myös suomeksi ainakin rutiininomaisissa työtehtävissä, ymmärrettävä asiakkaan tai muun keskustelukumppanin asia tai toivomus, osattava vastata kysymyksiin ja pyytää lisätietoja. Hänen tulee ymmärtää määräykset, osata ainakin apuneuvojen avulla lukea suomenkielisiä, työtehtäviin liittyviä ohjeita, mainostekstejä, tiedotteita ja manuaaleja sekä pystyä jonkin verran keskustelemaan suomenkielisten esimiesten, työtovereiden ja vieraiden kanssa. Opiskelijan on osattava selvittää tarvittavat osoitteet, työvälineet, tiedot ja menettelytavat myös suomenkielisistä lähteistä, ja hänen on uskallettava pyytää apua ja kysyä asioita suomeksi. Esimiehilleen, työtovereilleen ja vieraille hänen tulee pystyä auttavasti kertomaan vähän itsestään, työstään ja kokemuksistaan. Kokouksissa hänen tulee uskaltaa sanoa mielipiteensä myös suomeksi, ja hänen tulee pystyä apuneuvojen avulla laatimaan suomenkielisiä viestejä, selityksiä ja tilauksia.

▲ Keskeinen sisältö on

asiakkaan palveleminen suomeksi keskeisissä tilanteissa sekä informaation hankkiminen suomenkielisistä lähteistä ainakin apuneuvojen avulla.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on

- osattava kohdata asiakas, esimies tai työtoveri ja ymmärtää ja osata palvella heitä suomeksi joissakin tavallisissa tilanteissa

- osoitettava ymmärtäneensä mainoksen tai tärkeän ohjeen pääsisältö toimimalla sen mukaan tai selittämällä, mitä asia koskee
- osattava kirjoittaa joitakin viestejä suomeksi ja täyttää apuneuvojen avulla yksinkertainen työtehtäviin liittyvä lomake tai tarkistusluettelo.

3.1.3 VIERAS KIELI, 2 OV

Ammatillisessa peruskoulutuksessa vieraan kielen opetus suunnitelman tavoitteet ja arviointi on eriytetty sen mukaan, onko opiskelijan valitsema kieli hänelle A- vai B-kieli. Valittu vieras kieli voi olla opiskelijalle aivan uusikin kieli, jolloin sovelletaan B-kielen tavoitteita ja arviointia. A- ja B-kielillä tarkoitetaan seuraavaa:

- A-kieli = peruskoulun 1.–6. vuosiluokilla (ent. ala-aste) alkava vieras kieli
- B-kieli = peruskoulun vuosiluokilta 7.–9. (ent. yläaste) alkava vieras kieli.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa kielitaidon taitotaso on vieraassa A-kielessä sama kuin yleisen kielitutkinnon asteikolla 2–5 ja B-kielessä sama kuin 1–3. Jos opiskelija on suorittanut yleisen kielitutkinnon vaaditulla tasolla, häneltä edellytetään lisäsuorituksia oman alan ammattikielessä.

3.1.3.1 VIERAS KIELI, A-KIELI, 2 OV

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan tulee selviytyä arkielämän puhetilanteista ja osata kuvata tapahtumia, kokemuksiaan, toiveitaan ja pyrkimyksiään sekä kertoa maastaan ja kulttuuristaan. Hänen tulee ymmärtää keskeiset ajatukset tavanomaisesta, normaalitempoisesta puheesta ja henkilökohtaisista kirjeistä ja viesteistä sekä osata tarvittaessa pyytää tarkennuksia. Hänen on pystyttävä osallistumaan keskusteluun ja kirjoittamaan henkilökohtaisia kirjeitä ja viestejä aiheista, jotka ovat tuttuja ja henkilökohtaisesti kiinnostavia ja koskevat arkipäivän elämää, esimerkiksi perhettä, harrastuksia, matkustamista ja ajankohtaisia asioita.

- ▲ Keskeinen sisältö on yksityishenkilönä toimiminen kansainvälisessä maailmassa.

Opiskelijan tulee osata viestiä asiallisesti ja kohteliaasti oman alansa asiakaspalvelutilanteissa työntekijänä sekä kasvotusten että puhelimesta.

Hänen tulee osata esitellä lapsi- ja perhetyöhön liittyviä tuotteita ja palveluita ja keskustella niistä asiakkaan kanssa muun muassa vastaamalla tuotteita ja palveluksia koskeviin tavallisiin kysymyksiin. Opiskelijan on osattava kertoa tutuissa tilanteissa työpaikastaan, työstään, työtehtävistä, materiaaleista ja työvälineistä vieraskieliselle työtoverille tai vierailijalle. Hänen tulee osata kertoa oman maan työpaikkakulttuuriin, myös työturvallisuuteen ja ympäristön huomioon ottamiseen, kuuluvista normeista ja tavoista sekä tuntee keskeiset kohdekielialueen vastaavat normit ja tavat. Hänen on ymmärrettävä työhön ja tuotteeseen liittyviä kirjallisia ja suullisia ohjeita, kuten telekopioita, sähköpostiviestejä ja mainoksia, siten että osaa toimia asianmukaisesti. Hänen tulee ymmärtää työstä ja tuotteesta annettua palautetta, soveltaa tietojaan ja taitojaan ja perustella tarvittavat ratkaisut ja korjaukset.

Opiskelijan on pystyttävä toimimaan kansainvälisissä työyhteisöissä, jolloin hänen on osattava kysymällä hankkia työhönsä liittyviä lisäohjeita ja osattava lukea lapsi- ja perhetyöhön liittyvää kirjallisuutta. Hänen tulee käyttää tarvittaessa apuneuvoja, myös uusinta teknologiaa. Hänen on osattava kirjoittaa työhönsä liittyviä yksinkertaisia, yhtenäisiä tekstejä, kuten tilauksia, ohjeita ja viestejä.

- ▲ Keskeinen sisältö on
työntekijänä toimiminen kansainvälisessä työyhteisössä.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on

- ymmärrettävä helpohkoja omaan elämään liittyviä suullisia ja kirjallisia viestejä ja osattava hakea aktiivisesti tietoa esimerkiksi ruokalistaista, aikatauluista ja esitteistä
- ymmärrettävä lyhyitä ja yksinkertaisia lapsi- ja perhetyöhön ja työturvallisuuteen liittyviä kirjallisia ja suullisia viestejä ja osattava toimia niiden mukaan
- osattava hakea tietoa vieraskielisistä esittelylehtisistä, ohjeistoista ja luetteloista
- osattava kertoa itsestään ja kuvailla elinolojaan ja lapsi- ja perhetyön työtehtäviä
- osattava kirjoittaa tavanomaisia henkilökohtaisia viestejä ja täyttää lapsi- ja perhetyöhön liittyviä henkilötieto- ja muita lomakkeita.

3.1.3.2 VIERAS KIELI, B-KIELI, 2 OV

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan tulee osata esittää yksinkertaisia kysymyksiä ja vastata käsiteltäessä välitöntä, konkreettista ympäristöä ja häntä itseään, kun puhe-kumppani puhuu hitaasti ja selkeästi. Hänen tulee osata pyytää tarvittaessa selvennystä. Hänen tulee osata viestiä suullisesti ja sanatonta viestintää käyttäen esimerkiksi esittäytyessään, tehdessään ostoksia ja hankkiessaan matkalippuja ja majoitusta. Hänen on ymmärrettävä muun muassa yksinkertaisia sanontoja ja lauseita sisältäviä ohjeita, mainoksia ja luetteloja, jotka liittyvät niin yksityis- kuin työelämänkin hyvin tuttuihin aiheisiin. Hänen tulee osata kirjoittaa lyhyitä, yksinkertaisia, henkilökohtaisia viestejä, kuten kortteja, ja täyttää yksinkertaisia, standardin mukaisia työhön liittyviä ja henkilötietolomakkeita. Hänen on osattava vastaanottaa työhön liittyviä suullisia ja kirjallisia viestejä ja toimia tilanteen vaatimalla tavalla itsenäisesti tai toisten avustuksella.

- ▲ Keskeinen sisältö on toimiminen yksityis- ja työelämän vuorovaikutustilanteissa.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on

- ymmärrettävä tuttuja sanoja ja ilmauksia, jotka koskevat häntä itseään ja välitöntä työympäristöä
- ymmärrettävä esimerkiksi tuttujen ilmoitusten, luetteloiden ja työohjeiden ilmauksia ja sanoja sekä yksinkertaisia lauseita
- pystyttävä muutamalla sanalla kertomaan itsestään ja työstään
- pystyttävä kirjoittamaan lyhyt, yksinkertainen viesti, joka liittyy tavanomaisiin lapsi- ja perhetyön työtehtäviin, sekä täyttämään henkilö-tietolomakkeita.

MATEMAATTIS-LUONNONTIETEELLISET OPINNOT

3.14 MATEMATIIKKA, 3 OV

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan tulee osata tulevassa ammatissaan monipuolisesti soveltaa matematiikkaa ja käyttää sitä ongelmanratkaisussa. Opiskelijan on osattava sujuvasti peruslaskutoimitukset, kuten prosenttilaskenta ja yksiköiden muuntaminen, ammattiinsa liittyvissä tehtävissä. Hänen on osattava ilmaista suureiden välisiä yhteyksiä kirjainlausekkeiden avulla ja muotoilla työ- ja arkielämän ilmiöitä matemaattisiksi malleiksi, kuten yhtälöiksi, lausekkeiksi, taulukoiksi ja piirroksiksi. Opiskelijan tulee osata ratkaista matemaattisia tehtäviä yhtälöillä, päättelemällä ja kuvaajien avulla. Opiskelijan on osattava soveltaa geometriaa lapsi- ja perhetyön vaatimassa laajuudessa, esimerkiksi laskea pinta-aloja ja tilavuuksia ja käyttää mittakaavaa.

- ▲ Keskeinen sisältö on ammatissa esiintyvien matemaattisten tehtävien ratkaisu käyttäen hyväksi peruslaskutoimituksia, mallintamista ja geometriaa.

Opiskelijan on osattava käyttää laskimia ja tietokonetta tehtävien ratkaisuisissa. Hänen on osattava arvioida saatujen tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä. Hänen on osattava itsenäisesti kerätä tietoa ja laatia tiedoista omaa alaansa koskevia tilastoja, taulukoita ja kuvaajia. Hänen on osattava lukea ja tulkita tilastoja. Opiskelijan tulee osata soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa, kuten kustannus-, verotus- ja lainalaskelmia.

- ▲ Keskeinen sisältö on tuloksen oikeellisuuden arvioiminen sekä tilastojen ja taulukoiden tekeminen ja tulkinta sekä talousmatematiikka.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan tulee osata

- laskea ammatissaan tarvittavat yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskut oikein
- laskea prosenttiosuudet ja käyttää yksiköitä oikein
- ratkaista tavallisimpia lapsi- ja perhetyössä esiintyviä matemaattisia ongelmia joko päättelemällä tai kuvaamalla ongelmat yhtälöiden avulla

- käyttää laskinta ja tietokonetta apuna lapsi- ja perhetyön keskeisten matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa
- lukea lapsi- ja perhetyötä koskevia tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä
- laskea käyttämiensä yleisimpien kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia
- laskea materiaali- ja valmistuskustannuksia tekemilleen töille.

3.1.5 FYSIIKKA JA KEMIA, 2 OV

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan tulee osata ammattinsa kannalta tärkeimmät fysiikan lainalaisuudet, esimerkiksi lämmön siirtyminen, ilman kosteus ja lämpölaajeneminen. Hänen on osattava käyttää tarvitsemiaan sähkölaitteita turvallisesti ja taloudellisesti. Hänen on osattava työskennellä ergonomisesti, ja sitä varten hänen on tunnettava ergonomiaan liittyvää fysiikkaa.

- ▲ Keskeinen sisältö on ammattitaidon saavuttamiseksi ja työkyvyn ylläpitämiseksi tarvittavan fysiikan osaaminen.

Opiskelijan on osattava työssään ottaa huomioon ympäristön ja ammatin kannalta keskeisiä kemian ilmiöitä, ja sitä varten hänen on tunnettava tavallisimpien alkuaineiden ja yhdisteiden (esimerkiksi happi, typpi, vety, hiili ja sen oksidit, tärkeimmät hapot, emäkset, suolat, hiilihydraatit, rasvat, valkuaisaineet) kemiallisia ominaisuuksia. Hänen on osattava säilyttää ja käyttää oikein sekä hävittää asianmukaisesti lapsi- ja perhetyössä tarvittavia aineita. Hänen on osattava työskentelyssään ottaa huomioon aineiden erityisominaisuudet niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta. Opiskelijan on osattava tunnistaa ja tulkita lapsi- ja perhetyössä käytettävien aineiden ja materiaalien sekä lapsi- ja perhetyössä käytettävien tuotteiden merkinnöistä niiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osattava toimia tilanteen edellyttämällä tavalla.

- ▲ Keskeinen sisältö on lapsi- ja perhetyön kannalta keskeisten kemiallisten ilmiöiden tunteminen ja huomioon ottaminen omassa työskentelyssä sekä lapsi- ja perhetyössä käytettävien aineiden asianmukainen käyttö, säilytys ja hävittäminen.

Opiskelijan tulee osata työssään ja yksityiselämässä toimiessaan ottaa huomioon luonnon lainalaisuudet ja toimia niiden mukaisesti ympäristöä ja energiaa säästäen. Opiskelijan tulee osata kuvata jonkin lapsi- ja perhetyössä käytettävän/valmistettavan tuotteen elinkaari ja siihen liittyvät energian muunnokset.

- ▲ Keskeinen sisältö on elinkaariajattelu ja siihen liittyvä energiatalous.

Opiskelijan on osattava tehdä havaintoja ja mittauksia lapsi- ja perhetyöhön liittyvistä keskeisistä fysiikan ja kemian ilmiöistä. Hänen on osattava tulkita fysiikan ja kemian mittaustuloksia ja tehdä niistä johtopäätöksiä. Hänen tulee osata arvioida saatujen mittaustulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä. Hänen on osattava dokumentoida tulokset lapsi- ja perhetyön laatuvaatimusten mukaisesti ja esittää ne esimerkiksi taulukoina tai kuvaajina. Hänen tulee osata itsenäisesti hankkia työskentelyssään tarvittavaa tietoa eri lähteistä, suhtautua tietoon kriittisesti ja muokata sitä käytännölliseen muotoon. Hänen on osattava soveltaa fysiikan ja kemian tietojaan käyttämällä taloudellisia ja ympäristöä säästäviä työtapoja ja tekniikoita.

- ▲ Keskeinen sisältö on kokeellinen työskentely ja tulosten oikeellisuuden arviointi sekä tulosten dokumentointi.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on osattava

- tunnistaa ammattinsa kannalta tavallisimpiin työtehtäviin liittyvät keskeiset fysiikan ja kemian ilmiöt ja lainalaisuudet
- työskennellä aiheuttamatta vaaraa itselleen, muille tai ympäristölle ja käyttää turvallisesti ja taloudellisesti erilaisia laitteita, kuten sähkölaitteita
- säilyttää ja käyttää työssään tarvittavia kemikaaleja oikein ja hävittää jätteet asianmukaisesti
- tunnistaa ja tulkita lapsi- ja perhetyössä käytettävien keskeisten aineiden ja materiaalien merkinnöistä niiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osattava toimia merkintöjen edellyttämällä tavalla
- kuvata jonkin tuotteen elinkaari
- tehdä ohjeen mukaan harjoiteltuja mittauksia, kirjata mittaustulokset ja laatia tuloksista luettava raportti.

HUMANISTIS-YHTEISKUNNALLISET OPINNOT

3.1.6 YHTEISKUNTA-, YRITYS- JA TYÖELÄMÄTIETO, 1 OV

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan tulee osata toimia aktiivisesti oppilaitoksessaan ja muissa opiskeluunsa liittyvissä toimintaympäristöissä, kuten toisissa oppilaitoksissa, työyhteisöissä ja ulkomaisessa opiskelijavaihdossa. Hänen tulee tuntea opiskeluunsa sekä omaan ikäkauteensa liittyvät oikeudet ja velvollisuudet sekä kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet, ymmärtää yhteiskunnallinen vastuunsa ja toimia sen mukaisesti. Hänen on osattava toimia yhteiskunnan osallistuvana jäsenenä. Lisäksi hänen on tiedettävä keskeisiltä osin EU:n toiminta ja sen vaikutus kansalaisen toimintaan.

- ▲ Keskeinen sisältö on yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä ja EU-kansalaisena toimiminen.

Opiskelijan tulee osata hoitaa omaa talouttaan ja taloudelliset velvoitteensa, kuten verot. Hänen on ymmärrettävä verojen merkitys hyvinvointipalvelujen rahoituslähteenä sekä tunnettava Suomen sosiaaliturva, niin että hän osaa hakea sitä tarvitessaan. Hänen tulee ymmärtää kotitalouksien ja yritystoiminnan vaikutus työllisyyteen sekä kansantalouteen, niin että hän edistää niitä kuluttajana ja asiakaspalvelijana. Hänen tulee ymmärtää Suomen asema suhteessa muihin maihin ja ottaa toiminnassaan huomioon kestävän kehityksen periaatteet.

- ▲ Keskeinen sisältö on kotitalouksien ja yritysten toimimisen keskeinen vaikutus Suomen kansantalouteen.

Opiskelijan on osattava hakeutua aktiivisesti työmarkkinoille tai johonkin kansalaistoimintaan. Hänen on osattava työllistyäkseen esitellä osaamisensa työnantajille tai sidosryhmille ryhtyessään yrittäjäksi, jolloin hänen on osattava arvostaa ammatiaan ja ammattitaitoaan. Hänen tulee ottaa toiminnassaan huomioon, että kaikilla ihmisillä on samat kansalaisoikeudet ja -velvollisuudet. Hänen tulee tuntea työmarkkinoiden toiminnan periaatteet, toimintatavat ja keskeiset sopimusmenettelyt, niin että hän osaa tehdä alansa työsopimuksen ja huolehtia oikeuksistaan ja vastuistaan työyhteisön jäsenenä. Hänen on tunnettava oikeutensa kansainvälisillä työmarkkinoilla ja osattava hakea työtä erityisesti EU-maista.

- ▲ Keskeinen sisältö on työyhteisön jäsenenä ja työmarkkinoiden menettelytapojen mukaan toimiminen.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on

- osattava toimia oppilaitoksessaan ja työssäoppimispaikoissa niiden sääntöjen mukaisesti
- osattava toimia opiskeluunsa ja omaan ikäkauteensa liittyvien oikeuksien ja velvollisuuksien mukaisesti
- osattava toimia yhteiskunnan jäsenenä kansalaisen perusoikeuksien ja velvollisuuksien mukaisesti
- osattava ohjattuna suunnitella omaa talouttaan ja huolehtia siihen liittyvistä velvoitteista
- tunnettava oikeutensa ja velvollisuutensa työntekijänä ja osattava hakea työtä, tehdä osaltaan työsopimus sekä noudattaa siinä sovittuja asioita
- osattava pohtia omaa kuluttajakäyttäytymistään ja sen vaikutusta työllisyyteen ja kansantalouteen
- osattava ohjattuna etsiä tietoa EU:n päätöksenteosta ja työmarkkinoista.

LIIKUNTA JA TERVEYSTIETO

3.17 LIIKUNTA JA TERVEYSTIETO, 2 OV

Liikunnan tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan tulee omaksua keskeiset taidot ja tiedot terveellisen ja liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi. Hänen on osattava laatia itselleen henkilökohtainen liikuntaohjelma, noudattaa sitä ja arvioida sen vaikutuksia. Hänen tulee osata hyödyntää liikuntaa oman terveytensä, hyvinvointinsa ja toiminta- ja työkykynsä ylläpitäjänä ja edistäjänä. Hänen on osoitettava toiminnallaan ja tiedoillaan ymmärtävänsä toisaalta liikunnan ja terveyden ja toisaalta terveyden ja toiminta- ja työkyvyn väliset yhteydet ja kyettävä arvioimaan toiminta- ja työkykyään eri menetelmillä.

- ▲ Keskeinen sisältö on henkilökohtaisen liikuntaohjelman laatiminen, noudattaminen ja seuranta.

Opiskelijan tulee osata hankkia monipuolisen liikunnan avulla terveyttä, mielihyvää ja myönteisiä kokemuksia ja elämyksiä erilaisissa ympäristöissä kaikkina vuodenaikoina. Hänen tulee osata arvioida saamiaan kokemuksia ja elämyksiä. Hänen tulee olla vastuuntuntoinen ja ottaa toiset huomioon vuorovaikutustilanteissa. Hänen tulee noudattaa sopimuksia ja aikatauluja, ottaa vastuuta ja auttaa toisia liikunta- ja muissa tilanteissa.

- ▲ Keskeinen sisältö on liikunnan eri muotojen harjoittaminen erilaisissa ympäristöissä.

Terveystiedon tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Opiskelijan on osoitettava toiminnallaan ja tiedoillaan kykyä ja halua ylläpitää ja edistää terveyttä. Hänen on osoitettava ymmärtävänsä, mikä merkitys mielenterveydellä, ihmissuhteilla ja seksuaalisuudella on yksilön toimintakykyyn, sekä osoitettava tuntevansa tupakoinnin ja päihteiden vaikutus terveyteen. Hänen on osattava ehkäistä terveyttä kuluttavia ja edistää terveyttä uudistavia tekijöitä. Hänen on osoitettava olevansa tietoinen liikunnan, ravinnon ja terveyden välisistä yhteyksistä.

Opiskelijan on osattava tunnistaa työn ja terveyden väliset yhteydet ja ammattialansa kannalta keskeiset kuormitustekijät ja osattava kehittää työskentelytapojaan ja työympäristöään turvalliseksi ja terveelliseksi yhteistyössä muiden kanssa.

Opiskelijan on hallittava työnsä tavallisimmat ensiaputilanteet ja työnsä ergonomiset vaatimukset. Hänen on osattava käyttää työterveyshuollon palveluita ja työ- ja työpaikkaliikunnan mahdollisuuksia työkyvyn ylläpitämiseksi.

- ▲ Keskeiset sisällöt ovat terveyttä ylläpitävä toiminta työssä ja vapaa-aikana sekä työperäisten riskitekijöiden ja tapaturmien ehkäiseminen.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on

- osattava ohjattuna laatia itselleen henkilökohtainen liikuntaohjelma ja osattava toteuttaa sitä
- osattava toimia terveyttä edistävällä tavalla ja kyettävä arvioimaan toiminta- ja työkykyään jollakin menetelmällä
- noudatettava sopimuksia ja aikatauluja tai sovittava muutoksista sekä tehtävä oma osuutensa liikunnassa ja muissa tilanteissa

- osoitettava olevansa tietoinen terveyttä edistävästä tavoista ja tottumuksista
- osattava tunnistaa ammattialansa kannalta keskeiset kuormitustekijät ja osattava kehittää ohjattuna työtapojaan ja työympäristöään turvalliseksi ja terveelliseksi yhteistyössä muiden kanssa
- osattava hakea apua ja ohjausta terveyden sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitämiseksi.

TAITO- JA TAIDEAINEET

3.1.8 TAIDE JA KULTTUURI, 1 OV

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan tulee osallistua aktiivisesti taide- ja kulttuuriharrastuksiin ja uudistaa oman koulu yhteisönsä kulttuuria esimerkiksi osallistumalla yhteisön esteettisen, visuaalisen ja auditiivisen ilmeen kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Hänen tulee ymmärtää taiteen merkitys omassa elämässään ja tuntee sen ilmenemismuotoja monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Hänen on osattava myös hankkia ja käsitellä median välittämää tietoa.

- ▲ Keskeinen sisältö on osallistuminen paikkakunnan tai koulu yhteisön taide-elämään ja kulttuuritapahtumiin.

Opiskelijan on osattava hyödyntää lapsi- ja perhetyön perinteitä ammattialansa tehtävissä ja arvostettava niitä. Hänen on osattava ottaa huomioon omassa toiminnassaan asiakkaan kulttuuriin liittyviä arvoja, jolloin hänen tulee olla tietoinen siitä, että taide ilmenee eri kulttuureissa erilaisena.

- ▲ Keskeinen sisältö on lapsi- ja perhetyön perinteeseen tutustuminen ja sen hyödyntäminen.

Opiskelijan tulee osata tehdä omien ajatuksiensa ja mielikuviansa avulla jokin taiteen tai taiteiden tuotos, jolloin hänen tulee osata edetä tiedon hankinnasta ja ideoinnista valmiiseen tuotokseen. Hänen on osattava ottaa huomioon materiaalien valinnassaan ja työskentelyssään ekologisen kestävyys vaatimuksia. Hänen on osattava arvioida omaa ja muiden työskentelyä ja tuotoksia ja käyttää saamaansa palautetta työskentelynsä kehittämiseen. Opiskelijan on osattava tunnistaa työ- ja elinympäristönsä esteettisiä ominaisuuksia ja osattava arvioida niiden vaikutuksia elämän laatuun.

- ▲ Keskeinen sisältö on
oman tuotoksen tekeminen ja ympäristötietoisuus.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on osattava

- osallistua paikkakuntansa taide- ja kulttuuritapahtumiin
- ohjattuna osallistua viihtyisän ja toimivan kouluyhteisön ja työympäristön kehittämiseen
- ohjattuna hankkia tuotoksiaan varten median välittämää tietoa ja arvioida sitä
- omassa toiminnassaan ottaa huomioon työn tai palvelutilanteen kannalta keskeisiä asiakkaan kulttuuriin liittyviä arvoja
- ottaa työskennellessään huomioon energian ja luonnonvarojen säästäminen mm. materiaalien valinnassa
- ohjattuna luoda itselleen ja ammattialalleen sopivimmalla tavalla käsin tai muita tapoja käyttäen jokin omia ajatuksiaan, tunteitaan ja mielikuviaan ilmaiseva tuote.

3.1.B Valinnaiset opinnot

3.1.9 PAKOLLISTEN OPINTOJEN VALINNAISET LISÄOPINNOT

Valinnaisina opintoina voidaan valita kohdan 3.1.A opintojen lisäopintoja. Oppilaitos määrittää näiden opintojen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arvioinnin.

3.1.10 YMPÄRISTÖTIETO, 4 OV

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan on osattava toimia kestävän kehityksen ja luonnon monimuotoisuuden puolesta, ja hänen tulee osata tehdä eettisesti ja taloudellisesti kestäviä valintoja sekä kansalaisena että ammattihenkilönä, jolloin hänen tulee tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyys ja ymmärtää ihmisen toiminnan yhteydet ympäristöön ja luonnon tasapainoon paikallisesti ja maailmanlaajuisesti. Hänen tulee ymmärtää luonnonvarojen käyttöönoton ja jalostamisen, hyödykkeiden kuluttamisen sekä jätteiden ja päästöjen keskinäiset yhteydet ja osata punnita niitä luonnon ja ympäristön suojelun kannalta.

Opiskelijan tulee arvostaa ympäristöään ja ottaa huomioon, että ihmisillä on oikeus terveelliseen ympäristöön, niin että hän osaa arvioida oman toimintansa ja kulutustottumustensa vaikutuksia ympäristön tilaan ja pyrkii muuttamaan kulutus- ja tuotantotapoja sekä vaikuttamaan aktiivisesti kuluttajana edistääkseen ympäristökuormitusta vähentävää tuotekehittelyä. Hänen on tunnettava alansa ympäristöriskit ja osattava käyttää ympäristönsuojelun keinoja niiden minimoimiseksi.

Opiskelijan tulee arkielämässä ja ammatissa toimiessaan tiedostaa ympäristökysymysten monimutkaisuus ja ristiriitaisuus ja osata ratkaisuja tehdessään ottaa huomioon erilaisia näkökulmia. Opiskelijan on osattava etsiä ympäristöä koskevaa tietoa ja arvioida omien kulutusvalintojensa suoria ja välillisiä ympäristövaikutuksia.

Opiskelijan tulee arvostaa elinympäristöään ja kulttuuriperinnettä. Hänen on osattava huolehtia asuin- ja työympäristöjensä toimivuudesta, esteettisyydestä, viihtyisyydestä ja terveellisyydestä. Hänen tulee suhtautua vastuullisesti visuaaliseen ja auditiiviseen kulttuuriympäristöön ja kansalliseen kulttuuriperintöön. Hänen tulee toimia oppilaitoksessa kestävästä kehityksestä edistävänä. Hänen on osattava vaikuttaa lähiympäristönsä kehittämiseen.

- ▲ Keskeinen sisältö on luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen, ekologinen kuluttaminen ja toimiminen kestävästä kehitystä edistäen.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on osattava

- käyttää Suomen luontoa virkistytymiseen ja hyödyntää sen antimia luontoa kunnioittaen
- tehdä ohjattuna kestäviä valintoja kuluttajana ja ammatissa
- ottaa huomioon työhönsä liittyvät ympäristöriskit
- toimia vastuullisesti yksittäisissä tilanteissa sekä osattava kysyä tarvittaessa neuvoa
- noudattaa työpaikan ympäristömääräyksiä oman työnsä kannalta
- pitää koulu-, työ- ja asuinympäristönsä siistinä ja puhtaana
- pohtia markkinoinnin vaikutuksia omaan kulutuskäyttäytymiseensä ja arvioida omaa kulutustaan kestävästä kehityksen näkökulmasta
- ohjattuna etsiä eri lähteistä ammattiin liittyvää ympäristötietoa ja soveltaa sitä omassa työssään.

3.1.11 TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIikka, 4 OV

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan on osattava aktiivisesti ja vastuullisesti käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa tiedon hankinnan ja käsittelyn sekä tiedon tuottamisen ja viestinnän välineenä omaan alaansa kuuluvissa tehtävissä sekä osallistuvana yhteiskunnan jäsenenä. Hänen tulee osata käsitellä tiedostoja eli hakea, tallentaa ja kopioida niitä ja lähettää niitä sähköpostina. Hänen on osattava käyttää tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, piirto- ja tietokantaohjelmaa sekä liittää tekstiin taulukoita ja kuvia. Hänen on osattava käyttää monipuolisesti tietoteknisiä laitteita ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös itsenäiseen opiskeluun. Hänen tulee osata hyödyntää tietotekniikan tarjoamia mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja yhteistyöhön verkostojen avulla. Opiskelijan on osattava käyttää erilaisia haku- palveluita, suhtautua kriittisesti löytämäänsä informaatioon ja muuttaa sitä toimivaksi. Hänen on osattava käyttää tiedon välittämiseen erilaisia tietoliikennepalveluja.

- ▲ Keskeinen sisältö on tietotekniikan, erilaisten tietolähteiden ja tietoliikennevälineiden käyttäminen omalla ammattialalla ja yksityiselämässä.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on osattava

- käyttää yhtä tekstinkäsittelyohjelmaa
- hakea, tallentaa ja kopioida tiedostoja
- etsiä tarvitsemaansa tietoa esimerkiksi internetistä
- käyttää sähköpostia
- käyttää ohjattuna tietoliikennepalveluja.

3.1.12 ETIIKKA, 4 OV

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan tulee osata hankkia tietoa oman alansa eettisistä kysymyksistä sekä arvioida omaan elämäänsä, ihmissuhteisiin, yhteiskuntaan, ympäristöön, työelämään, yritystoimintaan ja ammatteihin liittyviä arvoja ja eettisiä ongelmia. Hänen tulee osata arvioida arvojen, normien, hyveiden ja katsomusten merkitystä omassa elämässään ja ihmisten välisissä suhteissa. Hänen on osattava keskustella eettisistä ja katsomuksellisista kysymyksistä, käsitellä niitä ja esittää niistä perusteltuja näkemyksiä. Hänen tulee osata keskustella työelämään ja lapsi- ja perhetyöhön liittyvistä eettisistä ongelmatilanteista.

- ▲ Keskeinen sisältö on etiikkaan, elämäntaitoon ja ammatti- ja yhteiskuntaetiikkaan liittyvien kysymysten pohdinta opiskelijan elämän kannalta.

Opiskelijan on osattava tehdä eettisesti perusteltuja arvovalintoja ja arvioida niiden vaikutuksia ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja kestäväen kehityksen kannalta. Hänen on osattava ratkaista sekä itsenäisesti että yhdessä toisten kanssa arvo- ja normiristiriitoja eettisesti hyväksyttävällä tavalla, erityisesti lapsi- ja perhetyöhön liittyvissä työelämän kysymyksissä. Hänen on osattava toimia vastuullisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla ristiriitatilanteissa ja oltava halukas osallistumaan oman alansa arvopohjan ja eettisten periaatteiden kehittämiseen.

- ▲ Keskeinen sisältö on lapsi- ja perhetyön arvo- ja normiristiriitojen ratkaiseminen ja vastuullinen ja eettinen toiminta ristiriitatilanteissa.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on osattava

- ohjattuna pohtia omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyviä arvoja sekä eettisiä ja elämäkatsomuksellisia kysymyksiä
- perustella omia arvovalintojaan
- ratkaista työyhteisön jäsenten kanssa lapsi- ja perhetyöhön liittyviä arvo- ja normiristiriitoja eettisesti kestäväällä tavalla
- toimia ohjattuna vastuullisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla myös ammattiinsa liittyvissä ristiriitatilanteissa
- ohjattuna etsiä tietoa alansa eettisistä kysymyksistä.

3.1.13 KULTTUURIEN TUNTEMUS, 4 OV

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan on osattava toimia eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa. Tähän kuuluvat esimerkiksi tutustuminen, tervehtiminen, vieraiden vastaanottaminen, fyysinen reviiiri, sopivuuden rajat keskusteltaessa sekä miesten ja naisten erilaiset roolit, pukeutumiseen ja käyttäytymiseen liittyvät ohjeet ja myös kirjoittamattomat säännöt ja menettelytavat.

- ▲ Keskeinen sisältö on käyttäytyminen ja pukeutuminen eri tilanteissa sekä työtovereiden, asiakkaiden ja vieraiden kohtaaminen.

Opiskelijan on tunnistettava lapsi- ja perhetyössä vallitsevia eri kulttuurien välisiä eroja työpaikkakäyttäytymisessä, -hierarkiassa ja työhön liittyvässä suhdetoiminnassa ja pystyttävä käyttäytymään asiallisesti tavallisissa työpaikalla esiin tulevissa tilanteissa, varsinkin asiakaspalvelussa.

- ▲ Keskeinen sisältö on organisaatioympäristön ja tehtävän mukaan joustava käyttäytyminen.

Opiskelijan on osattava esittää toisten kulttuurien edustajille maansa yleisiä kulttuuripiirteitä, kuten keskeistä historiaa, nähtävyyksiä, taiteita, urheilusaavutuksia ja viihdettä, sekä tarkemmin oman alansa taitoja, työtapoja ja innovaatioita.

- ▲ Keskeinen sisältö on tavallisimpien kulttuuripiirteiden tunnistaminen, tunteminen ja esitleminen.

Opiskelijan tulee osata suhteuttaa kotiseutunsa ja maansa merkittäviä tapahtumia ja aikakausia naapurimaiden ja maailman historiaan. Hänen on osattava pohtia eri maiden tulkintoja historiallisista tapahtumista. Hänen on osattava vertailla maansa ja Euroopan keskeisiä kulttuuri-virtauksia ja -vaikuttajia.

- ▲ Keskeinen sisältö on Suomen ja lähimaiden keskeisen kulttuurihistorian ja nykytilanteen tunteminen ja vertaileminen.

Opiskelijan tulee tuntea lapsi- ja perhetyön erikoispiirteitä muissa maissa.

- ▲ Keskeinen sisältö on lapsi- ja perhetyön erikoispiirteiden tunteminen.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on osattava

- ohjattuna etsiä tietoa eroista ihmisten päivittäisessä toiminnassa Suomessa ja joissakin muissa maissa
- kohdata myös ulkomaalaiset työtoverit, asiakkaat ja vieraat ilman suuria kulttuurikonflikteja
- kertoa ulkomaalaisille vieraille keskeisiä asioita Suomesta ja työstään
- etsiä tietoa ja kertoa lapsi- ja perhetyöstä jossakin toisessa maassa tai tunnistaa lapsi- ja perhetyön palvelujen ja tuotteiden piirteitä eri maissa
- hakea ohjattuna tietoa vieraista maista ja niiden kulttuureista.

3.1.14 PSYKOLOGIA, 4 OV

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan tulee pystyä tiedostamaan oma oppimistyylinsä ja kehittämään omaa oppimistaan perehdyttyään oppimisen perusmekanismeihin. Hänen tulee pystyä tavallisissa työelämän tilanteissa selittämään ja ymmärtämään sekä omaa että muiden ihmisten toimintaa soveltaen psykologian perustietoa ihmisen ajattelusta, havainnoimisesta, persoonallisuudenpiirteistä, tunteista ja muista käyttäytymistä säätelevistä mekanismeista. Hänen on osattava psykologian tiedon avulla tiedostaa omien ja toisten tunteita ja asenteita sekä osattava työelämässä hallita tunteitaan ja asenteitaan tilanteen vaatimalla tavalla. Hänen tulee osata käyttää psykologian tietoa itsetuntemuksensa ja minäkuvansa kehittymiseen.

- ▲ Keskeinen sisältö on ihmisen toiminnan selittäminen ja ymmärtäminen kognitiivisen psykologian ja persoonallisuuspsykologian avulla ja oppimisen ja itsetuntemuksen kehittyminen.

Opiskelijan tulee selviytyä erilaisissa asiakaspalvelu- ja ryhmätyötilanteissa perehtymällä ryhmän ja tiimin toiminnassa vaikuttaviin psykologisiin tekijöihin. Hänen tulee perehtyä työpaikan ihmissuhteiden dynamiikkaan, ja hänen on osattava toimia työpaikan eri rooleissa yhteistyökkyisästi. Hänen on kyettävä toimimaan erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössään. Hänen tulee osata tunnistaa erilaisia johtamistapoja ja työkuultuureja sekä osata toimia niiden mukaan.

- ▲ Keskeinen sisältö on työpaikan ihmissuhde- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen sekä toiminnan selittäminen ja ymmärtäminen sosiaali- ja organisaatio-psykologian avulla.

Opiskelijan tulee perehtyä motivaation vaikutukseen ihmisen tavoitteelliseen toimintaan työssä ja vapaa-aikana, niin että hän osaa sen avulla selittää ja arvioida omaa suoriutumistaan sekä parantaa suorituskyykyään. Hänen on ymmärrettävä työhön sitoutumisen ja ryhmään samastumisen vaikutus työsuorituksiin ja työssä viihtymiseen sekä pyrittävä ottamaan se huomioon omassa toiminnassaan.

- ▲ Keskeinen sisältö on motivaatio, samastuminen ja sitoutuminen sekä niiden vaikutus omiin ja toisten työsuorituksiin.

Opiskelijan tulee osata aktiivisesti vaikuttaa työyhteisön hyvinvointiin perehdyttyään psyykkiseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttaviin keskeisiin psyykkisiin tekijöihin ja toiminnan säätelymekanismeihin. Hänen tulee tiedostaa omaan jaksamiseensa ja stressinhallintaan vaikuttavia psyykkisiä tekijöitä, ja hänen on osattava vaikuttaa niihin jaksamistaan edistävasti. Hänen tulee perehtyä ihmisten psyykkisiin ongelmiin, kriiseihin ja mielenterveyshäiriöihin niin, että hän osaa tarvittaessa hakea niihin apua.

- ▲ Keskeinen sisältö on psyykkisen työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja avun hakeminen psyykkisiin ongelmiin.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on

- tiedettävä oppimistapahtumaan vaikuttavia keskeisiä tekijöitä ja osattava ohjattuna arvioida omaa oppimistaan
- osattava selittää psykologian avulla ihmisen toimintaa tavallisissa työelämän tilanteissa sekä omaa toimintaansa arki- ja työelämän tilanteissa
- osattava soveltaa psykologian keskeisintä tietoa toimiessaan työpaikan tavanomaisissa asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustilanteissa
- osattava ottaa huomioon motivaation, samastumisen ja sitoutumisen merkitys omaan suoriutumiseensa
- osattava pohtia omia mahdollisuuksiaan edistää psyykkistä työ- ja toimintakykyään.

3.1.15 YRITYSTOIMINTA, 4 OV

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan on osattava kehittää ja arvioida erilaisia liikeideoita ja valita niistä opiskeluunsa liittyvä sekä kehittää sitä ja suojata se. Hänen on pystyttävä ilmaisemaan liikeideansa visuaalisesti ja kirjallisesti sekä ideoimaan ja tuottamaan sen pohjalta tuotteita ja palveluja. Hänen tulee ottaa tuotekehittelyssä huomioon kestävän kehityksen vaatimus. Opiskelijan tulee pystyä asettamaan liikeidealleen taloudellisia tavoitteita.

- ▲ Keskeinen sisältö on liikeidean ja tuotteen kehittäminen.

Opiskelijan on osattava punnita oman yrityksen perustamisen vaihtoehtoja sekä yrittäjäksi ryhtymisen vaikutuksia työuraansa ja yksityiselämäänsä. Hänen tulee hallita tavallisimpien yritysmuotojen perusominaisuudet ja erot sekä niihin liittyvät vastuut ja verotus, niin että hän hallitsee yrityksen perustamiseen liittyvän menettelyn ja alan yrittämisen erityispiirteet. Hänen on osattava laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat ja muuttaa yritysmuotoa yrityksen eri vaiheissa.

- ▲ Keskeinen sisältö on yrityksen perustaminen.

Opiskelijan tulee osata palvella asiakaslähtöisesti sekä yrityksen sisäisiä että ulkoisia asiakkaita. Hänen on osattava soveltaa myynnin aikaan-

saamiseksi ja asiakaskontakteissaan tarvekeskeistä lähestymistapaa. Hänen on osattava toimia niin, että asiakkaat ovat tyytyväisiä, mikä mahdollistaa yritystoiminnan menestymisen ja jatkuvuuden. Hänen tulee tuntea asiakassuhteissa tuotevastuu ja kuluttajan oikeudet.

▲ Keskeinen sisältö on asiakaspalvelu ja myynti.

Opiskelijan tulee osata hahmottaa markkinoinnin kokonaisuus tuotteen tai palvelun elinkaaren eri vaiheissa. Hänen on osattava selvittää markkinointiin vaikuttavia sisäisiä ja ulkoisia tekijöitä. Hänen on osattava määrittää tuotteille tai palveluille oikeat kohderyhmät ja keskittää markkinointisuunnittelunsa näihin. Hänen on osattava käyttää tiedonhankintaan eri kanavia ja hyödyntää tilastoja ja tiedostoja. Näiden pohjalta opiskelijan tulee osata suunnitella opintoyrityksensä markkinointia ja päättää hinnoista, tuotteista, saatavuudesta ja markkinointiviestinnästä. Päätöksiä tehdessään hänen on osattava toimia asiakaslähtöisesti ja tavoitella pitkäkestoisia asiakassuhteita.

▲ Keskeinen sisältö on yrityksen ja tuotteen markkinointi.

Opiskelijan on osattava toimia eettisten arvojen mukaisesti yritystoiminnassaan. Hänen on osattava suunnitella opintoyrityksensä toiminnan laajuus ja tarvittavat resurssit sekä rahoitus. Hänen on osattava budjetoida toimintansa ja seurata yrityksensä menestymistä. Opiskelijan on osattava laskea opintoyrityksensä tuotot ja kustannukset ja hinnoitella opintoyrityksensä tuote tai palvelu sekä ottaa huomioon alennusten vaikutus kannattavuuteen. Niiden pohjalta hänen on osattava laatia tuloslaskelma ja tase ja analysoida toimintansa muutostarpeita. Opiskelijan on osattava laskea lapsi- ja perhetyöhön liittyvät muut tärkeimmät tunnusluvut. Hänen tulee tietää, mistä vertailulukuja on saatavissa, ja osata käyttää niitä toimintansa suunnittelussa. Hänen on kyettävä opintoyrityksessään riskien ottoon ja hallintaan. Opiskelijan on osattava liikeideansa alaan kuuluvat palkanlaskun periaatteet ja kustannusvaikutukset. Hänen on osattava laatia palkanmaksuun liittyvät ilmoitukset verottajalle ja vakuutusyhtiölle.

▲ Keskeinen sisältö on yrityksen talouden seuraaminen.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on

- oltava oma-aloitteinen ja osattava arvioida mahdollisuuksiaan ammatinharjoittajana
- osattava tutussa ryhmässä etsiä tietoa alansa pk-yrityksistä ja kehitellä koulutuksen aikana tekemiensä tuotteiden tai palvelujen pohjalta pienimuotoisia liikeideoita
- osattava asettaa yritykselleen taloudellisia tavoitteita
- osattava markkinoida tuotettaan tai palveluaan lähiympäristössä ja palvella asiakkaita
- osattava hinnoitella tuote tai palvelu kannattavasti ja laskea toimintansa tuotot ja kustannukset
- osattava etsiä tietoa alansa yritystoimintaan liittyvistä eettisistä kysymyksistä ja pohtia ohjattuna omaa toimintaansa.

3.2 AMMATILLISTEN OPINTOJEN JA TYÖSSÄOPPIMISEN TAVOITTEET, KESKEISET SISÄLLÖT JA ARVIOINTI

3.2.A Tutkinnon yhteiset ammatilliset opinnot

3.2.1 LAPSEN KASVUN OHJAUS JA HUOLENPITO, 30 OV

Opintokokonaisuuteen sisältyy työssäoppimista vähintään 10 opinto- viikkoa. Työssäoppimispaikoiksi soveltuvat seurakunnan lapsityö, päivähoito ja koulu. Toimintaympäristöt voivat olla julkisella, yksityisellä tai kansalaistoiminnan sektorilla. Ammattitaito on osoitettava vähintään kahdessa erilaisessa toimintaympäristössä.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan on osattava toimia työssään kristillinen arvopohjan ja ihmiskäsityksen mukaisesti. Hänen on tunnettava kristinuskon keskeinen sisältö osatakseen antaa kirkon lapsityössä kasteopetukseen perustuvaa kristillistä kasvatusta ja muussa kasvatustyössä päivähoiton tavoitteiden mukaista uskontokasvatusta. Hänen on osattava ohjata lasta suvaitsevaisuuteen ja erilaisuuden hyväksymiseen. Hänen on osattava huolehtia tapakasvatuksesta. Opiskelijan on osattava toimia empaattisesti ja siten, että lapsi kokee olonsa turvalliseksi. Hänen on osattava kohdata jokainen lapsi yksilönä ja tukea toiminnallaan lapsen ja hänen perheensä elämäntilanteesta näkemystä. Hänen on osattava työskennellä monikulttuurisessa toimintaympäristössä ja ottaa huomioon erilaiset arvolähtökohdat kasvatusta ja ohjaustyössä. Hänen on osattava suunnitella, toteuttaa ja arvioida toimintaansa kasvatustyötä ohjaavien yleisten tavoitteiden, säästöjen ja ohjeiden mukaisesti.

- ▲ Keskeinen sisältö on kasteopetuksen antaminen kirkon ylläpitämässä toiminnassa ja uskontokasvatuksen toteuttaminen päivähoitossa ja muussa kasvatustyössä.

Opiskelijan on osattava huolehtia lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista, kuten psyykkisistä, fyysisistä, sosiaalisista ja hengellisistä tarpeista. Käytännön työssä hänen on osattava järjestää lapselle mahdollisuus riittävään ja säännölliseen lepoon, hiljentymiseen, liikuntaan, hygieniasta huolehtimiseen, ulkoiluun, toimintaan ja ruokailuun. Opiskelijan on osattava valmistaa sopivaa ja terveellistä ruokaa ja ottaa huomioon erityisruokavalioita noudattavat lapset. Hänen on osattava havaita lapsen sairastuminen ja ottaa yhteyttä lapsen vanhempiin. Hänen on osat-

tava antaa ensiapua. Hänen on osattava toimia lapsen hoitoa ja huolenpitoa koskevien säädösten ja ohjeiden mukaan.

▲ **Keskeinen sisältö on
lapsen perushoidosta huolehtiminen.**

Opiskelijan on osattava toimia työssään lapsilähtöisesti lapsen iän, kehitysvaiheiden ja erityistarpeiden edellyttämällä tavalla. Suunnitellessaan ja toteuttaessaan toimintaansa hänen on osattava ottaa huomioon kasvatustavoitteet ja lapsen yksilöllisyys kaikilla kehityksen osalueilla. Lisäksi hänen on osattava ottaa huomioon lapsen fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset valmiudet. Hänen on osattava edistää lapsen kehitystä toiminnan avulla. Tarvittaessa opiskelijan on osattava osallistua esiopetuksen toteuttamiseen. Hänen on osattava ohjata lasta ja lapsiryhmää monipuolisesti erilaisia ilmaisukeinoja ja ohjausmenetelmiä käyttäen. Opiskelijan on osattava vahvistaa lapsen oppimisedellytyksiä ja tervettä itsetuntoa tarjoamalla onnistumisen kokemuksia ja elämyksiä. Hänen on osattava käyttää leikkiä kasvatuksen ja oppimisen välineenä. Hänen on osattava ohjata lasta oppimisen taitoihin, kuten kuuntelemiseen, ohjeiden ymmärtämiseen ja niiden mukaan toimimiseen. Hänen on osattava ohjata lasta aktiiviseen tiedon hankintaan, sosiaaliseen tiedon rakentamiseen, itseohjautuvuuteen ja itsearviointiin. Hänen on osattava tukea lapsia vertaisryhmässä oppimiseen.

Opiskelijan on osattava tukea lapsen kokonaisvaltaista kehitystä ja ohjata lasta käyttämään erilaisia ilmaisun keinoja. Hänen on osattava rohkaista lasta luovuuteen. Hänen on osattava ohjata lasta esteettisyyden havaitsemiseen ja sen merkityksen ymmärtämiseen. Opiskelijan on osattava edistää lapsen taitojen, kuten käden taitojen ja luovan ilmaisun, kehittymistä monipuolisesti. Hänen on osattava rohkaista lasta ilmaisemaan itseään musiikin, liikunnan ja kuvallisen ilmaisun, käden taitojen sekä leikin avulla. Hänen on osattava rohkaista lasta tutustumaan monipuolisesti lastenkirjallisuuteen ja muuhun lastenkulttuuriin.

Opiskelijan on osattava ohjata lasta ilmaisemaan, ymmärtämään ja hallitsemaan tunteitaan. Hänen on osattava ohjata lasta kehittymään sosiaalisissa taidoissa, empaattisuudessa ja erilaisuuden hyväksymisessä. Opiskelijan on osattava ottaa vastaan lasten tunneilmaisuja. Hänen on osattava kohdata ja käsitellä ristiriitoja. Hänen on osattava asettua lapsen asemaan ja tilanteeseen.

Opiskelijan on osattava järjestää lähiympäristössä erilaisia tapahtumia, kuten retkiä ja tutustumiskäyntejä. Hänen on osattava järjestää kasvuympäristö toimintaa, kasvua, kehitystä, oppimista ja hiljentymistä tukevaksi. Hänen on osattava huolehtia toimintaympäristöjen asianmukaisuudesta, viihtyisyydestä ja turvallisuudesta.

- ▲ Keskeinen sisältö on lapsilähtöinen toiminta sekä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen monipuolisen toiminnan avulla.

Opiskelijan on osattava toimia sekä kirkon että yhteiskunnan kasvatustyössä. Hänen on osattava työskennellä erilaisissa, myös monikulttuurisissa, toimintaympäristöissä. Hänen on osattava toimia yhteistyössä ja yhteisvastuullisesti muiden lasten kasvatukseen osallistuvien, kuten vanhempien, päivähoiton, seurakunnan lapsi- ja perhetyön, koulun sekä erilaisten järjestöjen ja harrasteseurojen kanssa. Hänen on osattava toimia aktiivisesti ja aloitteellisesti kasvatustyön verkostossa. Opiskelijan on osattava ohjata lapsi ja perhe kasvatusta tukevien palvelujen, kuten neuvolatoiminnan, kouluterveydenhuollon, kirkon diakoniatyön, psykologi- ja mielenterveyspalvelujen, piiriin. Hänen on tunnettava suomalainen kasvatustajajärjestelmä ja osattava toimia vuorovaikutteisesti yhteistyössä muiden lapsen kasvatukseen osallistuvien kanssa.

- ▲ Keskeinen sisältö on kasvattajaverkostossa ja erilaisissa toimintaympäristöissä toimiminen.

Opiskelijan on osattava havaita ja tunnistaa sekä omia että toisten tunteita vuorovaikutustilanteissa. Hänen on osattava tunnistaa tunteiden vaikutus toimintaan, ratkaisuihin ja päätöksentekoon. Hänen on osattava ilmaista omia tunteitaan vuorovaikutusta edistävällä tavalla. Hänen on osattava luoda omalla käyttäytymisellään ympäristöön avoimuuden, kunnioituksen, kiitollisuuden ja hartauden ilmapiiriä.

- ▲ Keskeinen sisältö on omien tunteiden tunnistaminen työssään.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on osattava

- toimia lähtökohtanaan kristillinen arvopohja
- osallistua kristillisen kasvatuksen antamiseen kirkossa
- toimia päivähoiton ja esiopetuksen uskontokasvatuksen tavoitteiden mukaisesti
- osallistua oman työnsä arviointiin
- ottaa huomioon kasvatustyötä ohjaavat yleiset tavoitteet, säädökset ja ohjeet
- osallistua lapsen hyvinvoinnista huolehtimiseen
- toimia lapsilähtöisesti
- ohjata lapsiryhmää

- käyttää tavallisimpia ohjausmenetelmiä
- käyttää leikkiä kasvatuksen välineenä toiminnassaan
- rohkaista lasta itsensä ilmaisemiseen
- järjestää yhdessä toisten kanssa lähiympäristössä erilaisia tapahtumia ja retkiä
- huolehtia toimintaympäristön turvallisuudesta
- kuunnella lasta ja ottaa kontakti lapseen
- osallistua yhteistyöhön muiden kasvattajien kanssa
- havaita tunteita vuorovaikutustilanteissa.

3.2.2 PERHELÄHTÖINEN JA YHTEISÖLLINEN KASVATUSTYÖ, 25 OV

Opintokokonaisuuteen sisältyy työssäoppimista vähintään 10 opintoviikkoa. Työssäoppimispaikoiksi sopivat seurakunnan ja yhteiskunnan perhelähtöisesti toimivat työympäristöt sekä perheen erityispalveluyksiköt, esimerkiksi ensi-, perhe- ja vastaanottokodit. Toimintaympäristöt voivat olla julkisella, yksityisellä tai kansalaistoiminnan sektorilla.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan on osattava toimia työssään perhelähtöisesti sekä toteuttaa perhelähtöistä kasvatustyötä. Hänen on osattava kohdata perhe ja perheen tarpeet ammatillisesti. Hänen on osattava kunnioittaa perheen itsemääräämisoikeutta ja perhettä lapsen ensisijaisena kasvattajana sekä osattava ohjata kannustavasti ja hienotunteisesti vanhempia heidän kasvatus- ja hoitotehtävässään. Opiskelijan on osattava tukea perhettä erityisesti kristillisessä kasvatuksessa. Hänen on osattava kannustaa perhettä näkemään pyhäpäivät mahdollisuutena perheen yhdessäololle ja levolle. Hänen on osattava ohjata perhe osallistumaan uskonnollisten ja kulttuuristen perinteiden ja tapojen vaalimiseen. Hänen on osattava kohdata erilaisiin elämänskatsomuksiin, näkemyksiin ja arvoihin liittyviä asioita.

- ▲ Keskeinen sisältö on perhelähtöisesti toimiminen ja vanhemmuuden tukeminen erityisesti kristillisessä kasvatuksessa.

Opiskelijan on osattava kuunnella perheen odotuksia ja tarpeita sekä tehdä ammattieettisesti perusteltuja ratkaisuja. Hänen on osattava toimia kasvatustyössä yhdessä perheen kanssa. Hänen on osattava toimia erilaisten perheiden kanssa kirkossa ja yhteiskunnassa. Hänen on osattava omatoimisesti ja vuorovaikutteisesti, perheiden yhteisöllisyyttä tukien, järjestää yhdessä perheen kanssa toimintaa ja tapahtumia, kuten perhe-

ja vanhempainiltoja, perhejumalanpalveluksia, kerho-, perhekahvila-, retki- ja leiritoimintaa. Opiskelijan on osattava luoda edellytyksiä lasten ja heidän perheidensä omista lähtökohdista kehittyvälle toiminnalle. Hänen on osattava hyödyntää työssään erilaisia ilmaisun keinoja. Hänen on osattava kannustaa perhettä olemaan ja toimimaan yhdessä. Hänen on osattava edistää perheiden välistä vuorovaikutusta, keskinäistä kanssakäymistä sekä kasvatuksen yhteisvastuullisuutta.

▲ Keskeinen sisältö on

yhdessä perheiden kanssa toimiminen ja yhteisöllisyyden tukeminen.

Opiskelijan on osattava toiminnallaan tukea perheen hyvinvointia, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja toimintakykyisyyttä. Hänen on osattava ottaa toiminnassaan huomioon monimuotoiset perhemallit. Hänen on osattava tunnistaa perheen muuttuvat tarpeet perheen eri vaiheissa, esimerkiksi vauva-, pikkulapsi-, leikki- ja kouluikäisen lapsen perheen tarpeet. Hänen on osattava havaita ja kohdata perheen kasvuun ja kehitykseen liittyviä kriisejä. Hänen on osattava toimia perheen kehitysvaiheiden mukaisesti ja ottaa huomioon perheen erityistarpeet. Opiskelijan on osattava tukea vaikeassa tilanteessa olevaa perhettä erityisesti kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä. Hänen on osattava työssään omalta osaltaan ehkäistä perheen syrjäytymistä. Tarvittaessa hänen on osattava ohjata perhettä tukevien palvelujen, kuten neuvolatoiminnan, perheneuvolan, perheasiain neuvottelukeskuksen, seurakunnan diakoniatyön, lastensuojelun sekä päihde- ja mielenterveyspalvelujen, piiriin. Hänen on osattava toimia työssään eettisesti kestäväällä tavalla ja kyettävä perustelevaan toimintaansa sekä edistettävä eettistä pohdintaa yhteisössään.

▲ Keskeinen sisältö on

perheen hyvinvoinnin, toimintakykyisyyden ja perheyhteyden tukeminen.

Opiskelijan on osattava työskennellä yhteistyössä päivähoidon, neuvolan, koulun, oppilashuollon, lastensuojelun, järjestöjen ja seurakunnan eri toimintamuotojen kanssa perheen hyvinvoinnin edistämiseksi. Hänen on osattava toimia kirkon ja yhteiskunnan perhetyön toimintakentillä sekä tunnettava niiden rakenteet ja toimintamuodot. Hänen on osattava toimia yhteiskunnan perhepolitiikan tavoitteiden ja lainsäädännön sekä kirkon perhettä tukevien arvolähtökohtien mukaisesti. Opiskelijan on osattava toimia yhteistyössä perheen tukiverkoston kanssa, perheiden yhteisöllisyyttä tukien. Hänen on osattava toimia myös monikulttuurisessa toimintaympäristössä. Hänen on osattava kriittisesti arvioida omaa toimintaansa ja käyttää muiden ammattitaitoa ja kokemusta hyödyksi kehittääkseen omaa ammattitaitoaan ja työyhteisönsä toimintaa.

- ▲ Keskeinen sisältö on perhelähtöisesti yhteistyöverkostossa toimiminen ja oman työn kehittäminen.

Opiskelijan on osattava toimia avoimesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa. Hänen on osattava tunnistaa omien ja toisten tunteiden merkitys vuorovaikutuksessa. Hänen on osattava kuunnella ja asettua toisen asemaan ja tilanteeseen. Opiskelijan on osattava havaita tunteiden vaikutus omaan käyttäytymiseensä ja ratkaisuihinsa. Hänen on osattava tiedostaa oman toimintansa vaikutus työprosessiin, itseen ja toisiin ihmisiin. Hänen on osattava sietää ristiriitatilanteita työssään. Hänen on osattava kunnioittaa ja suvaita erilaisuutta.

Opiskelijan on osattava edistää vuorovaikutuksellisuutta ja yhteisyyden tunnetta toimintaympäristössään. Hänen on osattava kannustaa lapsen lähi- ja asuinyhteisöä vaikuttamaan yhteisvastuullisesti ja yhteistoiminnallisesti lapsen kasvu-, oppimis- ja elinympäristön kehittämiseen. Opiskelijan on osattava tukea yhteisöä luomaan, suunnittelemaan ja kehittämään asuinympäristöään lapsen ja perheen hyvinvoinnin edistämiseksi. Hänen on osattava osallistua yhteisön toimintaan ja edistää eri ikäisten ja erilaisista lähtökohdista tulevien ihmisten vuorovaikutusta ja hyvinvointia yhteisössä. Hänen on toiminnassaan osattava ottaa huomioon lähimmäisenrakkauden periaatteet.

- ▲ Keskeinen sisältö on vuorovaikutustilanteissa toimiminen ja niihin vaikuttaminen.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on osattava

- toimia perhelähtöisesti
- osallistua perheen tukemiseen kristillisessä kasvatuksessa
- kohdata erilaisia näkemyksiä ja arvoja
- toimia erilaisten perheiden kanssa
- järjestää perheiden kanssa toimintaa ja tapahtumia
- rohkaista perheitä keskinäiseen kanssakäymiseen
- ottaa huomioon perheen kehitysvaihe
- kohdata vaikeassa tilanteessa oleva perhe
- ottaa toiminnassaan huomioon eettisiä näkökohtia
- osallistua toimintaan kirkon ja yhteiskunnan perhetyön toimintakentällä
- osallistua oman työnsä arviointiin
- havaita vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavia tunteita.

3.2.3 LASTEN ILTAPÄIVÄ- JA LEIRITOIMINNAN OHJAUS, 15 OV

Opintokokonaisuuteen sisältyy työssäoppimista vähintään 5 opintoviikkoa. Työssäoppimispaikoiksi soveltuvat seurakunnan lapsi-, perhe- ja varhaisnuorisotyö, kunnan nuoriso-, kulttuuri- ja vapaa-ajan toimi, päivähoito ja koulu sekä erilaisten järjestöjen ja harrasteseurojen järjestämä toiminta. Toimintaympäristöt voivat olla julkisella, yksityisellä tai kansalaistoiminnan sektorilla.

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan on osattava toimia erilaisissa vapaa-ajan toimintaympäristöissä, kuten koululaisten ja esikoululaisten iltapäivätoiminnassa, leikki- ja retkitoiminnassa ja leireillä. Hänen on osattava ottaa huomioon erilaisten toimintamuotojen keskeiset periaatteet ja niitä ohjaavat tekijät. Hänen on osattava ottaa huomioon eri ikäisten ja erilaisista taustoista tulevien ihmisten tarpeet. Opiskelijan on osattava kuunnella osallistujien toiveita suunnitellessaan ja toteuttaessaan toimintaansa. Hänen on osattava suunnitella ja toteuttaa erilaisten yksilöiden ja ryhmien tarpeita vastaavaa toimintaa. Hänen on osattava ottaa huomioon erityistä tukea tarvitsevat lapset. Hänen on osattava valita tilanteeseen sopivimmat työmenetelmät ja välineet. Hänen on osattava huolehtia toimintaympäristön ja käytettävien välineiden turvallisuudesta.

- ▲ Keskeinen sisältö on erilaisten toimintaympäristöjen tunteminen sekä niissä toimiminen.

Opiskelijan on tunnettava kristinuskon keskeinen sisältö osatakseen antaa kirkon lapsi- perhe- ja varhaisnuorisotyössä kasteopetukseen perustuvaa kristillistä kasvatusta ja muussa kasvatustyössä päivähoiton tavoitteiden mukaista uskontokasvatusta. Hänen on osattava tiedostaa oma arvoperustansa ja toimia eettisesti kestäväällä tavalla vapaa-ajan toiminnan työtehtävissä.

- ▲ Keskeinen sisältö on oman arvoperustan tiedostaminen ja sen mukaan toimiminen.

Opiskelijan on osattava järjestää toimintaympäristö sellaiseksi, että se antaa mahdollisuuden monipuoliseen toimintaan sekä omaan rauhaan, hiljentymiseen ja lepoon. Hänen on osattava huolehtia perushoidosta ja ottaa huomioon lapsen yksilölliset erityistarpeet, kuten ruoka-aineallergiat ja liikunnan tarve. Hänen on osattava huolehtia terveellisen ja ravitsevan välipalan järjestämisestä. Hänen on osattava toimia siten, että lapsi

tuntee olonsa turvalliseksi. Opiskelijan on osattava tukea vapaa-ajan toimintaan osallistuvien yksilöllistä ja yhteisöllistä kasvua ja kehitystä. Hänen on osattava tukea lapsen itsetunnon kehitystä. Hänen on osattava toimia ammatillisesti, aloitteellisesti ja aktiivisesti yhteistyössä vanhempien kanssa. Hänen on osattava tiedottaa vanhemmille lasta koskevista, myös vaikeista, asioista. Hänen on osattava hallita EA 2 -tasoa vastaavat ensiaputaidot.

- ▲ **Keskeinen sisältö on**
lapsen hyvinvoinnista ja turvallisuuden kokemisesta huolehtiminen.

Opiskelijan on osattava ohjata lasta vastuulliseen toimintaan, sääntöjen noudattamiseen ja toisten arvostamiseen. Hänen on osattava kohdata ristiriitatilanteita ja etsiä niihin ratkaisuja. Hänen on osattava kuunnella lasta ja keskustella lapsen kanssa esille tulevista asioista ja kysymyksistä. Opiskelijan on osattava ohjata lasta empaattisuuteen sekä toisten huomioon ottamiseen. Hänen on osattava tukea lapsen sosiaalista kasvua. Hänen on osattava kasvattaa lasta hienotunteisuuteen ja osallistuttava tapakasvatukseen.

- ▲ **Keskeinen sisältö on**
lapsen ohjaaminen yhteisöllisyyteen ja toisten huomioon ottamiseen.

Opiskelijan on osattava ottaa huomioon iltapäivätoiminnan erityispiirteet ja -tarpeet. Hänen on osattava sovittaa toimintansa koulun ja esiopetuksen tavoitteisiin sekä niiden toimintaan. Hänen on osattava ottaa huomioon kouluikäisen lapsen kehityspiirteet ja -tarpeet. Hänen on osattava havaita koulukiusaamisen merkit ja osallistua kiusaamisen ehkäisyyn. Hänen on osattava tukea lasta ja perhettä koulunkäynnin aloittamiseen liittyvissä haasteissa. Hänen osattava toimia yhteistyössä opettajien ja koulun oppilashuollon kanssa.

- ▲ **Keskeinen sisältö on**
iltapäivätoiminnan erityispiirteiden tunteminen ja niiden mukaan toimiminen.

Opiskelijan on osattava järjestää yhdessä muiden kanssa retki- ja leiri-toimintaa lapsille ja heidän perheilleen. Hänen on osattava ottaa huomioon osallistujien fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset valmiudet osallistua toimintaan. Hänen on osattava kannustaa lapsia ja perheitä omaehtoiseen toimintaan. Hänen osattava suunnitella toimintaympäristö sellaiseksi, että se tukee osallistujien itseohjautuvuutta ja aktiivisuutta. Hänen on osattava rohkaista perheitä osallistumaan toiminnan suunnit-

teluun ja toteutukseen. Hänen on osattava käyttää erilaisia ja monipuolisia ohjausmenetelmiä. Opiskelijan on osattava ohjata ja kasvattaa järjestämällä tavoitteellista, monipuolista ja elämyksellistä toimintaa. Hänen on osattava leiritoiminnan käytännön perustaidot. Hänen on osattava toimia joustavasti ja luovasti erilaisissa työympäristöissä ja muuttuvissa olosuhteissa. Hänen on osattava toimia tarkoituksenmukaisesti yllättävissä ja ennalta-arvaamattomissa tilanteissa. Hänen on osattava tehdä työtään taloudellisesti, vastuullisesti ja sopimuksia noudattaen. Hänen on osattava laatia tiedotteita ja ilmoituksia myös tietotekniikkaa käyttäen.

- ▲ **Keskeinen sisältö on osallistuminen retki- ja leiritoiminnan järjestämiseen ja perheiden kannustaminen yhdessä toimimiseen.**

Opiskelijan on osattava kohdata lasten tunneilmaisuja ja käsitellä niitä ammatillisesti. Hänen on osattava tunnistaa tunteiden merkitys vuorovaikutustilanteissa. Hänen on osattava havaita omien ja toisten tunteiden vaikutus toimintaan, käyttäytymiseen ja päätöksentekoon. Hänen on osattava tiedostaa omien työtekojen vaikutus omaan itseen ja toisiin. Opiskelijan on osattava asettua toisen kokemistilanteeseen ja suvaita erilaisuutta. Hänen on osattava ottaa huomioon erilaisesta kulttuuri-taustasta tuleva lapsi ja perhe. Hänen on osattava ilmaista omat mielipiteensä ja tunteensa vuorovaikutustilanteissa. Hänen on osattava luoda käyttäytymisellään ja toiminnallaan avoimuuden, rohkeuden ja kunnioituksen ilmapiiriä.

- ▲ **Keskeinen sisältö on tunteiden merkityksen havaitseminen vuorovaikutustilanteissa.**

Opiskelijan on osattava toimia vuorovaikutteisessa yhteistyössä vapaa-ajan palveluita tuottavien tahojen, koulun, nuoris- ja kulttuurityön, erilaisten järjestöjen ja harrasteseurojen kanssa. Hänen on osattava toimia moniammatillisessa työryhmässä ja tiimin jäsenenä. Hänen on osattava osallistua toiminnan kokonaissuunnitelmien laadintaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Hänen on osattava kehittää omaa työtään yhteistyöverkostossa ja käyttää muiden erityisosaamista hyväksi suunnitelmassaan, toteuttaessaan ja arvioidessaan omaa toimintaansa.

Opiskelijan on osattava seurata vapaa-ajan toiminnan kehitystä ja vastata sen tuomiin haasteisiin. Hänen on osattava osallistua uusien vapaa-ajan toimintojen suunnitteluun ja luomiseen laadukkaaseen työotteeseen pyrkien. Hänen on osattava arvioida ja kehittää omia työskentelytapojaan, työtään, työympäristöään ja ammatillista osaamistaan. Hänen on osattava huolehtia omasta työkyvystään ja jaksamisestaan.

- ▲ Keskeinen sisältö on vapaa-ajan toiminnan kehittäminen ja yhteistyöverkostossa toiminen.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on osattava

- työskennellä erilaisissa vapaa-ajan toimintaympäristöissä
- valita tilanteeseen sopivat menetelmät ja välineet
- huolehtia toimintaympäristön turvallisuudesta
- osallistua kristillisen ja uskontokasvatuksen toteuttamiseen
- toimia eettisesti kestäväällä tavalla
- järjestää toimintaympäristö tarkoituksenmukaiseksi
- huolehtia perushoidosta
- ottaa yhteyttä vanhempiin
- ohjata lapsi huomioimaan toiset
- osallistua tapakasvatukseen
- ottaa huomioon kouluikäisen lapsen kehitysvaihe
- osallistua retki- ja leiritoiminnan järjestämiseen
- kohdata tunteita vuorovaikutustilanteissa
- osallistua yhteistyöhön
- osallistua oman työnsä arviointiin.

3.2.B Koulutusohjelman ammatilliset opinnot

Koulutusohjelman ammatilliset opinnot suoritetaan yhteisten ammatillisten opintojen jälkeen.

3.2.4 ILMAISUTAITOJEN OHJAUS, 10 OV

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan on osattava tukea lapsen kokonaisvaltaista kehitystä ja lapsen ilmaisun persoonallisia vahvuuksia. Hänen on osattava ohjata lasta käyttämään monipuolisia ilmaisun keinoja. Hänen on osattava antaa lapselle mahdollisuuksia itsensä ilmaisemiseen ja kannustaa lasta ihmettelyyn, kyselemiseen, keskustelemiseen ja kertomiseen. Opiskelijan on osattava rohkaista lasta kuuntelemaan ja puhumaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Lapsiryhmässä hänen on osattava antaa kaikille tasapuoliset mahdollisuudet yksilölliseen itseilmaisuuksiin. Hänen on osattava rohkaista lasta monipuoliseen ilmaisuun ja tukea lapsen luovuuden kehitystä. Hänen on osattava ottaa huomioon lapsen tarve mielikuvituksen ja leikin, liikunnan, musiikin ja käden taitojen avulla oppimiseen.

- ▲ Keskeinen sisältö on toiminnan suunnitteleminen ja toteuttaminen siten, että se tukee monipuolisesti lapsen luovuutta ja itseilmaisua.

Opiskelijan on osattava ilmaista itseään monipuolisesti luovia ja persoonallisia ilmaisutaitoja käyttäen. Hänen on osattava käyttää ilmaisutaidollisia menetelmiä joustavasti, itsenäisesti ja tavoitteellisesti. Hänen on osattava elävöittää kristillistä ja uskontokasvatusta erilaisin ilmaisun keinoin, esimerkiksi kerronnan, draaman tai nukketeatterin avulla. Hänen on osattava suunnitella ja toteuttaa lasten jumalanpalveluksia ja kirkkohetkiä yhdessä lasten ja perheiden kanssa. Hänen on osattava tukea perhettä ylläpitämään uskonnollisia ja kulttuurisia perinteitä esimerkiksi juhlapyhien vietossa. Opiskelijan on osattava valita tilanteeseen sopivia ja tarkoituksenmukaisia ohjausmenetelmiä, kuten leikin, luovan ilmaisun, draaman, kädentaitojen, musiikki-, liikunta- ja puheilmaisun, kerronnan ja kuvallisen ilmaisun keinoja. Hänen on osoitettava erityistä luovuutta, ilmaisutaidon hallintaa ja ohjaamisen taitoa jollakin ilmaisun erityisalueella. Hänen on osattava kehittää omaa ilmaisutaitoaan ja -menetelmiään sekä osallistua niiden arviointiin. Hänen on osattava tehdä rakentavaa yhteistyötä ja osallistua ilmaisun kehittämiseen työyhteisössään.

- ▲ Keskeinen sisältö on
ilmaisutaitojen monipuolinen hallinta, käyttäminen ja kehittäminen.

Opiskelijan on osattava kommunikoida ymmärrettävästi ja erilaisia viestintätapoja käyttäen. Hänen on pyrittävä vuorovaikutteiseen viestintään. Hänen on osattava käyttää ääntään monipuolisesti ja huoltaa sitä. Hänen on osattava käyttää aktiivisesti erilaisia viestintätaitoja ja omia persoonallisia vahvuuksiaan myös sanattoman viestinnän alueella. Hänen on osattava käyttää eleitä, ilmeitä, äänensävyä ja kehon kieltä ilmaisen tukena.

Opiskelijan on osattava esiintyä erilaisissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä kuten vanhempaintilaisuuksissa, perhetapahtumissa ja juhlissa. Hänen on osattava toimia aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa ja ylläpitää keskustelua sekä ottaa ryhmän jäsenet tasapuolisesti huomioon. Hänen on osattava arvioida ja kehittää omia viestintä-, neuvottelu- ja keskustelutaitojaan. Hänen on osattava kehittää omaa ammatillista osaamistaan ilmaisutaitojen ohjauksessa.

- ▲ Keskeinen sisältö on
viestintä- ja vuorovaikutustaitojen hallinta ja kehittäminen.

Opiskelijan on osattava havaita ja tunnistaa omia, toisten ja tilanteeseen liittyviä tunteita vuorovaikutustilanteissa. Hänen on osattava sietää ristiriitatilanteita. Hänen on osattava tarkastella omaa käyttäytymistään vuorovaikutustilanteissa. Hänen on osattava havaita omien ja toisten tunteiden vaikutus omaan toimintaansa ja ratkaisuihinsa. Hänen on osattava tunnistaa oman arvoperustansa vaikutus työssään.

- ▲ Keskeinen sisältö on
tunteiden merkityksen ymmärtäminen työssä ja toiminnassa.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on osattava

- rohkaista lasta itseilmaisuun
- käyttää ilmaisumenetelmiä kristillisessä kasvatuksessa ja uskonto-kasvatuksessa
- ilmaista itseään ymmärrettävästi
- valita tilanteeseen sopivat ohjausmenetelmät
- käyttää erilaisia viestintätapoja
- osallistua ryhmäkeskusteluun
- osallistua oman toiminnan arviointiin ja kehittämiseen
- tunnistaa vuorovaikutustilanteisiin liittyviä tunteita.

3.2.5 ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVIEN LASTEN JA PERHEIDEN KOHTAAMINEN JA OHJAUS, 10 OV

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan on osattava hoitaa ja ohjata lapsia, joiden kehityksen, kasvun ja oppimisen edellytykset ovat heikentyneet lapsen kasvuympäristön, sairauden, vamman tai toimintavajavuuden vuoksi. Hänen on osattava ottaa huomioon lapsen ja perheen erityistarpeet, voimavarat ja rajoitteet suunnitellessaan ja toteuttaessaan toimintaa. Hänen on osattava tukea perhettä selviytymään arkielämän vaatimuksista. Hänen on osattava tukea erityisesti vaikeissa tilanteissa ja syrjäytymisvaarassa olevia perheitä.

- ▲ Keskeinen sisältö on yleisimpien kasvun ja kehityksen häiriöiden tunnistaminen ja niiden huomioon ottaminen toiminnassa.

Opiskelijan on osattava toimia yhdessä vanhempien kanssa sovittujen, lapsen perusturvallisuuden tunnetta ylläpitävien ja lapselle suunniteltujen henkilökohtaisten tavoitteiden mukaisesti. Toiminnallaan hänen on osattava tukea lapsen fyysistä, kognitiivista, sosioemotionaalista sekä hengellistä kasvua ja kehitystä. Toimintaa suunnitellessaan ja toteuttaessaan opiskelijan on osattava ottaa huomioon kehityksen ja kasvun häiriöiden erilaiset ilmenemismuodot. Hänen on osattava tukea lapsen kehitystä ja ottaa huomioon lapsen oppimiskykyyn liittyvät erityispiirteet. Opiskelijan on osattava huolehtia lapsen tasavertaisesta jäsenyydestä ryhmässä ja siten tuettava lapsen myönteisen minäkuvan vahvistumista ja terveen itsetunnon kehittymistä. Hänen on osattava järjestää sellaista toimintaa ja tehtäviä, että lapsi saavuttaa toiminnassaan onnistumisen kokemuksia. Hänen on osattava järjestää toimintaympäristö turvallisiksi, motivoivaksi, liikkumiselle esteettömäksi ja lapsen itsenäistä toimintaa sekä erityistarpeita tukevaksi. Hänen on osattava turvata lapsen osallistumismahdollisuudet eri tilanteissa.

- ▲ Keskeinen sisältö on toimintaan osallistumisen turvaaminen sekä lapsen terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan vahvistaminen.

Opiskelijan on osattava kohdata erilaisissa tilanteissa olevia perheitä. Hänen on osattava kuunnella perheen kokemuksia ja ottaa ne huomioon kyetäkseen avustamaan ja ohjaamaan perhettä tilanteen edellyttämällä tavalla. Hänen on osattava toiminnallaan edistää perheen toiminta-

kykyisyyttä. Hänen on osattava lähestyä kriisitilanteessa olevaa perhettä. Perheen kohdatessaan opiskelijan on osattava toimia sielunhoidollisen lähestymistavan mukaisesti. Hänen on osattava ottaa esille vaikeitakin asioita. Opiskelijan on osattava osoittaa lähimmäisenrakkautta kohtaamistilanteissa ja keskusteluissa. Tarvittaessa hänen on osattava ohjata perhe yleisimpien auttamis- ja tukijärjestelmien piiriin. Hänen on osattava käyttää tarkoituksenmukaista ja erilaisiin tilanteisiin sopivaa ohjasta perheen oikeuksia kunnioittaen.

- ▲ **Keskeinen sisältö on**
tukea tarvitsevien perheiden kohtaaminen ja heidän kanssaan toimiminen sekä auttamis- ja tukijärjestelmien tunteminen.

Opiskelijan on osattava toimia ammatillisesti, tarkoituksenmukaisesti ja tilanneherkkyttä osoittavalla tavalla yhdessä perheen kanssa. Hänen on osattava toimia eettisten periaatteiden mukaisesti. Hänen on osattava toimia aktiivisesti ja aloitteellisesti yhteistyössä muiden perhettä tukevien tahojen kanssa. Hänen on osattava toimia moniammatillisessa yhteistyössä ja tiimin jäsenenä esimerkiksi neuvolatoiminnan, lastensuojelun, kouluterveydenhuollon, kirkon diakoniatyön sekä mielen-terveys- ja muita erityispalveluja tarjoavien tahojen kanssa. Opiskelijan on osattava suunnitella, toteuttaa ja arvioida toimintaa yhdessä alan ammatillisten ryhmien kanssa. Hänen on osattava huolehtia omasta jaksamisestaan työssään ja asettaa rohkeasti rajoja työlleen. Hänen on osattava toimia aktiivisesti syrjäytymistä ehkäisevissä hankkeissa.

- ▲ **Keskeinen sisältö on**
osallistuminen moniammatillisten työryhmien toimintaan työn eettiset periaatteet huomioon ottaen sekä osallistuminen syrjäytymisen ehkäisyyn liittyviin hankkeisiin.

Opiskelijan on osattava toimia aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa. Hänen on osattava kuunnella toisten kokemuksia ja keskustella niistä. Hänen on osattava asettua toisen asemaan sekä havaita ja tunnistaa erilaisia tunteita. Hänen on osattava tutkiskella omia tunteitaan ja niiden merkitystä omiin ratkaisuihin, käyttäytymiseen ja toimintaan. Opiskelijan on osattava erottaa omat, toisten ja tilanteeseen liittyvät tunteet. Hänen on osattava rohkeasti ilmaista ja käyttää omia tunteitaan vuorovaikutustilanteissa. Hänen osattava kunnioittaa erilaisuutta ja erilaisia mielipiteitä. Hänen on osattava arvioida ja kehittää omaa työtään.

- ▲ **Keskeinen sisältö on**
omien ja muiden tunteiden tunnistaminen työssä ja vuorovaikutustilanteissa

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on osattava

- toimia sielunhoidollisen lähestymistavan mukaisesti
- osallistua erityistä tukea tarvitsevan lapsen huolenpitoon ja ohjaukseen
- osallistua lapsen kehityksen ja toimintavalmiuksien tukemiseen
- mahdollistaa lapselle onnistumisen kokemuksia
- järjestää turvallinen toimintaympäristö
- kuunnella perhettä
- kohdata kriisitilanteessa oleva perhe
- toimia eettisten periaatteiden mukaisesti
- tunnistaa tunteiden merkitys vuorovaikutustilanteissa
- osallistua oman toimintansa arviointiin.

3.2.6 MONIKULTTUURISESSA TYÖYMPÄRISTÖSSÄ TOIMIMINEN, 10 OV

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt, kiitettävä taso

Opiskelijan työotteen tulee olla yksilön ja perheen uskontoa, kulttuuria ja tapoja kunnioittava. Toiminnassaan opiskelijan on osattava ottaa huomioon kristillisten kirkkojen tai muiden uskontojen perinteestä nousevat arvot, toimintatavat ja käyttäytymissäännöt sekä niiden vaikutus yksilön käyttäytymiseen. Opiskelijan on osattava tuoda esiin oma kulttuuriperintensä ja kulttuurinen identiteettinsä kertomalla suomalaisesta kulttuurista, uskonnollisuudesta ja yhteiskunnasta sekä niiden keskeisistä toimintatavoista ja järjestelmistä. Hänellä tulee olla kypsyyttä tarkastella omia asenteitaan ja arvojaan suhteessa kulttuuriseen ja uskonnolliseen erilaisuuteen.

- ▲ Keskeinen sisältö on erilaisten ihmisten kunnioittaminen käytännön tilanteissa ja monikulttuurisen kanssakäymisen edistäminen.

Opiskelijan on osattava tukea maahanmuuttajaperheen kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja selviytymistä arjen tilanteissa. Hänen on osattava ottaa toiminnassaan huomioon perheen arjen todellisuus. Opiskelijan on osattava ottaa huomioon eri kulttuureista tulevien elintavat, vanhempien asema, sukupuoliroolit, kulttuurisidonnaisten tapojen ja uskontojen merkitys, elämän rytmi ja aikakäsitys sekä puhetapa. Hänen on osattava suhtautua yksilöihin samanarvoisesti ja oikeudenmukaisesti.

Hänen on tunnettava kotouttamissuunnitelman ja kotoutumisprosessin pääpiirteet.

Opiskelijan on osattava kohdata erilaisista taustoista tulevia lapsia ja perheitä avoimesti sekä järjestää toimintaa erilaisissa työympäristöissä, kuten päivähoitossa, koulussa, leikkitoiminnassa sekä seurakunnan lapsi- ja perhetyössä. Hänen on osattava nähdä erilaisuus rikkautena ja kasvattaa suvaitsevaisuuteen. Opiskelijan on osattava ottaa huomioon eri ryhmien väliset jännitteet ja yhteistyön esteet ja tunnistettava kulttuurien välisen kanssakäymisen olennaisimmat tavat, ongelmat ja kasvatukselliset mahdollisuudet. Hänen on osattava edistää toiminnallaan ryhmien välistä vuorovaikutusta, kanssakäymistä ja yhteisymmärrystä.

- ▲ **Keskeinen sisältö on**
maahanmuuttajien tukeminen heidän kotoutuessaan suomalaiseen yhteiskuntaan ja osallistuminen suvaitsevaisuuskasvatukseen.

Opiskelijan on osattava ilmaista itseään selkeästi ja ymmärrettävästi sekä kehittää vuorovaikutustaitojaan jatkuvasti. Hänen on osattava luoda vuorovaikutustilanteisiin myönteinen, avoin, turvallinen ja rohkaiseva ilmapiiri sekä ratkaistava ristiriitatilanteita. Hänen on osattava arvioida tietonsa oikeellisuutta ja luotettavuutta. Hänen on osattava suunnitella, toteuttaa ja kehittää toimintaansa säädösten mukaisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla.

- ▲ **Keskeinen sisältö on**
suvaitsevan ja kannustavan ilmapiirin luominen vuorovaikutustilanteissa sekä oman toiminnan arvioiminen eettisesti kestäväällä tavalla.

Opiskelijan on osattava tunnistaa omat tunteensa ja asenteensa vuorovaikutustilanteissa. Hänen on osattava havaita omien tunteidensa vaikutus omaan käyttäytymiseen, työntekoon ja ratkaisuihin. Hänen on osattava erottaa toisistaan omat ja toisten tunteet sekä yhteisölliset ja tilannesidonnaiset tunteet. Hänen on osattava ilmaista ja käyttää tunteita. Hänen on osattava sietää ristiriitatilanteita ja toimia niissä. Opiskelijan on osattava asettua toisen asemaan ja kokemistilanteeseen. Hänen on osattava tiedostaa oman toimintansa aikaansaamat seuraukset työprosessille, itselle ja muille. Hänen on osattava tiedostaa oma arvoperustansa ja sen vaikutus työssään. Hänen on osattava kunnioittaa ja suvaita erilaisuutta. Hänen on osattava vahvistaa omaa suvaitsevaisuuttaan erilaisuutta kohdatessaan. Hänen on osattava luoda omalla käyttäytymisellään avoimuuden, rohkeuden ja kunnioituksen ilmapiiriä.

- ▲ Keskeinen sisältö on tunteiden tunnistaminen vuorovaikutustilanteissa, erityisesti monikulttuurisessa toimintaympäristössä.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on osattava

- kunnioittaa yksilön vakaumusta, kulttuuria ja tapoja
- tunnistaa suomalaisen kulttuurin, uskonnollisuuden ja yhteiskunnan tavat
- tarkastella omia asenteitaan suhteessa erilaisuuteen
- tutustua maahanmuuttajien kotouttamissuunnitelmaan
- kohdata erilaisista taustoista tulevia lapsia ja perheitä
- työskennellä erilaisissa toimintaympäristöissä
- osallistua suvaitsevaisuuskasvatukseen
- ohjattuna edistää ryhmien välistä vuorovaikutusta
- sietää ristiriitatilanteita
- osallistua toimintansa arviointiin ja kehittämiseen monikulttuurisessa työssä
- tunnistaa vuorovaikutustilanteissa vaikuttavia tunteita.

3.2.7 MUUT VALINNAISET OPINNOT, 10 OV

Koulutuksen järjestäjän hyväksymässä opetussuunnitelmassa voi ammatillisiin opintoihin sisältyä valinnaisina opintoina kohdissa 3.2.4–3.2.6 mainittujen opintokokonaisuuksien tilalla työelämän alueellisten tai paikallisten tarpeiden mukaisia opintoja, muita ammatillisia opintoja syventäviä tai laajentavia opintoja, yhteisiä opintoja tai lukio-opintoja.

Tässä tarkoitettujen opintojen laajuus voi tutkinnossa olla enintään 10 opintoviikkoa.

3.3 VAPAASTI VALITTAVIEN OPINTOJEN TAVOITTEET, KESKEISET SISÄLLÖT JA ARVIOINTI

Opiskelijan tulee sisällyttää opintoihinsa 10 opintoviikkoa vapaasti valittavia opintoja, joiden tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja arvioinnista tulee tehdä opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Vapaasti valittavat opinnot voivat olla oman koulutusalan tai muiden alojen ammatillisia tai yhteisiä opintoja, jatko-opintoihin tai ylioppilastutkinnon suorittamiseen valmentavia opintoja, työkokemusta tai ohjattuja harrastuksia, jotka tukevat koulutuksen yleisiä ja ammatillisia tavoitteita sekä opiskelijan persoonallisuuden kasvua.

3.4 OPINTO-OHJAUKSEN TAVOITTEET

Opinto-ohjausta tulee sisällyttää vähintään 1,5 opintoviikkoa opiskelijan opintoihin. Näiden opintojen tavoitteena tulee olla, että opiskelija osaa toimia oppilaitosyhteisössään, suunnitella opintonsa ja sitoutua opiskeluun, jolloin hänen on tiedettävä tutkintoon sisältyvät opinnot ja valinnaisuus. Opiskelijan on osattava seurata opintosuoritusten kertymistä ja hakea tukea opintojensa suunnittelulle. Hänen tulee osata hakea tukea mahdollisissa opiskeluun liittyvissä vaikeuksissa sekä työtä tai opiskelupaikkaa myös ulkomailta.

3.5 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA ARVIOINTI

Opintoihin sisältyy opinnäytetyö, jonka laajuus on vähintään kaksi opintoviikkoa. Opiskelijan on osattava laatia opinnäytetyö, joka voi olla joko opintoja kokoava tai tutkinnon jonkin osa-alueen erityisosaamista osoittava tehtäväkokonaisuus, kuten kirjallinen työ, multimedia- tai hypermediatyö, selvitys, projektityö tai tuote, ja joka toteuttaa tutkinnon tavoitteita.

Opiskelijan on osattava suunnitella opinnäytetyönsä oman kiinnostuksensa ja ammatillisen suuntautumisensa mukaisesti. Opinnäytetyötä tehdessään hänen on osattava työskennellä omatoimisesti, johdonmukaisesti ja järjestelmällisesti. Hänen on osattava etsiä opinnäytetyössään tarvittavaa tietoa eri lähteistä ja suhtautua tietoon kriittisesti. Hänen on osattava yhdistellä tutkinnon eri osa-alueiden osaamista ja käyttää tarkoituksenmukaisia työskentelymenetelmiä. Hänen on osattava itsenäisesti ratkaista opinnäytetyöhönsä liittyviä ongelmia ja arvioida opinnäytetyön etenemistä ja sen tuloksia. Hänen on osattava esitellä opinnäytetyönsä kirjallisesti ja suullisesti.

Arviointi, tyydyttävä (T1)

Opiskelijan on osattava

- laatia opinnäytetyönä alan perustehtäviä kokoava tai yksittäisen osa-alueen tehtäväkokonaisuus
- suunnitella ohjattuna opinnäytetyönsä
- hankkia ohjatusti tietoa keskeisistä lähteistä
- valita ohjattuna tarkoituksenmukaiset työskentelymenetelmät opinnäytetyöhönsä
- pyytää tarvittaessa apua opinnäytetyön laadinnassa esiintyvien ongelmien ratkaisemiseen
- arvioida ohjatusti opinnäytetyönsä etenemistä ja sopia poikkeamista
- arvioida opinnäytetyönsä onnistumista
- esitellä opinnäytetyönsä ymmärrettävästi kirjallisesti tai suullisesti.

4

OPISKELIJAN ARVIOINTI

4.1 ARVIOINNIN TEHTÄVÄT JA TOTEUTTAMINEN

1 ARVIOINNIN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/98, 25 §) on säädetty, arvioinnin tulee tukea opiskelijan myönteisen minäkuvan kehittymistä ja kasvua ammatti-ihmisenä. Arvioinnin on perustuttava opiskelijan omaan itsearviointiin sekä opiskelijan, opettajien ja työssäoppimisen ajalla työpaikkakouluttajien kanssa käytyyn arviointikeskusteluun.

Arvioinnin tulee opiskelijan ohjauksen lisäksi tuottaa tietoa opiskelijoiden osaamisesta opettajille, työnantajille ja jatko-opintoihin pyrkimistä varten.

2 ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN

Sen lisäksi, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/98, 10 §, 11 §) on säädetty, opiskelijan arvioinnin tulee olla laadullista eli opiskelijan osaamista on verrattava opintokokonaisuuksien tavoitteisiin ja niiden pohjalta laadittuihin arvioinnin kriteereihin. Opintojaksojen arvioinnilla tulee tukea opiskelijaa opintokokonaisuuksien tavoitteiden saavuttamiseksi. Opintokokonaisuuden arvosanaa annettaessa on painotettava loppuvaiheen osaamista. Osaaminen tulee todentaa näytöillä. Opintojaksojen arviointituloksia ei voida mekaanisesti laskea yhteen eikä jakaa tai painottaa.

Arviointimenetelmät tulee valita siten, että ne mittaavat asetettujen tavoitteiden saavuttamista, soveltuvat käytettyihin opiskelumenetelmiin ja tukevat opiskelijan oppimista. Koska opiskelijat osaavat ilmaista osaamisensa eri tavoin, heillä on oltava mahdollisuus näyttää osaamisensa muutenkin kuin kirjallisesti. Erityisesti vamman, sairauden ja niihin rinnastettavien oppimisvaikeuksien, kuten lukemis- ja kirjoittamishäiriön, ollessa kyseessä on käytettävä kullekin opiskelijalle parhaiten soveltuvaa arviointimenetelmää.

Kaikille opiskelijoille ja kaikille arviointiin osallistuville on tiedotettava ennen opintojen alkamista arvioinnin periaatteista ja niiden sovel-

tamisesta, kuten arvioinnin tehtävistä, arvioinnin kohteista, arvosanan muodostumisesta, arvosana-asteikosta ja vaatimustasoista, arvosanan uusimisesta ja opintojen etenemisen edellyttävistä opinnoista, työssäoppimisen arvioinnista, arvioinnin oikaisemisesta, hyväksiluettujen opintojen arvioinnista, arvosanojen dokumentoinnista sekä opintokortin ja tutkintotodistuksen sisällöstä.

3 ARVOSANAN ANTAMINEN

Sen lisäksi, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/98, 10 §) on säädetty, arvosanat on annettava kaikista opetussuunnitelman perusteiden mukaisista opintokokonaisuuksista, myös ammatillisiin opintoihin kuuluvista muista valinnaisista opinnoista.

Kun opiskelija on opiskellut lain 630/98 12 §:n mukaisesti, kyseisten opintojen kohdalle merkitään tutkintotodistukseen viite ja alalaitaan merkintä: "Toteutettu lain 630/98 12 §:n mukaisesti".

Mikäli yhteisiä opintoja on lisäksi opiskeltu vapaasti valittavien opintojen yhteydessä, ne voidaan yhdistää yhteisten opintojen arviointiin. Tällöin yhteisten opintojen laajuus ylittää 20 ov. Vapaasti valittavien opintojen yhteyteen tulee maininta opinnoista ja alaviite: "Suoritettu yhteisten opintojen yhteydessä".

Valtioneuvoston päättämistä yhteisistä opinnoista (20 ov) on annettava erilliset arvosanat. Ammatillisiin opintokokonaisuuksiin sisältyvät yhteiset opinnot on arvioitava ammatillisten opintokokonaisuuksien osana. Opiskelijalle annettavassa opintokortissa nämä opinnot on eriteltävä hyväksilukemista ja jatko-opintoja varten.

Opintokokonaisuuden osa on voitava hyväksyä suoritetuksi tai lukea hyväksi myös ilman arvosanaa. Tällöin on varmistuttava, että opiskelijalle pystytään antamaan opintokokonaisuudesta arvosana tutkintotodistukseen. Opinnäytetyö on arvioitava niiden opintokokonaisuuksien osana, joihin se sisältyy. Opinnäytetyöstä on annettava myös erillinen arvosana, ja se on merkittävä tutkintotodistukseen.

Työssäoppimisen aikana osoitettu osaaminen on arvioitava niiden ammatillisten opintokokonaisuuksien osana, joihin työssäoppiminen sisältyy. Tutkintotodistukseen on merkittävä erikseen näkyviin työssäoppimisen laajuus, mutta erillistä arvosanaa ei merkitä.

4 HYVÄKSILUKEMINEN

Sen lisäksi, mitä laissa ja asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/98, 30 §, A 811/98, 13 §) on säädetty, tulee opintojen hyväksilukemisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa. Siirryttäessä tutkinnosta toiseen tai lukiosta toisen asteen ammatilliseen

koulutukseen on luettava hyväksi vähintään suoritettut yhteiset opinnot ja vapaasti valittavat opinnot.

Kesätyö ja ennalta hankittu työkokemus tulee hyväksilukea, mikäli näin hankittu osaaminen todetaan opetussuunnitelman tavoitteiden mukaiseksi.

Oppilaitoksessa on verrattava, että opinnot ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään opetussuunnitelman mukaisia. Tarvittaessa on todettava osaamisen vastaavuus erilaisilla näytöillä. Hyväksilukemista on edistettävä kehittämällä erilaisia sitä helpottavia arviointimuotoja.

Kun opiskelijan hyväksiluettavat aikaisemmat opinnot tai toisessa oppilaitoksessa samanaikaisesti suoritettut opinnot korvaavat koko opintokokonaisuuden, arvosana on siirrettävä todistukseen. Jos arvosanaasteikko eroaa, on käytettävä luvussa 4.3 olevaa arvosanojen muunto-kaavaa. Todistukseen on lisättävä viitteeksi arvioinnin antaneen oppilaitoksen nimi. Jos muualla suoritetuista opinnoista ei ole arvosanaa, tulee järjestää erillinen arviointi.

5 OPINTOJEN UUSIMINEN

Opintojen uusimisesta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A811/98, 12 §) on säädetty.

6 ARVIOINNIN OIKAISEMINEN

Arvioinnin oikaisemisesta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/98, 15 §) on säädetty.

4.2 ARVIOINNIN KOHTEET JA ARVIOINTIKRITEERIT

Arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit on johdettava opetussuunnitelman ja tutkinnon perusteissa esitetystä tavoitteista. Arvioinnin on kohdistuttava yhteisiin painotuksiin ja kaikille aloille yhteiseen ydinosaamiseen, työmenetelmien, välineiden, materiaalin ja työprosessin, työturvallisuuden sekä työn perustana olevan tiedon hallintaan.

Oppilaitoksessa tulee määritellä opintokokonaisuuksien arviointikriteerit seuraavassa määriteltyjen tyydyttävän, hyvän ja kiitettävän osaamisen tasojen pohjalta.

Tyydyttävä:

Opiskelijan on pystyttävä työllistymään tutkintoa vastaavalle ammattialalle ja koulutusohjelman mukaisiin tehtäviin joistakin työtaitojen ja tiedollisen osaamisen puutteista huolimatta. Opiskelijan on osattava

käyttää tavallisimpia työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja sekä osattava lapsi- ja perhetyön perustehtävät. Opiskelijan on osattava toimia tutussa ympäristössä ja tutuissa vuorovaikutustilanteissa. Hänen on osattava käyttää omaksumiaan taitoja ja työn perustana olevaa tietoa harjoitelluissa, usein toistuvissa tilanteissa. Hänen on osattava ohjattuna etsiä työhönsä liittyvää tietoa sekä esittää se ymmärrettävästi suullisesti tai kirjallisesti. Hänen tulee tehdä annetut tehtävät ja osata arvioida itseään ja työnsä onnistumista. Hänen tulee noudattaa työaikoja, työturvallisuusohjeita, muita sopimuksia ja ohjeita sekä neuvotella poikkeamista.

Hyvä:

Opiskelijan on osattava käyttää lapsi- ja perhetyön työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja. Hänen on osattava alansa keskeiset työtehtävät. Opiskelijan on osattava toimia erilaisissa tilanteissa ja ryhmässä sekä käyttää omaksumiaan taitoja ja työn perustana olevaa tietoa uusissa tilanteissa. Hänen on osattava luokitella, vertailla ja jäsentää hankkimaansa tietoa sekä muokata sitä käyttökelpoiseksi. Opiskelijan on osattava hahmottaa työnsä kokonaisuutena. Hänen on osattava ottaa huomioon työpaikkansa erityistarpeita. Opiskelijan on osattava soveltaa sääntöjä ja ohjeita erilaisissa tilanteissa ja noudattaa työturvallisuusohjeita. Opiskelijan on tehtävä annetut tehtävät omatoimisesti ja arvioitava itseään ja työtään monipuolisesti. Hänen on osattava arvioida tiedon oikeellisuutta ja luotettavuutta.

Kiitettävä:

Opiskelijan on osattava tietoisesti valita työhönsä sopivimmat työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit ja käyttää menetelmiä ja välineitä oikein. Hänen on osattava arvioida ja kehittää työskentelytapojaan. Hänen on osattava toimia aktiivisesti ja kannustavasti erilaisissa tilanteissa ja ryhmissä ja eri sidosryhmien kanssa. Hänen on osattava löytää uusia ratkaisuja ja osata ratkaista ristiriitatilanteita. Opiskelijan on osattava tehdä omatoimisesti muitakin kuin annettuja tehtäviä. Hänen on osattava kehittää omaa työtään, työympäristöään ja työturvallisuutta sekä kehittää ja arvioida itseään monipuolisesti voidakseen toimia muuttuvissa oloissa. Opiskelijan on osattava arvioida hankkimansa tiedon oikeellisuutta ja luotettavuutta. Hänen on osattava luokitella, vertailla ja jäsentää hankkimaansa tietoa sekä muokata sitä käyttökelpoiseksi ja tehdä johtopäätöksiä. Hänen on osattava asettaa asioita tärkeysjärjestykseen, tehdä suunnitelmia ja pohtia erilaisten vaihtoehtojen vaikutuksia, niin että hän osaa valita niistä kulloinkin sopivimman. Opiskelijan on osattava toiminnassaan ottaa huomioon työpaikan erityistarpeita. Hänen on osattava hahmottaa työnsä osaksi työpaikkansa ja sen koko toimintaympäristön toimintaa.

4.3 ARVOSANA-ASTEIKKO JA ARVOSANOJEN MUUNTAMINEN

1 ARVOSANA-ASTEIKKO

Arvosana-asteikosta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/98, 10 §) on säädetty.

2 ARVOSANOJEN MUUNTAMINEN

Opiskelijaa tulee arvioida sen oppilaitoksen arviointikäytännön mukaan, missä hän kulloinkin suorittaa opintokokonaisuuksia tai sen osia. Jos eri oppilaitosten arvosana-asteikot eroavat toisistaan, hyväksilukevan oppilaitoksen on muunnettava arvosanat ja määriteltävä vastaavuus opiskelijan eduksi. Arvosanat tulee muuntaa seuraavasti:

Lukion arvosana-asteikko (5–10)		Ammatillisen oppilaitoksen arvosana-asteikko (1–5)		Asteikko (1–3)
erinomainen	10	kiitettävä	5	3
kiitettävä	9	kiitettävä	5	3
hyvä	8	hyvä	4	2
tyydyttävä	7	hyvä	3	2
kohtalainen	6	tyydyttävä	2	1
välttävä	5	tyydyttävä	1	1

4.4 NÄYTÖT

Näyttöjä koskevat määräykset annetaan erikseen.

4.5 TODISTUKSET

1 TUTKINTOTODISTUS

Tutkintotodistus on virallinen asiakirja, jonka sisällössä tulee noudattaa opetussuunnitelman perusteita. Tutkintotodistuksen antamisesta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/98, 13 §) on säädetty.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan järjestetyssä oppisopimus-koulutuksessa tutkintotodistus on annettava, kun opiskelija on suorittanut hyväksytysti tutkintoon kuuluvat opinnot.

Opetussuunnitelmien perusteiden mukaisesti suoritettussa tutkintotodistuksessa tulee olla seuraavat tiedot:

- todistuksen myöntävän koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettun perustutkinnon nimi, laajuus 120 ov/ 3 vuotta
- suoritettun koulutusohjelman nimi
- tutkintonimike
- suoritettut opinnot, niiden laajuudet ja arvosanat
- opintoviikkoihin sisältynyt opinnäytetyö, sen laajuus, nimi ja arvosana
- opintoihin sisältynyt työssäoppiminen ja sen laajuus sekä työssäoppimisen toimialue tai laajat tehtävät (ilmaistuna enintään kahdella rivillä)
- päiväys ja allekirjoitukset
- leima.

Kääntöpuolelle tai lisälehdelle:

- todistuksen myöntävän koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen yhteystiedot
- koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen nimi ellei edellä mainittu
- opetusministeriön myöntämä koulutuksen järjestämislupa
- lainsäädäntö, johon koulutus perustuu
- maininta, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen päättämien opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti
- pohjakoulutusvaatimus ja tutkinnon kansallinen taso
- tutkinnon EY:n luokituksen taso
- tutkinnon tuottama jatko-opintokelpoisuus
- tutkinnon laajuuden, opintovuoden ja opintoviikon määritelmä
- arvosana-asteikko
- ammattien harjoittamisesta johtuvat erityissäännökset.

2 TODISTUS

Sen lisäksi, mitä todistuksen antamisesta on asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/98, 13 §) säädetty, opiskelijalle annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Siihen merkitään arvosanojen lisäksi myös sellaisiin opintokokonaisuuksiin osallistuminen, joista opiskelija ei ole saanut vielä arvosanaa. Todistukseen kirjataan lisäksi, mitä suorituksia tutkintotodistuksen saaminen opiskelijalta edellyttää.

3 EROTODISTUS

Erotodistuksen antamisesta on voimassa, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/98, 13 §) on säädetty.

4.6 ARVIOINTI ERITYISOPETUKSESSA

Opiskelijan arvioinnissa tulee noudattaa samoja periaatteita kuin muutoinkin. Kun opetussuunnitelman tavoitteita on mukautettu lain 630/98 20 § perusteella siitä on tehtävä merkintä todistukseen. Opiskelijan tulee saada tutkintotodistus, vaikka tutkinnon tavoitteita olisikin mukautettu. Mukautetuista tavoitteista on tehtävä alaviitemerkintä tutkintotodistukseen. Arviointi on suoritettava mukautettuihin tavoitteisiin suhteutettuna, jolloin tavoitteille on laadittava arviointikriteerit. Arvosanaasteikon on oltava sama kuin yleensä käytössä oleva. Opiskelijan on tiedettävä, että mukautettujen tavoitteiden mukaan suoritettu koulutus saattaa vaikuttaa jatko-opintoihin pääsyyn ja niissä menestymiseen.

Jos opinnot jäävät olennaisilta osin puutteellisiksi, on tutkintotodistuksen sijasta annettava todistus suoritetuista opinnoista. Sen liitteenä tulee antaa selvitys siitä, mitä opiskelija parhaiten osaa.

4.7 MAAHANMUUTTAJIEN ARVIOINTI

Maahanmuuttajaopiskelijoiden ja muiden eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden oppimistulokset tulee arvioida samalla tavalla kuin muidenkin opiskelijoiden. Tietoja ja taitoja tulee arvioida sellaisilla menetelmillä, että kielitaidon mahdollinen puutteellisuus ei vaikuta arvosanaa heikentävästi.

Jos suomi tai ruotsi ei ole opiskelijan äidinkieli, on hänen opintojaan arvioitava suomi/ruotsi toisena kielenä -tavoitteiden mukaisesti myös siinä tapauksessa, ettei hänelle ole erikseen järjestetty suomi/ruotsi toisena kielenä -opetusta. Mikäli opettaja ja opiskelija yhdessä arvioivat opiskelijan suomen/ruotsin kielen taidon äidinkiellisen tasoiseksi, osaaminen tulee arvioida äidinkieli, suomen/ruotsin kieli -tavoitteiden mukaan. Tutkintotodistukseen on merkittävä, kumman tavoitteiden mukaisesti suorituksia on arvioitu, kuitenkin asteikolla 1–5.

Jos opiskelija ei ole opiskellut ruotsia/suomea toisena kotimaisena kielenä, todistukseen on merkittävä, mitä hän on sen tilalla opiskellut.

5

MUUT MÄÄRÄYKSET

5.1 OPINTO-OHJAUKSEN JÄRJESTÄMINEN

Opinto-ohjausta tulee sisältyä tutkintoon vähintään 1,5 opintoviikkoa. Lisäksi jokaisella opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opintojen ohjausta opintojensa ohella riittävästi. Oppilaitoksen tulee huolehtia erityisesti niiden opiskelijoiden ohjauksesta, joilla on opiskeluvaikeuksia (esimerkiksi luki-häiriö), poissaoloja koulutuksesta tai elämänhallintaan liittyviä vaikeuksia.

Opinto-ohjaus tulee toteuttaa siten, että opiskelija

- saa riittävästi tietoa koulutuksestaan ennen sen aloitusta ja sen aikana
- saa tietoa ja kokemusta työelämästä, yrittäjyydestä ja ammateista
- tutustuu ja saa mahdollisuuden kansainvälisiin kontakteihin, opiskeluun ja työhön
- saa tukea opiskeluunsa ja elämäänsä mahdollisesti liittyvissä ongelmissa.

Ammatilliseen koulutukseen valituille opiskelijoille tulee antaa tietoa suoritettavista tutkinnoista, niiden opintojen muodostumisesta ja sisällöistä sekä opinnoista, joita he tarpeidensa mukaan voivat valita muista oppilaitoksista. Opiskelijoita tulee tukea valintojen tekemisessä. Opiskelijoille on laadittava heidän valintojensa mukaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Henkilökohtaisia opiskelusuunnitelmia tehtäessä on otettava erityisesti huomioon ne opiskelijat, joilla on perusopetuksen aikana tai ammatillisen koulutuksen alkaessa opiskeluun tai elämiseen liittyviä vaikeuksia.

Koko henkilöstön tulee osallistua opiskelijoiden ohjaukseen, mutta päävastuu sen suunnittelusta on opinto-ohjaajalla. Opinto-ohjauksen onnistumiseksi tulee tehdä oppilaitoksen sisäistä asiantuntijayhteistyötä, yhteistyötä opiskelijoiden ja heidän kotiensa kanssa, eri oppilaitosten välillä sekä oppilaitosten ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa.

Ammatillisten oppilaitosten tulee kehittää ura- ja rekrytointipalvelujaan yhteistyössä työvoimatoimistojen ja elinkeinoelämän kanssa sekä edistää opiskelijoiden työllistymistä ja jatkokoulutukseen pääsemistä.

5.2 TYÖSSÄOPPIMINEN

Sen lisäksi, mitä asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A811/98, 5 §) on säädetty, tulee noudattaa työssäoppimisessa seuraavaa:

Työssäoppimisen tulee olla tavoitteellista, ohjattua ja arvioitua opiskelua. Työssäoppimisjaksojen tulee olla ammatinhallinnan kannalta riittävän pitkiä ja monipuolisia. Opintojen alussa jaksojen tulee olla lyhyitä, mutta tietojen ja taitojen kartuttua mahdollisimman pitkiä, jotta opiskelija saa tilaisuuden oppia kokonaisuuksia ja ottaa vastuuta työtehtävistään.

Työssäoppiminen on suunniteltava yhdessä paikallisten työelämän edustajien kanssa, ja siinä on otettava huomioon alueelliset ja paikalliset työelämän tarpeet ja mahdollisuudet. Oppilaitoksessa tulee päättää, miten työssäoppiminen ja työssäoppimisen tavoitteet sijoitetaan opiskelijan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa tutkinnon kokonaisuuteen. Siinä on osoitettava, miten oppilaitoksessa ja työpaikoilla tapahtuva oppiminen täydentävät toisiaan tutkinnon tavoitteiden saavuttamisessa.

Opiskelija voi suorittaa osan työssäoppimisesta myös ulkomailla, ja siitä on sovittava etukäteen.

Vain poikkeustapauksessa ja erittäin painavista syistä opiskelija voi suorittaa työssäoppimisen oppilaitoksen harjoitusyrityksessä tai vastaavin järjestelyin.

Oppilaitoksen tulee valmentaa opiskelijaa työpaikkaa varten sekä antaa hänelle mahdollisuuksia hankkia työssäoppimisen jaksonkin aikana opintoihin liittyvää ammattitietoutta. Työpaikalla on kiinnitettävä erityistä huomiota ohjaukseen ja valvontaan sekä palautteen antamiseen.

JÄRJESTÄMINEN

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/98, 16 §) on säädetty, koulutuksen järjestäjän vastuulla on järjestää työssäoppimisen paikka yhdessä opiskelijan kanssa. Koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovitaan ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen (811/98, 5 §) mukaisista asioista.

Työpaikalla tapahtuva koulutus tulee järjestää yleensä siten, että opiskelija ei ole työsuhteessa työnantajaan. Tällöin hän on oikeutettu saamaan opintotuen ja opintososiaaliset etuudet, kuten ruokailun ja mahdollisia matkakustannuskorvauksia. Erikseen niin sovittaessa tulee työssäoppiminen voida toteuttaa myös työsopimussuhteessa.

TYÖTURVALLISUUS

Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/98, 19 §, 28 §) on säädetty, työturvallisuusasioissa on noudatettava seuraavaa:

Kaikkien osapuolten on sovittava työsuojeluun, tapaturmiin ja vahingonkorvauksiin liittyvistä vastuista ja vakuutuksista. Ennen työn aloittamista työnantajan ja oppilaitoksen on yhdessä varmistettava, että opiskelija on perehtynyt työhön ja osaa noudattaa työsuojeluohjeita.

Työssäoppimisen järjestämistä säätelevät lisäksi mm. laki nuorista työntekijöistä (998/93, muutettu 754/98), asetus nuorten työntekijöiden suojelusta (508/86, muutettu 679/90 ja 1428/93) ja mainittujen säädösten nojalla annetut työministeriön päätökset nuorille sopivista kevyistä töistä (1431/93) ja vaarallisista töistä (1432/93) sekä vahingonkorvauslaki (412/74).

Työssäoppimisen arvioinnista on määrätty luvussa 4.

5.3

AMMATILLISEN ERITYISOPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

Koulutuksellisen tasa-arvon toteutumiseksi tulee jokaisella olla erilaisista oppimisedellytyksistä riippumatta yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ammatilliseen koulutukseen sekä sijoittua koulutuksen jälkeen työhön ja yhteiskuntaan täysivaltaisena kansalaisena.

Erityistä tukea tarvitsevien ammatillinen koulutus tulee toteuttaa yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan ensisijaisesti tavallisissa ammatillisissa oppilaitoksissa samoissa ryhmissä muiden kanssa tai erityisryhmissä tai kummissakin. Ammatillisten erityisoppilaitosten tulee huolehtia ensisijaisesti vaikeavammaisten koulutuksesta sekä valmentavasta ja kuntouttavasta opetuksesta ja ohjauksesta. Lisäksi niiden tulee antaa asiantuntija-apua muille oppilaitoksille. Ammatillista erityisopetusta tulee järjestää myös oppisopimuskoulutuksena.

Vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästyminen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi tulee erityisiä opetus- tai oppilashuolto- palveluja tarvitsevien opiskelijoiden saada erityisopetusta, jolla on turvattava henkilökohtaisiin edellytyksiin perustuva oppiminen, itsensä kehittäminen ja ihmisenä kasvaminen. Erityisopetukseen tulee liittää tukitoimia ja tarvittaessa kuntoutusta yhteistyössä kuntoutuspalvelujen tuottajien kanssa.

Opetussuunnitelmassa on määriteltävä erityisopetuksen periaatteet: tavoitteet, toteutus, opetusmenetelmät, tuki- ja erityispalvelut, asiantuntijapalvelut, yhteistyötahot ja vastuut. Oppilaitoksen tulee varata erityisopetukseen riittävät voimavarat. Koko oppilaitosyhteisön tulee edistää erityistukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimista.

Erityisopetuksen tarve on määriteltävä opetussuunnitelman perusteiden pohjalta jokaiselle opiskelijalle erikseen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 20 §:n perusteella. Tavoitteiden saavuttamista on tuettava yksilöllisesti suunnitellun ja ohjatun oppimisprosessin sekä erilaisten tukitoimien avulla.

HENKILÖKOHTAINEN OPETUKSEN JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVA SUUNNITELMA

Erityisopetusta tarvitsevalle opiskelijalle on laadittava aina kirjallinen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Suunnitelman tulee sisältää suoritettava tutkinto, opetuksessa noudatettavat opetussuunnitelmien perusteet, tutkinnon laajuus, opiskelijalle laadittu henkilökohtainen opetussuunnitelma, opiskelijan saamat palvelu- ja tukitoimet vastuuhenkilöineen sekä erityisopetuksen perusteet. Se tulee laatia opiskelijan, tarvittaessa hänen huoltajansa, aikaisemman koulun edustajien sekä opettajien ja opiskelijahuollon asiantuntijoiden kanssa.

HENKILÖKOHTAINEN OPETUSSUUNNITELMA

Henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan tulee sisältyä henkilökohtainen opetussuunnitelma, jossa tulee määrittellä opiskelijan yksilölliset oppimisen tavoitteet. Ne perustuvat hänen opiskelemaansa tutkinnon opetussuunnitelman perusteisiin. Ammatillisessa erityisopetuksessa opetus on suunniteltava siten, että opiskelija mahdollisimman suurella määrällä saavuttaa saman pätevyyden kuin muussa ammatillisessa koulutuksessa. Tavoitteita voidaan mukauttaa opiskelijan edellytysten mukaan joko niin, että kaiken opetuksen tavoitteet on mukautettu, tai mukauttamalla vain yhden tai sitä useamman opintokokonaisuuden tavoitteet. Opetuksessa tulee tukea opiskelijan vahvoja osaamisalueita, jotta tämä sijoittuisi paremmin työhön. Erityistä huomiota tulee kiinnittää työssä harjaantumiseen työssäoppimisen jakson aikana. Opiskelijalle tulee selvittää, miten hän voi koulutuksen jälkeen saada tarvitsemiaan erityispalveluja.

Opiskelijan edistymistä tulee seurata koulutuksen aikana, ja henkilökohtaisia tavoitteita ja tukitoimia on muutettava tarpeen mukaan. Määräykset erityisopiskelijoiden arvioinnista ovat luvussa 4.

MAAHANMUUTTAJIEN JA ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPETUSJÄRJESTELYT

OPINTOJEN JÄRJESTÄMINEN

Maahanmuuttajaopiskelijoiden ammatillisten tavoitteiden tulee olla samat kuin muidenkin opiskelijoiden.

Oppilaitoksen opiskelijoita, joiden äidinkieli on muu kuin oppilaitoksen opetuskieli, tulee tukea etenkin kielten opinnoissa ja erityisillä opetusjärjestelyillä.

Opetussuunnitelmaan tulee sisältyä maahanmuuttajaopiskelijoiden opetuksen järjestämissuunnitelma. Kun maahanmuuttajien koulutuksen opetussuunnitelmaan liittyy erityisiä opetusjärjestelyjä lain 630/98 21 §:n mukaan, tulee noudattaa seuraavaa:

Suomen/ruotsin kielen opinnot on voitava tarvittaessa järjestää suomi/ruotsi toisena kielenä -tavoitteiden mukaisesti (luku 3, kohta 3.1.1.6). Suomi/ruotsi toisena kielenä tarkoittaa kieltä, joka on opittu äidinkielen jälkeen suomen-/ruotsinkielisessä ympäristössä.

Muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvan opiskelijan vieraan kielen opinnot voivat olla myös hänen äidinkieltään.

ÄIDINKIELEN OPINNOT

Valtioneuvoston päätöksen (VnP 213/99) mukaan, jos opiskelijan äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi, voi koulutuksen järjestäjä jakaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 § 2. momentissa säädetty äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen pakolliset opinnot säädetystä poikkeavalla tavalla.

Äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen opintoihin varatut voimavarat tulee voida joustavasti jakaa mahdollisiin opiskelijan oman äidinkielen opintoihin, suomi/ruotsi toisena kielenä -opintoihin ja toisen kotimaisen kielen opintoihin.

Opiskelijoiden tulee opiskella suomen/ruotsin kieltä joko

- 1) suomi/ruotsi toisena kielenä -opintojen tavoitteiden mukaisesti (luku 3, kohta 3.1.1.6) tai
- 2) äidinkieli, suomi/ruotsi -opintojen tavoitteiden mukaisesti (luku 3, kohta 3.1.1.1/3.1.1.2), jos opiskelijan suomen/ruotsin kielen taidon arvioidaan olevan äidinkielen tasoinen.

Opiskelijan opiskelusuunnitelma voi koostua molemmista edellä mainituista opinnoista. Hän voi tarvittaessa siirtyä kesken opintojen opiske-

lemaan suomen/ruotsin kieltä äidinkieli, suomi/ruotsi -tavoitteiden mukaisesti.

Lain (L 630, 12 § 3 mom.) mukaan äidinkielenä voidaan opiskelijan valinnan mukaan opettaa myös romanikieltä, viittomakieltä tai muuta opiskelijan äidinkieltä. Yleiset opetussuunnitelman perusteet opiskelijan oman äidinkielen opetukseen ovat luvussa 3, kohdassa 3.1.1.5. Koulutuksen järjestäjän on niiden pohjalta laadittava sovellukset erikseen tarvittaviin kieliin.

Opiskelija voi valita oman äidinkielen opintoihin käytettäväksi äidinkielen (suomi tai ruotsi) opetukseen varattuja opintoviikkoja (4 ov) tai opiskella sitä vieraana kielenä (2 ov) tai vapaasti valittavina opintoina.

Jos opiskelijan oman äidinkielen opetukseen käytetään äidinkielen (suomi tai ruotsi) opintoviikkoja, on opiskelijan opintoihin joka tapauksessa kuuluttava suomen/ruotsin kielen opintoja.

TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPINNOT

Maahanmuuttajaopiskelijoiden toisen kotimaisen kielen (ruotsi tai suomi) opetus järjestetään toisen kotimaisen kielen tavoitteiden mukaisesti opiskelijoiden taso ja tilanne huomioon ottaen.

Toisen kotimaisen kielen opinnot tulee voida korvata äidinkielen ja suomen/ruotsin kielen opinnoilla vieraskielisillä opiskelijoilla (5 ov), luku 3, kohta 3.1.1.6.

5.5 OPPISOPIMUSKOULUTUS

Oppisopimuskoulutuksesta on voimassa mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/98, 17 §) ja laissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 17 §:n muuttamisesta on säädetty (L 1185/98, 17 §).

Sekä nuorten että aikuisten ammatilliseen perustutkintoon johtava oppisopimuskoulutus voidaan järjestää ammatillisena peruskoulutuksena opetussuunnitelman perusteiden mukaan tai näyttötutkintoon valmistavana oppisopimuskoulutuksena näyttötutkinnon perusteiden mukaan.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan suoritetusta tutkinnosta antaa tutkintotodistuksen koulutuksen järjestäjä ja näyttötutkintona suoritetusta tutkinnosta tutkintotoimikunta.

6

OPETUSSUUNNITELMA

OPETUSSUUNNITELMAN LAADINTA

Lain 630/98 pykälän 14 mukaan koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä koulutusta varten opetussuunnitelma, jonka tulee perustua tässä asiakirjassa oleviin opetussuunnitelman perusteisiin. Se tulee hyväksyä erikseen suomen-, ruotsin- ja saamenkieliseen opetukseen sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaan opetukseen. Opetussuunnitelma on laadittava siten, että se mahdollistaa opiskelijoiden yksilölliset valinnat.

OIKEUS SAADA RIITTÄVÄÄ OPETUSTA JA OHJAUSTA

Opetussuunnitelmassa on huolehdittava siitä, että opiskelijalla on oikeus saada riittävästi opetusta ja tarvitsemaansa ohjausta koulutuksen järjestämistavasta riippumatta oppilaitoksen jokaisena päivänä. Opiskelijan on saatava riittävästi ohjausta ja tukea myös työssäoppimisen aikana ja erityisesti sen alussa.

Koulutuksen järjestäjän on vastattava myös opiskelijan itsenäisten opintojen etenemisestä siten, että opiskelutehtävät suunnitellaan, opiskelijoiden työskentelyä ohjataan ja tavoitteiden saavuttamista arvioidaan. Itsenäistä opiskelua tulee seurata ja tarvittaessa tulee antaa tukiopetusta. Lähiopetuksen ja opettajan ohjauksen tulee olla keskeistä opintojen alkuvaiheessa. Kun opiskelijan itseohjautuvuus kehittyy opintojen edetessä, itsenäisen opiskelun määrää ja opiskelijan vastuuta työ- ja opiskelutehtävistä tulee lisätä vähitellen, jolloin opettajan tehtävä painottuu suunnitteluun, seurantaan ja arviointiin. Opintojen laajuus ja tavoitteet on määritelty siten, että ne edellyttävät opiskelijalta 40 tunnin työpanosta viikossa. Oppilaitoksen on huolehdittava siitä, että tavoitteet saavutetaan.

OPETUSSUUNNITELMAN SISÄLTÖ

Opetussuunnitelmaan tulee sisällyttää kaikkia koulutusaloja ja tutkin-toja varten yhteinen osa ja tutkinnoittain eriytyvät osat. Yhteisessä osassa määritellään tarvittavin osin kaikille koulutusaloille yhteisten periaatteiden ja menettelytapojen ohella koulutusaloittain eriytyvät osat.

Yhteisen osan tulee sisältää

- keskeiset arvot ja toiminnan kehittämisstrategiat ja suunnitelma opetukseen liittyvästä yhteisöllisyyttä vahvistavasta toiminnasta, joka tarjoaa mahdollisuuden arvopohdintaan ja kulttuuriperintöön perehtymiseen
- koulutukselle asetetut tehtävät sekä tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi
- koulutuksen järjestäminen peruskoulutuksena ja näyttötutkintona
- opetuksen järjestäminen (lähi-, etä-, monimuoto-opetus, oppisopimuskoulutus)
- henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laadinta
- aiempien opintojen hyväksilukemisen periaatteet
- opintojen tarjonta yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa
- opinto-ohjaukseen liittyvien tukipalvelujen järjestäminen
- työssäoppimisen järjestämissuunnitelma
- erityisopetuksen ja siihen liittyvien tukipalvelujen järjestäminen
- maahanmuuttajaopiskelijoiden opetuksen järjestämissuunnitelma
- opiskelijan arvioinnin toteuttamissuunnitelma
- näyttöjen toteuttamissuunnitelma
- henkilöstön ammattitaidon kehittämissuunnitelma; tavoitteet, toteutus ja menetelmät, joilla kehitystä arvioidaan
- yhteisten painotusten, kuten kestävän kehityksen edistäminen, kansainvälisyys, teknologian ja tietotekniikan hyödyntäminen, toteuttamissuunnitelma
- itsearvioinnin toteuttamissuunnitelma.

Tutkinnoittain tulee tehdä suunnitelma

- opintojen järjestämisestä ja jaksotuksesta
- yhteisten opintojen ja ammatillisten opintokokonaisuuksien tarkennetuista tavoitteista, sisällöistä ja arviointikriteereistä sekä opinnoissa etenemisestä
- opintokokonaisuuksien muodostumisesta: opintojaksoista, projekteista ja muista opiskeltavista kokonaisuuksista sekä työssäoppimisesta
- suorituksista, jotka vaaditaan opintokokonaisuuksien arvosanojen saamiseksi
- aiempien opintojen hyväksilukemisen suunnitelma.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

- Jotta yksilöllinen valinnaisuus toteutuu, opetussuunnitelman ja opiskelijan valintojen pohjalta laaditaan henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat.

II
OSA
NÄYTTÖTUTKINNON PERUSTEET

1

NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

1.1 NÄYTTÖTUTKINNOT

Näyttötutkinnot ovat ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia. Koulutuksessa, työelämässä ja harrastuksissa hankittua osaamista käsitellään yhtenä kokonaisuutena siten, että osaaminen voidaan hyödyntää tutkinnoissa vaaditun ammattitaidon näytöissä.

Näyttötutkinnot ovat rakenteeltaan modulaarisia. Ne muodostuvat työelämästä ja sen kehittymistarpeista johdetuista tehtäväkokonaisuuksista, joille on ominaista toiminnallisen ja tiedollisen perustan yhteisyys, ammattitaidon monipuolisuus sekä työprosessin ja sen tulosten yhdyntyminen. Tutkinnon osa muodostaa ammattipätevyyden osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi ja arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Näytöt järjestetään ja suoritetaan joustavasti tutkinnon osa kerrallaan. Koko tutkinnon sijasta tavoitteena voi olla myös tietyn tai tiettyjen tutkinnon osien suorittaminen.

Ammattitaitovaatimusten kuvauksen perustana on pätevyystyypitys, jonka katsotaan parhaiten soveltuvan ammattialalle. Kuvauksessa keskitytään ammatin ydintoimintojen vaatimuksiin, toimintaprosessien hallintaan ja laaja-alaiseen ammattikäytäntöön. Vaatimukset kattavat myös työelämässä tarvittavan kielitaidon ja sosiaaliset valmiudet.

1.2 NÄYTTÖTUTKINTOIHIN VALMISTAVA KOULUTUS

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei muodollisesti voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin erilaisen valmistavan koulutuksen yhteydessä.

Valmistavan koulutuksen järjestäjän tulee vahvistaa opetussuunnitelma tutkintojen perusteiden mukaisesti. Koulutus ja siihen sisältyvät näytöt on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Koulutuksen järjestäjän velvollisuutena on järjestää näytöt osana valmistavaa koulutusta. Opiskelijan velvollisuutena on osallistua näyttöihin osana opintojaan.

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaan perustutkintoon sisältyvät yhteiset opinnot eivät ole pakollisia koulutuksessa, joka valmistaa näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintoon. Niiden tavoitteet tulee ottaa kuitenkin soveltuvin osin huomioon opetussuunnitelmassa ja opetuksen järjestämisessä.

1.3 AMMATTITAITON OSOITTAMISTAPOJEN JA TUTKINTOSUORITUSTEN ARVIOINNIN YLEISET PERUSTEET

Näyttöjen arviointi edellyttää järjestelmällistä aineiston keräämistä, päätöksentekoa ja dokumentointia tutkinnon suorittajan ammatillisista ja työtoimintavalmiuksista suhteessa tutkinnon perusteissa määriteltyihin ammattitaitovaatimuksiin ja arviointikriteereihin. Arvioinnin painopisteen tulee olla tekemisessä ja työssä toimimisessa. Taito tai osaaminen on arvioitava pääsääntöisesti suoraan vastaavasta työtoiminnasta.

Näyttöympäristön tulee olla on mahdollisimman realistinen ja autenttinen. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä, kuten havainnointia, haastatteluja, kyselyjä, aikaisempia dokumentoituja näyttöjä sekä itse- ja ryhmäarviointia. Näytöt tulee järjestää tutkinnon osittain siten, että niissä voidaan arvioida ammatinhallinnan kannalta keskeisten tavoitteiden saavuttamista.

Arvioinnin kohteilla ilmaistaan osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota. Kohteet tulee kiinnittää ydintaitoihin, työn perustana olevan tiedon hallintaan, työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalien hallintaan sekä työprosessin hallintaan. Sekä arvioinnin kohteet että kriteerit johdetaan vastaavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteisiin perustuvat arviointikriteerit kuvaavat ja täsmentävät eritasoisia suorituksia. Kriteereillä ilmaistaan kynnykset, joiden avulla erotellaan eritasoiset suoritukset.

2

LAPSI- JA PERHETYÖN PERUSTUTKINNON MUODOSTUMINEN

2.1 TUTKINNON OSAT

Lapsi- ja perhetyön perustutkinto muodostuu kolmesta tutkinnon yhteisestä ammatillisesta osasta ja kahdesta valinnaisesta ammatillisesta osasta. Tutkintonimike on lastenohjaaja.

LAPSI- JA PERHETYÖN PERUSTUTKINTO	
Tutkinnon yhteiset ammatilliset osat	<ol style="list-style-type: none">1. Lapsen kasvun ohjaus ja huolenpito2. Perhelähtöinen ja yhteisöllinen kasvatustyö3. Lasten iltapäivä- ja leiritoiminnan ohjaus
Valinnaiset ammatilliset osat	<ol style="list-style-type: none">4. Ilmaisutaitojen ohjaus5. Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja perheiden kohtaaminen ja ohjaus6. Monikulttuurisessa työympäristössä toimiminen

Kuvio 1. Lapsi- ja perhetyön perustutkinnon muodostuminen

3

LAPSI- JA PERHETYÖN PERUSTUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET

3.1 AMMATTITAITOVAATIMUKSET JA ARVIOINTI

Ammattitaitovaatimukset on ilmaistu tutkinnon osittain kiitettävällä tasolla osassa I, luku 3, kohta 2 (Ammatillisten opintojen ja työssäoppimisen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arviointi). Samassa yhteydessä on määritetty myös alin hyväksyty suoritus eli tyydyttävään (T1) arvosaan oikeuttava osaaminen.

LIITEOSA

AMMATILLISEN PERUSKOULUTUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEIDEN LAADINNAN LÄHTÖKOHDAT

Ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmä muodostuu tutkintokohtaisista opetussuunnitelman perusteista, opetussuunnitelmasta sekä niiden pohjalta tehtävistä henkilökohtaisista opiskelusuunnitelmista. Uudistuvan koulutuksen ja oppimiskulttuurin taustalla vaikuttavat käsitykset arvoista, ihmisistä, tiedosta ja oppimisesta sekä näkemykset ammattialan, työn ja ammattitaidon kehityksestä.

Tässä liiteosassa tarkastellaan opetussuunnitelman perusteiden laadinnan lähtökohtia: uudistettuja tutkintoja, opetussuunnitelman perusteiden tehtäviä, ammatillisen koulutuksen tehtäviä ja arvolähtökohtia, ihmiskäsitystä, tieto- ja oppimiskäsityksiä sekä käsityksiä työstä ja ammattitaidosta. Lisäksi tämä liiteosa sisältää kunkin alan arvoperustan ja alan kuvauksen, joka on ollut pohjana tutkinnon ja koulutusohjelmien tavoitteiden määrittelylle, opintokokonaisuuksien muodostamiselle ja opintojen tavoitteiden asettamiselle. Lopuksi käsitellään henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadintaa ja jatko-opintomahdollisuuksia.

1 PERUSTEIDEN LAADINTAA OHJANNEET PERIAATTEET

UUDET TUTKINNOT

Ammatilliset perustutkinnot ovat yhteisiä nuorille ja aikuisille riippumatta siitä, suoritetaanko ne ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/98) mukaisesti ammatillisena peruskoulutuksena vai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/98) mukaisesti näyttötutkintona. Tutkinnon tuottama ammattitaito on suoritustavasta riippumatta yhtäläinen.

Ammatillisten perustutkintojen tehtävänä on tuottaa laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito yhdellä tutkinnon osalla. Opetusministeriön tutkintorakennepäätöksissä (7/011/98, 5/011/99, 1/011/2000) on määritelty tutkinnot, koulutusohjelmat ja tutkintonimikkeet. Ne ovat sitovia, eikä koulutuksen järjestäjä voi poiketa niistä ilman opetusministeriön lupaa.

Kaikkien perustutkintojen laajuus on kolme vuotta (120 opintoviikkoa). Yksi opintoviikko tarkoittaa opiskelijan 40 tunnin työpanosta ja yksi opintovuosi on 40 opintoviikkoa.

OPETUSSUUNNITELMAN KÄSITE JA TEHTÄVÄT

Opetussuunnitelman perusteet ovat lakiin verrattava normi, jota koulutuksen järjestäjä ei voi millään perusteella jättää noudattamatta. Tällä normilla varmistetaan osaltaan koulutuksellisten perusoikeuksien, tasa-arvon, opetuksellisen yhteneväisyyden ja laadun sekä oikeusturvan toteutuminen ja valtakunnallisesti yhtenevä ammattitaito.

Ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on välittää koulutuspoliittisia tavoitteita ja osoittaa valtakunnallisesti yhtenevän ammattitaidon, ydintaitojen, muun muassa oppimaan oppimisen sekä kansalaisena toimimisen vaatimukset. Lisäksi perusteet ovat pohjana arvioinnille.

Opetussuunnitelman perusteiden normiosassa on määritelty koulutuksen tehtävä ja tavoitteet sekä tutkinnon ja koulutusohjelmien tavoitteet, tutkinnon muodostuminen, opintojen tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä arviointi. Lisäksi perusteet sisältävät opiskelija-arviointia, työssäoppimista, opinto-ohjausta, erityisopetusta, maahanmuuttajien koulutusta sekä oppisopimuskoulutusta ja oppilaitoksen opetussuunnitelmaa koskevia määräyksiä.

Valtioneuvoston 25.2.1999 antaman päätöksen (213/99) mukaan ammatillisiin perustutkintoihin sisältyy 90 opintoviikkoa ammatillisia opintoja, joista vähintään 20 opintoviikkoa on toteutettava työssäoppimisena. Ammatillisista opinnoista voidaan opetussuunnitelman perusteissa osoittaa enintään 10 opintoviikkoa vapaasti valittaviin opintoihin. Nämä ammatillisiin opintoihin sisältyvät muut valinnaiset opinnot voivat olla ammatillisia opintoja syventäviä tai laajentavia opintoja, yhteisiä opintoja tai lukio-opintoja.

Yhteisiä opintoja on 20 opintoviikkoa. Muita vapaasti valittavia opintoja on 10 opintoviikkoa. Ne voivat olla oman alan tai muiden alojen ammatillisia opintoja, yhteisiä opintoja, jatko-opintoihin tai ylioppilastutkintoon valmentavia opintoja tai harrastustavoitteisia opintoja. Opintoihin sisältyy 1,5 opintoviikkoa opinto-ohjausta. Tämä opintojen rakenne mahdollistaa opiskelijan valinnan mukaan jopa 100 opintoviikon laajuiset ammatilliset opinnot, joista osa voi olla myös opintoja muilta aloilta. Toisaalta opiskelija voi valita jatko-opintovalmiuksiaan parantavia yhteisiä opintoja jopa 40 opintoviikkoa.

Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Yhdessä elinkeino- ja työelämän edustajien kanssa on ensin laadittu ammattialakuvaukset, joissa on kuvattu alan toimintaympäristöt, toimintakokonaisuudet, ydintoiminnot ja tehtävät, alan arvo- ja lähtökohdat, tulevaisuudennäkymät sekä alalla vaadittava ammattitaito. Koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten tehtävänä on jatkaa yhteistyötä paikallisesti ja alueellisesti.

Ammatilliset opintokokonaisuudet on muodostettu ammattialan kuvauksessa esitettyjen työelämän toimintakokonaisuuksien pohjalta. Opintokokonaisuuksien nimet ovat työelämän toimintaa kuvaavia. Opintokokonaisuuksien tavoitteet on määritelty sellaisena kiitettävän tasoisena osaamisena, jota työelämässä toimiminen ja sen kehittäminen edellyttää. Keskeiset sisällöt on määritelty ydintoimintoina ja tehtävinä, jotka kullakin toiminta-alueella on hallittava. Lisäksi on määritelty tyydyttävä taso eli sellainen osaaminen, joka kaikkien tutkinnon suorittaneiden on työllistyäkseen vähintään saavutettava. Edellä todetuista lähtökohdista oppilaitokset määrittelevät opetussisällöt ja täsmentävät arviointikriteerit.

Yhteiset opinnot on ilmaistu oppiaineina. Niissäkin tavoitteet on määritelty ammattitaitoa tukevana kiitettävän tasoisena osaamisena, keskeiset sisällöt ydintoimintoina ja arviointikriteerit tyydyttävän tasoisena osaamisena.

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN TEHTÄVÄ JA ARVOLÄHTÖKOHDAT

Ammatillisen koulutuksen yhteiset tavoitteet korostavat ammatillisen ja persoonallisen kasvun kiinteää yhteyttä. Ammattitaitotavoitteiden rinnalla erityisesti nuorten koulutuksessa on keskeisenä tavoitteena nuoren persoonallisuuden monipuolinen kehitys ja kasvu yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Tavoitteena on, että opiskelijoista kasvaa tasapainoisia ja eheitä persoonallisuuksia, jotka ymmärtävät vastuunsa ihmisten välisessä ja ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksessa ja jotka huolehtivat kansallisen kulttuurin edistämisestä. Keskeisiä arvolähtökohtia ovat demokratia ja tasa-arvo, kodin ja perheen arvostus, vastuu lähimmäisistä, työn kunnioittaminen, suvaitsevaisuus sekä kansallinen kulttuuriperintö ja kansainvälisyys.

Arvot ilmenevät ja toteutuvat koulun toiminnassa. Oppilaitoksen toimintaa ohjaavien arvojen selkiyttäminen ja niiden ulottaminen käytännön toimintaan on oppilaitosyhteisön yhteinen tehtävä. Koulutuksen yhteisten arvojen lisäksi ammatillisessa koulutuksessa on keskeistä myös eri alojen ammatillisen toiminnan arvot sekä niiden pohdinta ja sisällyttäminen opetukseen. Yhteiset arvot ja sen päättäminen, miten niihin pyritään, ovat osa oppilaitoksen opetussuunnitelmaa.

IHMISKÄSITYS

Ihmiskäsitys on opetuksen ja kasvatuksen perusta. Opetussuunnitelmatyön lähtökohtana on se, että jokainen ihminen on arvokas ja ainutkertainen. Jokaisella on oikeus ihmisarvoiseen elämään ja ihmisarvoiseen työhön sekä tasa-arvoisiin mahdollisuuksiin opiskella. Ihmisen perus-

olemukseen kuuluu pyrkimys hyvään ja itsensä kehittämiseen. Tällainen ihmiskäsitys korostaa opiskelijan roolia aktiivisena toimijana, joka on halukas oppimaan ja kehittymään. Jokainen opiskelija on yksilö, joka haluaa tehdä myös opiskelussaan yksilöllisiä valintoja ja vaikuttaa itse omaan oppimiseensa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita yksin selviytymisen vaatimusta vaan täysimääräistä osallisuutta ja yhteistyötä. Yksilöllisyys on myös erilaisuuden hyväksymistä ja kunnioittamista sekä erilaisten oppijoiden kokemusten ja opiskelutyylien ottamista huomioon. Vastuullinen ihminen pitää huolta myös toisista ja erityisesti heistä, jotka eivät selviydy täysipainoisesti omin voimin.

TIETO- JA OPPIMISKÄSITYS

Opetussuunnitelman perusteiden uudistamisen taustalla vaikuttavat käsitteet tiedosta ja oppimisesta. Ammatillinen osaaminen on ammattiteorian ja käytännön taitojen integroitunut kokonaisuus, joka näkyy sujuvana toimintana, käytännön taitoina ja kykynä ratkaista ongelmia työtilanteissa. Ammatillisessa toiminnassa ilmenevä tieto on monikerroksista. Siihen sisältyy tiedollinen perusta ja harjaantumisen kautta muodostunut käytännön taito. Se on myös “äänetöntä” tietoa, tunteita, kokemuksia ja oivallusta, joiden avulla selvittää joustavasti erilaisista työtilanteista. Osaamiseen liittyviä piirteitä ovat oman osaamisensa arviointitaito, itsenäinen ongelmanratkaisukyky sekä kyky suhtautua tietoon kriittisesti ja oppia jatkuvasti uutta kokemusta hyödyntäen. Ammatissa kehittyminen ja työkäytäntöjen uudistaminen sekä työelämän muuttuvat vaatimukset edellyttävät itsearviointi- ja oppimistaitoja ja halua oppia jatkuvasti lisää kuten elinikäisen oppimisen periaate vaatii.

Pysyvän ajattoman tiedon rinnalla on yhä enemmän muuttuvaa tietoa. Uutta tietoa on kyettävä etsimään myös uutta tietotekniikkaa hyödyntäen. Tiedon määrän nopeasti lisääntyessä oppilaitos voi välittää vain osan tiedosta. Tällöin joudutaan tarkkaan harkitsemaan, millä perusteella opiskeltavat sisällöt valitaan ja erotetaan olennaisin.

Nykyinen oppimiskäsitys korostaa opiskelijan aktiivista roolia oman tieto- ja taitorakenteensa jäsentäjänä, tiedonhankkijana, käsittelijänä ja arvioijana. Oppiminen merkitsee aikaisempien ajatus- ja toimintamallien uudelleenjärjestämistä ja täydentämistä. Opiskelijan tulee voida yhdistää uusi tieto omaan aiempaan tietoonsa. Ymmärrys syntyy, kun opiskelija aktiivisesti valikoi tietoa ja muodostaa oman käsityksensä asiasta. Opiskelija muovaa oppimisensa lopputulosta omalla toiminnallaan. Opiskelija on itse vastuussa oppimisestaan. Syvälinen oppiminen vaatii mahdollisuutta käsitellä oppimiskokemuksia yhdessä kokeneiden työntekijöiden ja opettajien kanssa. Opiskelija, hänen yksilölliset kokemuksensa ja yksilöllinen opiskelutyylinsä tulee ottaa huomioon ohjauk-

sessä. Yhdessä tekeminen ja yhdessä muiden avulla oppiminen on yhä tärkeämpää, kun työ tehdään entistä useammin erilaisissa tiimeissä.

Ammatin oppiminen on kiinteästi sidoksissa työn sisältöön ja toimintaympäristöön. Siksi opiskelu aidossa työympäristössä edistää tehokkaasti oppimista. Taitojen oppiminen edellyttää, että opiskelijalla on mahdollisuus pureutua työn sisältöön ja ammatilliseen toimintaan, jotta hän voi sisäistää työsuorituksen vaiheet ja harjaantua sujuvaan toimintaan.

KÄSITYKSET TYÖSTÄ JA AMMATTITAIIDOSTA

Käsitykset työstä ja ammattitaidosta ovat muuttuneet. Nykyisin ammattitaidolla ymmärretään laaja-alaisia työ- ja toimintakokonaisuuksia ja ammattitaito on yhä enemmän moniammatillista. Laaja-alaisen osaamisen rinnalla edellytetään vahvaa erikoisosaamista.

Hyvä ammattitaito ja laaja ammattisivistys merkitsevät sellaisia valmiuksia, joiden avulla opiskelijat pystyvät selviytymään alansa vaihtelevista tehtävistä, kehittämään ammattitaitoaan sekä täydentämään sitä jatkuvasti. Ammattisivistyksessä yhdistyvät vahva ammatillinen osaaminen ja yleissivistys. Se sisältää myös arvo-osaamisen ja sisäistetyn ammattietiikan, jotka auttavat ratkaisemaan toiminnan oikeutusta ammatissa, työelämässä ja yhteiskunnassa. Hyvään ammattitaitoon kuuluvat kädentaidot sekä kyky soveltaa tietoa käytännön tilanteissa. Uudistuva työelämä vaatii vastuullisuuden ohella työhön sitoutumista sekä työ- ja toimintakykyisyyttä. Työ on yhä enemmän tiimityötä ja yhdessä tekemistä, joka vaatii sosiaalista kyvykkyyttä.

Näissä opetussuunnitelman perusteissa ammatillinen osaaminen määritellään työ- ja toimintakokonaisuuksien hallinnaksi. Tämä edellyttää yhteisten painotusten kaikille aloille yhteisen ydintosaamisen hallintaa, työn tavoitteiden ja merkityksen ymmärtämistä, työn perustana olevan tiedon hallintaa, työmenetelmien, työvälineiden ja -materiaalien hallintaa sekä työprosessien hallintaa. Edellä luetellut edellytykset sisältävät työn tavoitteiden ja merkityksen ymmärtämisen sekä työn eettisen hallinnan. Opetussuunnitelman perusteissa nämä asiat kuvataan tutkinnon, koulutusohjelmien ja opintokokonaisuuksien tavoitteissa osaamisena. Vastaavasti arviointikriteereissä osoitetaan osaamisen taso-vaatimukset.

2 LAPSI- JA PERHETYÖN KUVAUS JA ARVOPERUSTA

ALAN KUVAUS JA TOIMINTAPERIAATTEET

Lastenohjaaja toimii kasvatus- ja ohjaustehtävissä. Tässä työssä lastenohjaajan toiminta on kokonaisvaltaista lapsen kasvatusta, hoitoa ja huolenpitoa sekä perhetyötä. Kyseessä on ennen kaikkea varhaiskasvatustyö, mutta toimintaympäristöjen muuttuessa työ on laajentunut käsittämään koko lapsuutta ja perheen kanssa toimimisen. Lastenohjaajan erityisosaamista on kristillinen kasvatustyö sekä uskonto- ja arvokasvatustyö. Lastenohjaaja toimii lasten ja perheiden parissa niin kirkon kuin muun yhteiskunnan sektoreilla, yhteistyössä muiden kasvatustyöhön osallistuvien kanssa. Kasvatustyö on verkostotyötä ja vuorovaikutteista yhteistyötä, jolla pyritään vaikuttamaan lapsen kasvu- ja kasvuympäristöön.

Alan keskeisiä työympäristöjä ovat seurakunnan lapsi- ja perhetyö sekä päivähoito. Lastenohjaaja työskentelee päiväkerhoissa, perhekerhoissa, avoimissa kerhoissa ja perhekahvilatoiminnassa. Lisäksi lastenohjaaja työskentelee iltapäiväkerhoissa ja muussa kerhotoiminnassa, leireillä sekä uusissa toimintamuodoissa. Kunnan, yksityisen tai erilaisten järjestöjen palveluksessa lastenohjaaja työskentelee päiväkodissa, perhepäivähoidossa ja leikkitoiminnassa. Toiminnallaan lastenohjaaja tarjoaa lapselle kehittävän kasvu- ja oppimisympäristön.

Kasvatustehtävä nähdään arvokkaana, vastuullisena ja vastavuoroisena tehtävänä. Se on tulevaisuuteen suuntaavaa ja jatkuvaan kasvuun haastavaa. Lasten kasvattaminen ja heidän kokonaisvaltaisen kasvunsa tukeminen on vanhempien perustehtävä, jossa heidän tulee saada tukea. Lastenohjaajan toiminnan lähtökohtana on lapsi- ja perhelähtöinen kasvatustyö, ohjaus- ja huolenpitotyö. Lastenohjaajan ammatin omaleimainen erityisalue on arvokasvatustyö ja kristillinen kasvatustyö.

Lastenohjaaja toimii työssään lapsilähtöisesti. Tällöin toiminnan suunnittelu ja toteutus lähtee lapsen tarpeista. Lastenohjaajan tulee tietää ja tuntea lapsen kehitysvaiheisiin liittyvät tarpeet ja tunnistaa lapsen yksilölliset tarpeet kasvun ja kehityksen eri osa-alueilla. Tällainen toiminta edellyttää herkistymistä lapsen kuuntelemiselle ja kysymyksille. Lastenohjaaja kannustaa ja rohkaisee lasta itsensä ilmaisuun ja oman tiedon rakentamiseen. Näin lastenohjaaja luo pohjan elinikäiselle oppimiselle.

Lastenohjaaja suunnittelee ja toteuttaa toimintaansa perhelähtöisesti yhdessä perheen kanssa. Lastenohjaaja kunnioittaa vanhempia lapsen ensisijaisina kasvattajina ja tukee vanhempia heidän kasvatustyönsä ja hoitotyönsä. Erityisesti hän tukee vanhempia ja muita kasvatustyöhön osallistuvia kristillisen kasvatustyön antamisessa ja uskontokasvatusta koskevissa kysymyksissä. Lastenohjaaja kunnioittaa perheen itseään-

räämisoikeutta ja rohkaisee vanhempia vanhemmuuteen liittyvissä rooleissa.

Lastenohjaajan ammattitaitoon kuuluu myös osallistuminen yhteisölliseen kasvatustehtävään. Lastenohjaaja tekee vuorovaikutteista yhteistyötä muiden lapsen kasvatukseen osallistuvien tahojen kanssa. Hän pyrkii omalla toiminnallaan edistämään lapsen ja perheen hyvinvointia omalta osaltaan. Lastenohjaaja osallistuu yhteisön toimintaan. Hän pyrkii omalla toiminnallaan edistämään perheiden välistä yhteisöllisyyden tunnetta ja yhteisvastuullisuutta lasten kasvatuksessa. Lastenohjaaja antaa oman työpanoksensa ja erityisosaamisensa työyhteisön kehittämiseksi. Hän ymmärtää itsensä tärkeäksi osaksi lapsen ja perheen tukiverkostoa. Lastenohjaaja arvioi ja kehittää omaa työtään ja työalaansa.

Työnsä ja itsensä kehittämisen avulla lastenohjaajalle muodostuu myönteinen minäkuva ja itsekunnioitus. Tämä luo pohjan itsetuntemukselle ja elämänrohkeudelle. Hän hahmottaa omat kehittämistarpeensa ja vahvuutensa. Lastenohjaajalla on halu oppia ja kehittyä jatkuvasti ammatissaan ja hän tuntee omat mahdollisuutensa oppimisessaan. Lastenohjaaja osallistuu työnsä arvioimiseen ja ammattialansa kehittämiseen. Oma ammatillinen identiteetti muodostuu ja vahvistuu edellä mainittujen prosessien kautta ja hän kasvaa omaan tehtäväänsä.

ALAN ARVOPERUSTA

Lastenohjaajan työn arvoperustana on kristillinen arvopohja ja ihmis käsitys, joka sisältää hengellisen kasvun ja uskon näkökulman. Tähän lähtökohtaan perustuu näkemys jokaisen ihmisen ainutlaatuisuudesta ja arvosta sekä näkemys elämästä saatuna lahjana. Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia ja siksi he ovat osallisia ja vaikuttajia omassa kasvatustapahtumassa. Ihmisyyteen kuuluu itsekkyyys, mutta anteeksisaaneena ihmisellä on aina uusi toivo ja mahdollisuus pyrkiä kohti hyvää. Kasvatuksella voidaan tukea omantunnon ja vastuuntunnon kasvua. Kasvatuksen avulla voidaan tukea ihmisessä olevaa hyvää.

Arvopohjan mukaan vastuullisuus itsestä ja muista nähdään tärkeäksi asiaksi. Se kannustaa kasvuun ja kasvattamiseen, antaa tulevaisuuden toivoa ja rohkeutta, mutta hyväksyy samalla myös elämän rajallisuuden liittyvät puolet. Ihminen on tarkoitettu elämään toisten ihmisten yhteyteen ja pitämään huolta toisista ihmisistä, erityisesti niistä, joiden mahdollisuudet vaikuttamiseen on heikot tai heikentyneet. Arvoperustaan kuuluu myös vastuun kantaminen ja huolehtiminen luonnosta ja ympäristöstä. Lastenohjaajan työssä korostuvat toisen huomioonottaminen, empaattisuus, suvaitsevaisuus, hienotunteisuus, avoimuus, rehellisyys ja toisen kunnioittaminen.

ALAN HAASTEET

Haasteita lastenohjaajan työlle aiheuttavat toimintaympäristöjen muutokset ja toiminnan monipuolistuminen. Yleinen turvattomuuden tunne ja huoli lasten turvallisuudesta on lisääntymässä. Tähän on jo vastattu kouluilaisten iltapäivätoiminnan järjestämisellä. Toiminta ei kuitenkaan saavuta vielä kaikkia tarvitsijoita. Esiopetuksen laajentuminen tuo lisää osaamistarpeita lastenohjaajan työhön. Perheiden vapaa-aika on lisääntynyt, mutta samalla yhdessä vietetty aika useasti vähentynyt. Tämä edellyttää uusien toimintamuotojen ja -mallien kehittämistä.

Lisäksi haasteita työlle tuovat erityistä huolenpitoa tarvitsevien lasten ja perheiden parissa tehtävä työ. Pääpaino on ennaltaehkäisevällä työllä, jota on monipuolinen lapsi- ja perhetyö. Laajentuva työnkuva edellyttää yhteistyötä muiden asiantuntijoiden kanssa ja tiimin jäsenenä toimimista erilaisissa työryhmissä. Lastenohjaaja kasvaa ja kehittyy työtehtävissään kautta ja oppii suuntautumaan työssään. Työ edellyttää laaja-alaista ammattitaitoa ja sen jatkuvaa ajan tasalla pitämistä. Tämä edellyttää itsestä ja omasta työkyvystä huolehtimista.

3 HENKILÖKOHTAISEN OPISKELUSUUNNITELMAN LAADINTA

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (hops) tehdään opetussuunnitelman ja opiskelijan valintojen perusteella. Se on opiskelijan kehityssuunnitelma, joka tukee urasuunnittelua ja itsearviointia. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma pohjautuu opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin; opiskelija osallistuu oman opiskelunsa suunnitteluun, omakohtaisiin valintoihin, yksilölliseen opinnoissa etenemiseen ja oman oppimisensa arviointiin. Opiskelija ja opettaja tai opettajat tekevät yhteistyössä opetussuunnitelman tavoitteista ja opiskelijan omista tavoitteista lähtevän suunnitelman, jossa otetaan huomioon opiskelijan tausta ja tavoitteet ja jonka toteuttamiseen opiskelija sitoutuu ja motivoituu. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekeminen on siten verrattavissa opiskelijan ja opettajan monipuoliseen vuorovaikutukseen perustuvaan yhteiseen ongelmanratkaisuprosessiin.

Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa määritellään oppimisen tavoitteet, opintojen suorittaminen, suoritustavat ja ajoitus sekä opintojen arviointi. Suunnitelmaa tehtäessä otetaan täysimääräisesti huomioon ja opinnoissa hyväksiluetaan opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden mukainen osaaminen, kuten aikaisemmat opinnot sekä työkokemus. Tarvittaessa osaamisen ajantasaisuus arvioidaan erilaisilla tarkoituksenmukaisilla menetelmillä. Henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kuuluu myös työssäoppimisen suunnitelma, jossa määritellään kunkin työssäoppimisen jakson tavoitteet, oppimistehtävät, kesto ja ajoitus sekä opiskelija-arvioinnin menettelytavat.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutusta ja seuranta tuetaan jatkuvasti opinto-ohjauksella. Opiskelijan ja opettajan kahdenkeskisissä keskusteluissa opiskelijalla on mahdollisuus avoimesti ja luottamuksellisesti käsitellä kaikkia opintoihin liittyviä kysymyksiä ja ongelmia. Näitä tietoja ei kuitenkaan kirjata henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutumista seurataan koulutuksen aikana. Opiskelijat ja kaikki opettajat tuovat esiin henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteuttamiseen vaikuttavat seikat, ja opiskelijaa ohjataan tekemään omaa oppimistaan koskevia päätöksiä. Tarvittaessa suunnitelmaa muutetaan opintojen edetessä, sillä esimerkiksi työssäoppiminen saattaa mahdollistaa tutkinnon suorittamisen uudella tavalla.

Jos opintojen tavoitteita on mukautettu lain 630 §:n 20 tai 21 mukaan, opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma tehdään muutettujen tavoitteiden ja muutettujen arviointikriteerien mukaisena.

4 JATKO-OPINTOMAHDOSSUUDET

Kolmevuotisen perustutkinnon suorittaneella on yleinen jatko-opintokelpoisuus, jonka mukaan hän on kelpoinen pyrkimään ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin.

Perustutkinnon näyttötutkintona suorittaneella on yleinen jatko-opintokelpoisuus ammattikorkeakouluun. Yliopistoasetuksen nojalla yliopisto voi halutessaan todeta, että myös näyttötutkintona suoritettu ammatillinen perustutkinto tuottaa opintoja varten riittävät tiedot ja valmiudet ja kelpoisuuden yliopisto-opintoihin (OPM:n kirje 11.5.1999, dnro 21/500/99).

(laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 630/98, asetus ammatillisesta koulutuksesta 811/98, yliopistoasetus 115/98, laki ammattikorkeakouluopinnoista 255/95, OPM:n määräys kelpoisuudesta ammattikorkeakouluopintoihin 30.12.1998, dnro 18/011/98)

Ammattikorkeakouluissa opiskelija voi suorittaa ammattikorkeakoulututkinnon luonnonvara-alalla, tekniikan ja liikenteen alalla, hallinnon ja kaupan alalla, matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla, sosiaali- ja terveysalalla, kulttuurialalla sekä humanistisella ja opetusalalla. Koulutuksen pituus vaihtelee 140 opintoviikosta 180 opintoviikkoon. Tavallisin koulutus pituus on kuitenkin 160 ov. Koulutusnimikkeet vaihtelevat koulutusaloittain.

Yliopistossa opiskelija voi suorittaa alemman (kandidaatti) 120 ov:n korkeakoulututkinnon tai ylemmän (maisteri) korkeakoulututkinnon 160 ov.

Luontevia jatkokoulutusväyliä lapsi- ja perhetyön perustutkinnon suorittaneelle ovat muun muassa ammattikorkeakouluissa sosiaali- ja kasvatusalan ja humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinnot, 140 ov sekä yliopistoissa kasvatus- ja erityiskasvatustieteen opinnot.